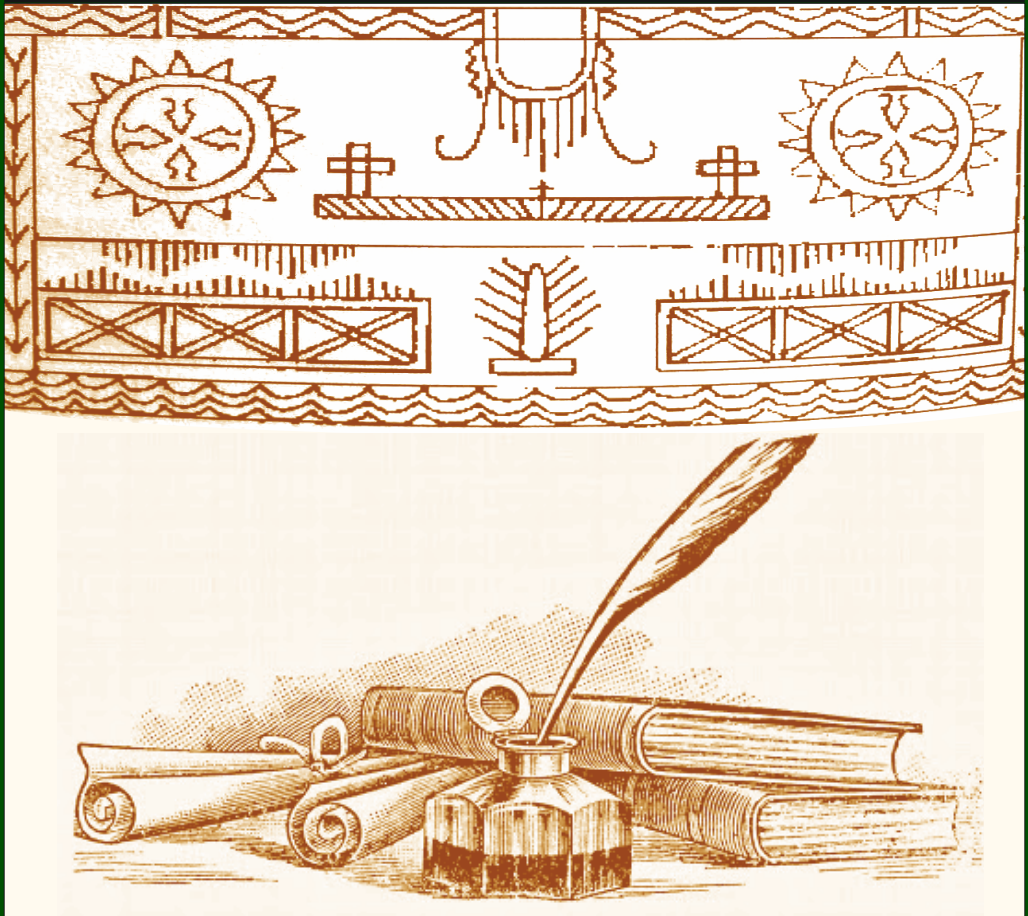

ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL“
DIN GIURCANI, COM. GĂGEȘTI, JUD. VASLUI

ELANUL

Anul XXIV, Nr. 2 (228), 2021

ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL“
DIN GIURCANI, COM. GĂGEȘTI, JUD. VASLUI

ELANUL

Anul XXIV, Nr. 2 (228), 2021

*Număr dedicat memoriei cercetătorului
și etnografului Dan Ravaru*

3 aprilie 1941, Bârlad –
28 septembrie 2020, Vaslui

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC:

Prof. dr. Janeta-Maria IUGA, *cercetător postdoctoral, Universitatea de Vest, Timișoara*

COLECTIVUL EDITORIAL AL ACESTUI NUMĂR:

Editor șef: Prof. dr. Janeta-Maria IUGA, *Universitatea de Vest, Timișoara*

Dr. Lucian-Valeriu LEFTER, *Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui*

Dr. Laurențiu CHIRIAC, *Muzeul Județean „Ștefan cel Mare” Vaslui*

Prof. Drd. Dan HORGAN, *Clubul Elevilor „Spiru Haret” Bârlad*

Prof. Mihaela OPORTOV, *Colegiul Tehnic „Al. I. Cuza” Bârlad*

Prof. Gruia NOVAC, *Bârlad*

Prof. Gheorghe CLAPA, *Bârlad*

Simion BOGDĂNESCU, *Bârlad*

Neculai I. ONEL, *Bârlad*

Grafică: Ștefan Ciprian OLTEANU, *Târgoviște*

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad

ISSN: 1583-3593

CUPRINS

ETNOGRAFIE

- Lucian-Valeriu Lefter: *O antologie de folclor: cântece de demult*5
- Dan Horgan: *Lemnul sacru din casa țăranului creștin ortodox*42
- Mihaela Oportov: „*Fabule în versuri sau poezii alegorice*” de Gheorghe Săulescu63
- Dan Horgan: *Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșcani, jud. Mehedinți*67

LITERATURĂ

- Laurențiu Chiriac: *Georgeta Popovici Strat și fantasmele poeziei sale de sub pleoapa sufletului ei*72
- Dan Horgan: *Dan Ravaru, un profesor, un om, un prieten*77
- Gruia Novac: *...Certitudini controversate... (Alecsandri, pretext de polemici false?)*81
- Gheorghe Clapa, *Să sperăm chiar și atunci când nu mai e nimic de sperat !*.84
- Neculai I. Onel, *Clipe de visare (poezii)*93
- Simion Bogdănescu, *Delir după Rahmaninov (poeme)*.....95
- Janeta-Maria Iuga, *Metamorfozele eului (poezii)*97

O antologie de folclor: cântece de demult

Lucian-Valeriu LEFTER

Începând de la sfârșitul anului 2017, când ne aflam în pragul celebrării Centenarului Marii Uniri și până în 2020, au apărut cinci volume cu selecțiuni din fonoteca arhivei fostului Seminar de Folclor, pe care am denumit-o „Vasile Adăscăliței” în memoria întemeietorului, profesor de folclor și folcloristică la Facultatea de Litere a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, în anii 1959-1999. Cel dintâi volum l-am așezat sub semnul Centenarului: *Cântece de cătănie – Măi soldate roșior*. Cântecele soldatului „roșior”, care a luptat atât în Balcani, la 1877, cât și în Carpați, la 1916 și 1917, reprezintă laitmotivul acestor cântece de jale, cu puternice accente patriotice. În partea de sud a Moldovei, cântecele de acest fel au așezat în nimb de legendă luptele Regimentului 2 Roșiori din Bârlad și pe soldatul „roșior”, așa cum în alte locuri era evocat soldatul „vânător”, la Vrancea, sau „infanterist”, la Iași. Momente și personaje din Primul Război Mondial au marcat mentalitatea publică, fiind cântate: intrarea României în război și luptele de la Mărășești („De Sântă Măria Mare/ S-o stârnit mobilizare”), luptele din Transilvania („Urcă trenul spre Ardeal”, „Pe drumul de la Orhie”, „Cât îi Horeiul de mare”), și chiar momentul ocupării Budapestei, în 1919, unde au participat și soldații roșiorii din Bârlad („Lungă-i lată Dunărea”). Variante similare unora dintre aceste cântece au fost culese după Primul Război Mondial și publicate în 1919, la Câmpulung Muscel¹. Și momente ale celui de-al Doilea Război Mondial a fost surprinse în cântece populare, regăsite în aceste volume ale fonotecii, precum luptele de la Nistru, Odesa, Crimeea, Don și Stalingrad, din anii 1941-1942, dar care nu au putut fi publicate înainte de 1990 din cauza cenzurii ideologice a tipăriturilor.

Următoarele volume au fost grupate tematic, iar două dintre ele, 2 și 3, mai cuprind anexe cu cântece de război: vol. 2, *Cântece de dor și jale – Bate vântul vârfurile*, vol. 3, *Jocuri și cântece bătrânești – Asta-i hora din străbuni*), vol. 4, *Jocuri și cântece de priveghi – Mereoarele* și vol. 5, *Cântece și obiceiuri de nuntă – Trecuri podul cel de flori*, însumând peste 480 de selecțiuni din fonoteca arhivei de folclor „Vasile Adăscăliței”. Dintre acestea, au fost alese 40 de cântece și înregistrate în studio, interpretate de Raluca Radu atât a

cappella, cât și cu acompaniament instrumental, imprimate pe două compact discuri incluse în volumul *Pe ist deal, pe ceea vale. Cântece de demult*, apărut la sfârșitul anului 2020.

Înregistrările culegerilor de folclor au fost realizate în anii 1966-1983 de către echipele studențești conduse de profesorul Vasile Adăscăliței (1929-2007) sau de către colaboratori, în vacanțele de vară sau de iarnă, în localități din toate județele Moldovei, adăugându-li-se însă și cele din alte zone ale țării, precum Maramureș și Vâlcea, care vor fi valorificate în următoarele volume, proiectul fiind în curs de desfășurare. De-a lungul timpului, unele dintre aceste înregistrări au fost publicate, incluse în culegeri de folclor, precum cele ale județelor Botoșani², Suceava³ și Vaslui⁴.

Diferitele culegeri de folclor au categorisit toate acestea în cântece propriu-zise, meditative, de dragoste și dor, de jale, de înstrăinare, de cătănie, de haiducie, de revoltă, de lume sau de petrecere și satirice, precum și doine, dar și strigături de joc⁵. Cântecul epic bătrânesc, cunoscut sub numele de baladă, reprezenta un eveniment artistic esențial în vatra satului, unic într-o lume a oralității, care a sucombat odată cu apariția culturii livești, a cinematografului, a radioului și a televiziunii, care au înlocuit „vechiul mod și singurul mod de a trăi artistic”⁶. Asemenea cântece aparțin eposului eroic, precum cele din ciclul Novăceștilor⁷ și cele haiducești⁸, dar și baladei familiale⁹, deoarece, după cum s-a putut constata, „comunitățile țărănești tradiționale n-au celebrat în cântecele și poveștile lor o viață cotidiană echilibrată”¹⁰.

Și ceremonialul nunții se desfășoară după un scenariu ritualic, în general pe durata a trei zile, marcând trecerea celui mai important prag din viața omului. Cunoașterea tinerilor, peșitul, furatul fetei, logodna (în ziua de joi), vedrele sau masa mică a tinerilor necăsătoriți (în ziua de sâmbătă), preced desfășurarea propriu-zisă a nunții sau a ospățului (în cursul zilei de duminică), cu conocăria sau orația nunții, hobotatul sau gătitul miresei, jocul zestrei, iertăciunea, plecatul miresei de la părinți, cununia la biserică, obiceiul vulpii, masa mare sau a darurilor (închinatul găinii, închinatul colacilor, închinatul paharelor), dezgătitul sau dezhibotatul miresei, nunta luând sfârșit în ziua de luni. Orațiile de nuntă reflectă însă cel mai bine imaginarul universului rural, prin viziunea mitică asupra lumii, încât „cheia de boltă a ceremonialului nupțial din Moldova o reprezintă *conăcăria (colăcăria)*”¹¹, cu descrierea vânătorii sau căutarea căprioarei, un act inițiativ care scoate în evidență calitățile de excepție ale mirelui, apoi, redă un tablou al ceremonialului nupțial străvechi, cu reminiscențe ale violenței arhaice (legarea porților, disputa dintre trimișii mirelui și ai miresei, alergarea cailor etc.). Tot aici, între practicile arhaice, poate fi inclusă despărțirea miresei de părinți, de frați și de surori, până și de florile de acasă, cântată duios în versuri de jale, reprezentând imaginea cea mai expresivă a nunții, a acestui ritual de trecere dintr-o lume într-alta, a fetei care pășește pragul spre o nouă stare a vieții. Și precum eroul din basme, mireasa traversează podurile cele de piatră, de alamă ori de flori, până se depărtează definitiv de casa părintească. Așadar, ritualul

nunții care începe cu peșitul și se încheie cu îmbisericirea tinerilor căsătoriți, „descrie, în timp, un șir de cercuri concentrice, având la mijloc momentul schimbării însemnelor de miri (cunună, voal, floare ș.a.) cu cele de gospodari”¹², pentru că nunta se desfășoară într-un timp magic, discontinuu, cu „opriri, grăbiri și încetiniri”. De altfel, desfășurarea riturilor de trecere din ciclul familial urmează „praguri” similare. Și obiceiurile de naștere, mai puțin bogate decât cele de nuntă și înmormântare, aparțin unui „univers de credințe concentric”¹³.

Între cântecele care celebrează ciclul vieții, se remarcă și cel care însoțește un joc de priveghi, *Mereoarele*, a cărui semnificație inițială era de reintegrare a mortului între *mereoare* sau *viorele*, în pământul din care a ieșit aidoma florilor. Acesta va fi fost și motivul pentru care, în unele locuri¹⁴, fetele primeau nume de flori și erau strigate afară de către flăcăii care ședea pe prispa casei mortului.

*

Antologia de față cuprinde materialele selectate și publicate în cele cinci volume, cu excepția celor câteva cântece huțule (în limba ucraineană) și a jocurilor de priveghi, care nu au mai fost incluse. Pentru utilizarea practică a antologiei, titlul cântecului este însoțit de câteva date de identificare: volumul/ numărul piesei și localitatea/comuna/județul de unde a fost înregistrat cântecul transcris. Fiecare volum cuprinde în format tipărit cele mai reprezentative dintre selecțiunile audio imprimate pe DVD-urile anexate, încât pentru detalii privitoare la numele celor care au fost pe teren în echipele studențești, ale foștilor studenți și colaboratori culegători de folclor, numele informatorilor, data și locul culegerii materialului, vor trebui consultate cele cinci volumele apărute, menționate mai sus, care cuprind cataloagele corespunzătoare pentru fiecare dintre cele 318 benzi de magnetofon care alcătuiau fonoteca fostului Seminar de Folclor de la Iași, numită „Vasile Adăscăliței”. De curând, toate acestea se regăsesc pe site-ul Institutului Național al Patrimoniului: ProEuropeana. Biblioteca Digitală a Publicațiilor Culturale (biblioteca-digitala.ro, respectiv audio.cimec.ro).

Note:

1. C. Rădulescu-Codin, *Literatură populară*, I, *Cântece și descântece ale poporului*. Cu 50 arii populare. Ediție critică de Ioan Șerb și Florica Șerb. Studiu introductiv de Dan Simonescu, București, 1986 (pp. 430-450: cu 71 de cântece de cătănie și război).
2. V. Adăscăliței, *Câte mama mi le-o spus*. Culegere de folclor literar îngrijită de ~, Bacău, 1971.
3. V. Adăscăliței, *Folclor din ținutul Rădăuților*. Culegere îngrijită de ~ și Ion H. Ciubotaru, Suceava, 1969; V. Adăscăliței, *Folclor din împrejurimile Sucevei*, Suceava, 1972.
4. Vasile Adăscăliței, *Culegere de folclor poetic din județul Vaslui*, în vol. *Soare, soare, frățioare! Restituiri etnografice*, Ediție îngrijită și studiu introductiv de Lucian-Valeriu Lefter, Iași, 2014 (culegere redactată în 1972); Dan Ravaru, *Datini și obiceiuri de pe Valea Tutovei*, culegere de ~ și Silvia Ravaru, Vaslui, 1981; Dan Ravaru, Silvia Ravaru, *Folclor literar de pe Valea Tutovei*, Piatra Neamț, 2001.
5. Vezi Silvia Ciubotaru, *Strigături din Moldova. Cercetare monografică*. Cu un capitol de etnomuzicologie de Viorel Bârleanu și Florin Bucescu, Iași, 1984.
6. Adrian Fochi, *Cântecul epic tradițional al românilor. Încercare de sinteză*, București, 1985, p. 29.

7. Al. I. Amzulescu, *Cântecul epic eroic. Tipologie și corpus de texte*, București, 1981: Gruia lui Novac și zâna (p. 267-269), Gruia lui Novac și crâșmărița (pp. 327-331); Lucia Berdan, *Balade din Moldova. Cercetare monografică*. Cu un capitol de etnomuzicologie de Viorel Bârleanu și Florin Bucescu, Iași, 1986, nr. 14, pp. 28-30 (*Novac. Anița crâșmărița*).
8. Al. I. Amzulescu, *op. cit.: Cântecul lui Bahnă* (pp. 567-568), *Ghiță Cătănuță* (pp. 693-699). Pentru variante la *Dragoș și Ghiță Cătănuță*, v. și Lucia Berdan, *op. cit.*, nr. 41 și 113, pp. 86 și 193-196.
9. Al. I. Amzulescu, *Balada familială. Tipologie și corpus de texte*, București, 1983: *Vălean* (p. 325), *Nevasta vândută* (pp. 369-370), *Blestemul mândrei* (p. 338-339).
10. Șerban Angheliescu, *Farmecul discret al etnologiei. Eseuri*, București, 2013, p. 92.
11. Silvia Ciubotaru, *Obiceiuri nuptiale din Moldova. Tipologie și corpus de texte*, Iași, 2009, p. 141.
12. *Ibidem*, p. 94.
13. Adina Hulubaș, *Obiceiuri de naștere din Moldova. Tipologie și corpus de texte*, Iași, 2012, pp. 20-25.
14. Ion H. Ciubotaru, *Obiceiurile funebre din Moldova în context național*, Iași, 2014, p. 188-189.

CÂNTECE DE CĂTĂNIE ȘI RĂZBOI

Are mama trei băieți (I/1, Odaia Bursucani-Grivița- Vaslui)

Foaie verde trei scaieți,
Are mama trei băieți
Câte trei luați la sorți.
Unu-i luat la călărași,
Face armata tocma-n Iași.
Unu-i luat la sanitar,
Face armata prin spital.
Unu-i luat la roșiori,
Face armata dezertori,
După ei plâng trei surori.
Plânge sora cea mai mare
Cu păr galben pe spinare.
Plânge sora mijlocie
Cu părul până-n călcâie.
Plânge sora cea mai mică,
Frunza-n codru se despică.
Vinde, maică, averea toată
Și mă scapă de armată.
Vinde, maică, boii toți

Și mă scapă de la sorți.
De la sorți și de la moarte,
Maica nu te poate scoate.

Balcanul (I/4, Odaia Bursucani-Grivița- Vaslui)

Pe un drum ce vine
Din munții Balcani
Se-ntâlnește-o mândră
Cu-n domn căpitan.
De unde vii tu oare,
Domnu' căpitane?
Vin din crunta luptă
Din munții Balcani.
N-ai văzut tu, oare,
Domnu' căpitane,
Pe-un sergent ce poartă
Numele de Jan?
L-am văzut, drăguță,
Căci el m-a servit
Și pe câmp de luptă

Acolo a murit.

**Pe drumul de la Orhie
(I/5, Odaia Bursucani-Grivița-
Vaslui)**

Foaie verde de iasomie,
Pe drumul de la Orhie,
Merg doi frați la cătănie.
Zice unul către altul:
Măi frate, ne-am lăsat satul!
Mamă, tu ai știut bine,
Căci m-apucă neamtu-n mână.
Nu-ți voi duce oi la stână,
[Nu] voi cânta vara-n grădină.
Și-am să mor în țară străină,
Numai patul de sub mine
Și pernița de sub cap
Mai bine să mor în sat.

**De Sântă Măria Mare
(I/8, Tunsești-Bogdănița-Vaslui)**

Într-o zi de sărbătoare
De Sântă Măria Mare,
S-o stârnit mobilizare.
Din Războiul Mondial
Din nouă sute șaisprezece
S-o stârnit mobilizare.
Clopotele trag mereu,
Plânge lumea de s-omoară,
Aleargă în sus și-n gios
Și plânge de s-omoară.
Căci rămân părinți bătrâni,
Surioare frumusele
Și neveste tinerele.
Nu trec[e] două, trei zile
Iată ordine că vine
La tineri și la bătrâni.
Luptele cele mai grele,
Luptele din Mărășăști.
Într-o zi de sărbătoare,
Tocmai de Vinerea Mare,
Vine ordin de plecare.
La vagoane ne-a-mbarcat,

La Bârlad ne-a debarcat.
Acolo când am agiuns
Și pe loc ne-a refăcut,
Iar pe front când ne-a băgat
Tocmai linia întâi.
Și-am luptat cu sânge rece
Luptile din Mărășești
Luptile cele mai grele
Luptile din Mărășești.
În vie la Negruponte
Mergea sângele ca gârla,
Dar pădurea din Mărășești
Rătezată de ghiulele
De ghiulele ungurești.
Vin gloanțele ca ploaia
Și ghiulele cu droaia.

**Lungă-i lată Dunărea
(I/9, Tunsești-Bogdănița-Vaslui)**

Lungă-i lată Dunărea,
S-a făcut podul pă ea,
Să treacă cruciți pe el
Contingent nouăsprezece.
Să treacă-n Ungaria
Să puie hotară noi,
Să treacă în Budapesta
Să puie hotare noi.
Și de-odată apare-un ordin
De la regina Elisaveta,
Contingent nouăsprezece
Să nu mai ia parte-n lume
Să se retragă-napoi.
Să se refacă din ei,
C-atâta armată mai are,
Mai frumoasă și deșteaptă,
Să se refacă din el
Colonei și generali
Și tot felu' de gradați.

**Nistrule, pe malul tău
(I/10, Puiești-Vaslui)**

Nistrule, pe malul tău
Crește iarba și dudău.

De la mine pân' la tine
 Numa' cimitire pline.
 Într-o groapă șapte-opt
 Învăliți în foi de cort.
 Și la cap ce le punea
 Și pe cruce iscălea?
 Gradu' și familia,
 Familia, cotigentu',
 Compania, regimentu'.
 La spitalul din Bârlad,
 Câte șapte-opt pe-un pat
 Stau răniți cu fața-n sus,
 Și cu ochii după rus.
 Stau răniții, stau și plânge
 Și din răni le curge sânge.

**Urcă trenul spre Ardeal
 (I/14, Bărtăluși Mocani-Puiești-
 Vaslui)**

Urcă trenul spre Ardeal
 Trenul merge gâfâind,
 Melitarii tot plângând.
 Mi-i întreabă colonelul:
 De ce plângi tu, melitare,
 Ori ți-i grea arma-n spinare?
 Nu mi-i grea arma-n spinare,
 Și mi-i dor de-acasă tare.
 Tată, mamă am lăsat,
 Și-am lăsat și-o surioară
 Și-o mândruță ca o floare.

**Soldat de la roșiori
 (I/18, Ruși-Puiești-Vaslui)**

Foaie verde doi bujori,
 Un' ți-a fost soartea să mori?
 În vârful Balcanilor,
 În desimea brazilor.
 Și de ce moarte ai murit?
 De trăsnet când a trăsnit.
 Lumânarea cin' ți-a pus?
 Soarele când a apus.
 De scăldat cin' te-a scăldat?
 Ploile când a plouat.

De bocit cin' te-a bocit?
 Păsările au ciripit
 Și pe mine m-au bocit.
 De-mbrăcat cin' te-a-mbrăcat?
 Frunza când s-a scuturat
 Pe mine m-au îmbrăcat.
 De-ngropat cin' te-a-ngropat?
 Munții când s-au dărâmat
 Pe mine m-au îngropat.

**Cât îi Horeiul de mare
 (I/23, Hălărești-Iana-Vaslui)**

Foaie verde trei migdale
 Cât îi Horeiul de mare
 Numai două drumuri are.
 Două drumuri și-o cărare,
 Și-o cărare cu năsip
 Trec soldații rând la rând,
 Comandanții fluierând,
 Melitarii toți plângând.
 De ce plângeți voi băieți?
 Nu vă mai gândiți la fete,
 Căci fetele v-au uitat
 Din sara care-ați plecat.
 Fetele se duc la bal,
 Pe noi ne bagă-n spital,
 Fetele se duc la nuntă
 Și pe noi ne bagă-n luptă.
 Și ne bagă-n lupte grele
 Rămânem fără' de vedere.
 Foaie verde micșunea,
 Măicuță, mi te-aș ruga:
 Să vii, maică, să mă vezi
 Cât sunt grâiele mai verzi,
 Că dacă s-or secera
 Ori mai m-ai videa ori ba
 De ți-i dor maică de mine
 Sui, măicuță, iar în deal,
 Și te uită-nspre Ardeal
 Și de vrei ca să mă cați
 În cimitirul din Galați.
 Unde-i vedea morminte mici
 Alea-s de infanteriști,

Unde-i vedea mormânt cu flori
 Alea sunt de vânători,
 Unde-i vedea morminte mari
 Sunt a fraților jandari,
 Unde-i vedea morminte rari
 Sunt a fraților tunari.

**Măi soldat din roșiori
 (I/24, Iana-Vaslui)**

Și iar verde doi bujori,
 Măi soldat din roșiori.
 Un' ți-a fost moartea să mori?
 În bătaia gloanțelor,
 În bubuiul tunului,
 În munții Carpaților.
 Măi soldate, cin' te-a plânge?
 Păsările când s-or strânge.
 Măi soldat, cin' te-o boci?
 Maica când o auzi.
 Măi soldat, cin' te-o-ngropa?
 Munții când s-or dărâma.
 Măi soldat, cin' te-o scâlta?
 Dunărea când o vărsa.

**La Mărășești, tătucul meu
 (II/60, Cârțibași-Bogdănița-Vaslui)**

La Mărășești, tătucul meu,
 Cu arma-n mâni, el ca un leu
 Lupta mereu, crunt se zdrobea,
 Și-n orice atac se avânta.
 Când un obuz de l-a lovit
 Ca un erou el a murit,
 Lăsând în urmă pe ai lui
 Iară pe mine nimănu.
 Mămica când a auzit
 Pe loc ea a și-nebunit.
 De-atuncea plâng și strig mereu
 Mămica mea, tătucul meu.
 De-atuncea plâng și spun oricui
 Că sunt copilul nimănu.

**22 Iunie
 (II/62, Călimănești-Puiești-Vaslui)**

22 Iunie
 S-a stârnit războiu-n lume.
 Nu mai vezi flăcăi la plug,
 Nici patru boi-njugați la jug.
 Și doar verde, ici-colea,
 O fată vaca-o mâna.
 Păsărică, păsărea,
 N-ai văzut-o pe mama mea?
 Am văzut-o la cișmea,
 Scottea apă și jelea.
 De ce plângi, măicuța mea?
 De milă și de voi,
 C-a murit tat'tău-n război.
 La Odesa într-o vale,
 Stau rușii și pe cărare,
 C-au avut atac ast'noapte.
 Pe tat'tău nu l-au putut scoate.

**Are mama trei băieți
 (II/70, Ivești-Vaslui)**

Foaie verde trei scaieți,
 Are mama trei băieți,
 Câte trei sunt prinși la sorți.
 Cel mai mare-n București
 Călărește cai domnești.
 Mijlociu-i la cazarmă
 Cu mijlocu' ros de armă.
 Cel mai mic îi la-nchisoare
 Pentru o mică dizertare.
 Spală, mamă, rufele
 Că m-așteaptă trupele.
 Spălate-s, dar de nu s-o uscat.
 Lasă-le, măicuță, așa
 Le-oi usca cum oi putea.
 Stai, mamă, de mă petreci
 Până-n fundu' grădinii.
 Și din fundu' grădinii
 M-or petreci streinii.
 Și cât îi Donu' de cotit
 Mă mir eu cum l-am trecut.
 L-am trecut cum am putut

Pe doi măldurași de stof.
 Eu trecui Donu' jumate
 Mama mă plângea la spate.
 Eu trecui Donu' de tot
 Mama mă plângea că-s mort.
 Și-am zis verde de-un harbuz
 Vine un nourel din sus.
 Nu știu, ploaie sau ninsoare,
 Ori de la maica scrisoare.
 Și-am zis verde trei seminți
 Nu primesc, iubiți părinți,
 Nu știu, factorul nu vine,
 Sau voi ați uitat de mine.
 Să vă spui, măi fraților,
 Câte zile am stat la Don,
 Că-ntr-o zi de dimineață
 Era negură și ceață.
 Și bombele mă bombardau
 Și din tranșei mă scoteau.
 Și să vă spun, măi fraților,
 Câte zile am stat la Don.
 Trei zile și jumate
 Atâtea am stat, măi frate.

Marița cu ochii verzi
(III/75, Perieni-Vaslui)

Foia verde bob orez,
 Marițo cu ochii verzi,
 leși afară de mă vezi
 Pân' ce sunt grăiele verzi.
 Căci dacă s-or secera
 Multu-i plânge ș-ăi ofta
 De călătoria mea.
 Să vii, dragă, la Bârlad
 C-acolo suntem chemați
 Două sute de soldați
 Și-un batalion de vânzători
 Toți frumoși ca niște flori.
 Să-mi vii, dragă, la mormânt,
 C-o sapă și c-o lopată
 Să-mi dai țărna la o parte
 Să-mi vezi oasele-nșirate
 Și sprâncenele-nchinat

Și de carne dezghiocate.
 Eu, drăguță, pentru tine
 Aș da tot ce am pe mine,
 Aș da boii cu proțapu'
 Numai ca să-mi capăt dragu'.

Vară, vară, primăvară
(III/235, Berchișești-Suceava)

Toate plugurile ară,
 Numai eu străin prin țară
 Și cu inima amară.
 Ies plugurile din sat
 Fără de nici un bărbat,
 Și le îndreaptă spre ogor
 Moșii cu nepoții lor.
 De coarne ține un moșneag
 Plugul două vaci îl trag,
 Și-o nevastă supărată
 Strigă la vaci câteodată.
 Tot o-ntreabă copiii:
 Mamă, tata unde-o fi?
 Tata-i dus tot la război
 Să ne apere pe noi!
 La război, arză-l-ar focu',
 Că el ne-a mâncat norocu'.
 La război, arză-l-ar para,
 Că el ne-a mâncat tihneala.

Toți băiații vin în sat
(III/236, Berchișești-Suceava)

Toți băiații vin în sat
 De la Don și Stalingrad,
 Și eu m-am dus și-am întrebat
 De nu știi de-al meu bărbat!
 Și ce cuvânt rău ne-o mai dat,
 Că-i la Odesa îngropat.
 Și eu m-am dus la cimitir
 C-un buchet de trandafir,
 Ci văzui crucea aplecată
 Cu a-l meu semn[?] îngropată.
 Plecai capul la pământ
 Și-auzeam șoapte șoptind:
 Mândruță, nu fi scârbită.

Dacă nu, eu îs mulțumită[?].
 Du-te acasă, te-i mărita,
 Că și eu m-am însurat
 C-o bombă ce-o explodat.
 Și-o urgie de granată
 Mi-o luat mânuța dreaptă.
 Și-o urgie de obuz
 Mi-o luat picioru' de sus.
 Decât cununa de os
 Mai bine eu petrec frumos,
 Decât cu picior de humă
 Mai bine o moartă bună.

**Munții 'nalții din Crimeea
 (III/237, Berchișești-Suceava)**

Munții 'nalții din Crimeea
 Curgeau gloanțele ca ploaia,
 Și ghiulele ca vântul
 Dedesubt vuia pământul.
 Cum s-aud morții și răniții
 Și mâncau pământ cu dinții.
 Unul strigă: leagă-mă!
 Celălalt: împușcă-mă!
 Leagă-mă că n-am dureri,
 Împușcă-mă că n-am vederi!
 Ne-o vinit carte de-acasă,
 Că ne-o dat câte-o mireasă.
 Dar și eu răspuns le-am dat,
 Că aici m-am însurat.
 Socru-meu îi regimentu',
 Soacra mea îi armamentu'.
 Nevăstuța-i arma mea,
 Cumnățica-i baioneta.
 Cumnățelu' meu cel bun
 Proiectilul de la tun.
 Fii măi, maică, blestemată,

De ce nu m-ai făcut fată!
 Te-am făcut, făcut cam greu,
 De război să nu mai știu.
 M-ai făcut, maică, fecior
 Pentru țară luptător.
 M-ai făcut fecior voinic
 Roata tunului s-o-mping.

**Cântecul evacuatului
 (III/238, Berchișești-Suceava)**

România, România,
 Ce-ai lăsat rusu' să vie!
 Rusu'n țară c-o intrat
 Pe noi ne-o evacuat.
 Ne-o purtat din sat-n sat
 Și-n pădure ne-o băgat.
 Cu nagaica ne-o bătut,
 Apa Sucevii ne-o trecut.
 Cât am fost evacuat
 Noi pe pământ ne-am culcat,
 Numai pe pământ uscat
 Și cu bagajul sub cap.
 Apă bună n-am băut
 Numai în două cu lut.
 Dragă Românie, hăi,
 Unde-s băiețiii tăi.
 I-ai dat pradă rușilor
 În munții Carpaților.
 Măi soldate roșior,
 Un' ți-o fost soarta să mori.
 În bataia gloanțelor
 În munții Carpaților.
 Soldate cin' te-a scălda
 Ploile când o ploua.
 Măi soldate cin' te-a plânger
 Păsările când s-or strânger.

DE DOR ȘI JALE. DOINE ȘI CÂNTECE BĂTRÂNEȘTI

Mândro, când oi muri eu (II/2, Poiana-Nicorești-Galați)

Mândro, când oi muri eu
Să vii la mormântul meu
Și să iei sapa cu tine
Ca să-mi faci mormântul bine.
Dor m-ajunge, inima plânge,
Lacrimile valuri curge.
Și să-mi sameni pe mormânt
Câte flori sunt pe pământ.
Florile vor înflori,
Eu degrab voi putrezi.
Dor m-ajunge, inima plânge
Lacrimile valuri curge.
Jale mi-i că mor ca mâine
Și mândruța cui rămâne!
Jale mi-i că mor ca mâine
Și m-oi pierde, vai de mine!
Dor m-ajunge, inima plânge,
Lacrimile valuri curge.
M-or duce la mânăstire
Ș-or pune pământ pe mine.
Pământu-i negru, iarba-i verde
Puicuța nu mă mai vede.
Pământu-i negru, iarba-i crudă
Și la puica nu m-audă.
Dor m-ajunge, inima plânge,
Lacrimile valuri curge.

Foaie verde, foi de nuc (II/6, Tansa-Iași)

Foaie verde, foi de nuc,
Ia, vezi, dragă, că mă duc.
Și nu mă duc nici c-un rău,
Și mă duc de-aleanul meu,
Foaie verde, rug de mure,
Hai și tu, mândro, cu mine,
Măcar cale jumătate

Să nu-mi pară așa departe.
Altă foaie, rug de mure,
Cine n-are scârbă-n lume
Spune să vie la mine,
Că eu am și mai rămâne.
Cine scârbă mi-a lua
Și cămașa eu i-aș da,
Eu cămașă mi-aș mai face,
Scârbă-n lume n-aș mai trage.

Foaie verde, siminoc (II/8, Grivița-Vaslui)

Foaie verde, siminoc,
De știam că n-am noroc
Mă aruncam de mică-n foc
Să-mi ardă mijlocul tot.
Mijlocul și cingătoarea
C-așa mi-a fost ursitoarea.
Ursitoare ca a mea
Nu-i în sat la niminea.

Frunzuliță lin-pelin (II/13, Păulești-Vrancea)

Frunzuliță lin-pelin,
Măi cuce, ce ești hain
De nu cânți vara deplin.
Tu cânți vara jumătate
Ș-apoi zbori în altă parte.
Vara vii, vara te duci,
Când sunt dragostile dulci.
Frunzuliță foaie lată,
Cucule, pasăre dragă,
Suie-te mai sus pe-o creangă
Și mai cânți, cuce, o dată.
Căci mai cânți câteva zile
Și pleci, cuce, din pădure,
Plânge codrul după tine.
Căci rămâne pustiit

Ca mândra făr' de iubit.
 Eu cânt, cuce, pe cărare
 Tu cântă-n codru mai tare
 S-audă badea din vale.
 Cui i-ai cântat, cuce, bine
 Să ducă dor după tine
 Pân' la vara care vine.
 Cui i-ai cântat, cuce, rău
 Să n-audă glasul tău,
 Măi cuce, la primăvară
 Când ai venit pe câmp iară.

**Foaie verde, viorea
 (II/14, Păulești-Vrancea)**

Foaie verde, viorea,
 Mult mă-ntreabă inima,
 Doru mi-i de cineva.
 Ori mi-i dor, ori nu mi-i dor
 Nu pot spune tuturor.
 Dar eu spui inimii mele
 Decât dor, mai mult mi-i jăle
 De tinerețile mele.
 C-am fost tânăr și voinic
 Și-acum am îmbătrânit.
 Voinic, tânăr și frumos,
 Și-acum nu sânt de folos.
 Eu spui, mândro, și te juru
 Mândră, când oi muri eu,
 Tu să fii la capul meu
 Și să plângi, mândră, mereu,
 Și să spui că te-am iubit eu.
 Pe deasupra gropii mele
 Să-mi sămeni viorele.
 Viorele, flori adânci,
 Când le vezi, mândro, să plângi.

**Bate vântul vârfurile
 (II/16, Cristești-Puiești-Vaslui)**

Bate vântul vârfurile
 Ca pe mine gândurile.
 Apa petricelele
 Și pe mine gândurile.
 Ca să-mi apuc colnicele

Pe la toate mândrele
 Pe la toate cărările.
 Și iar verde lin, pelin
 Sărmanul, bietul copil
 Cum muncește la stăpân.
 El muncește cu dreptate
 Și-și ie leafa jumătate.
 C-așa-i străinul, măi frate,
 Că străinu-i ca și spinul,
 Mai amar ca și veninul.
 Și de i-ei face apa vin
 Nu-i mai face cheful deplin.
 Dar sărmanul tatăl meu,
 Milui-l-ar Dumnezeu
 De la sufletelul meu
 De-i fac bine, de-i fac rău
 Tot spune copilul meu.

**Și iar verde amărăciune
 (II/19, Puiești-Vaslui)**

Și iar verde amărăciune
 Plânge pământu' sub mine
 Ca copilu' de trei zile.
 Copilul plânge și tace,
 C-are mamă să-l împace.
 Dar pe mine n-are cine,
 Că sunt singurel prin lume.
 Și de străin ce-am rămas,
 M-am înnegrit pe obraz.
 M-am înnegrit, m-am pătat,
 De străini m-am săturat.
 De străinel ce sânt,
 Mi-aș face o casă-n pământ,
 Să intru-n ea și să plâng.
 Și să plâng cât oi putea,
 Să n-audă niminea.

**Cântă-mi, cucule, și mie
 (II/22, Bărtăluși Răzeși-Puiești-
 Vaslui)**

Cântă-mi, cucule, și mie
 Pân' la anu' nu se știe.
 Ori ajung, ori nu ajung,

Ori mă fac negru pământu.
 Pământ negru, ruginos,
 Mi-ai mâncat omu' frumosu.
 Și-am avut un pui pe lume,
 N-am știut să mi-l ții bine.
 Dar acum de l-aș avea,
 Tare bine l-aș ținea.
 Când aș ști că ar veni,
 Cărărușa i-aș plivi
 Și de schini și de ciulini
 Și de iarbă, măraciuni.

**Câtâ-i muntele de 'nant
 (II/23, Bărtăluși Răzeși-Puiești-
 Vaslui)**

Câtâ-i muntele de 'nant,
 Tot omătu' s-a luat.
 Numai la inima mea,
 Ci s-a pus nu se mai ia.
 Și s-a pus un pui de dor,
 Nu se mai ia până ce mor.
 Munte, munte, brad frumos
 Apleacă-ți o crenguță jos,
 Să mă sui în vârful tău,
 Să mă uit în satul meu,
 Să-mi văd căsuța pustie.
 Nevasta în văduvie,
 Copiii în argăție,
 Sărmanii copiii mei
 Cine-or fi tată la ei?

**Bună ziua, moș bătrân
 (II/26, Munteni-Botești-Neamț)**

Bună ziua, moș bătrân,
 Ce tai duminica fân!
 Eu nu tai de dragul tău
 Ce tai de amarul meu.
 Supărare, supărare,
 Mi-a ieșit ca frunza-n cale
 Și ca iarba pe cărare.
 Pe dealul înverzit
 Frumos strigă un țigan:
 Vinde-ți, frate, calul

Vinde-ți, frate, iapa
 Să mergem în Turcia
 Să ne luăm femeii!

*Lačo ges phureja,
 Sosqe čhnes kurkăça khaç!
 Me na čhnav tiro drago
 Čhnav k-e som xolăme.
 Xoljmata, xoljmata,
 Inklistăn mange anΘ-e miri
 drom sar i patragi*

Vi le čarăça p-o dromorro.

*O k-o plaj k-o zeleno
 Šukar del muj rromano:
 Bikin, phrala, le grastes
 Bikin, phrala, le sura
 T3jas anΘ-e Turcia
 T las amenge rromană.*

(Trad. lb. romani: prof. Daniel Cercel
 †, Băcești-Vaslui)

**Foaie verde, măracine
 (II/27, Cristești-Puiești-Vaslui)**

Foaie verde, măracine,
 Spune, măiculiță, spune
 De mai am noroc pe lume.
 Ci eu ți-am spus ție,
 Tu mi-ei spune,
 Că tu n-ai noroc pe lume.
 Norocelul l-ai avut
 Ai fost mic, că n-ai știut.
 C-ai trecut pe lâng-o apă
 Și-ai scăpat norocu-n baltă.
 C-ai trecut pe lâng-un pod
 Și-ai scăpat norocu-n glod.
 Foaie verde siminoc,
 Băgai mâna pân' la cot
 De noroc nu dau deloc.
 Foaie verde, foi de linte,
 Fata mamei, tu n-ai minte,
 Căci norocul nu se vinde.
 Ci ai noroc, noroc, noroc,
 De te-ar prinde la un loc.

Să dau foc cu lemn verzi,
În noroc să nu mai crezi.
Căci amoru-i mare câne,
De multe dealuri vineri
Pân' ce te-a scos din minte.
După ce te-a scos din minte
Se întoarce și se râde, Leano.

**Foaie verde trei granate
(II/28, Cristești-Puiești-Vaslui)**

Foaie verde trei granate,
Bate, Doamne, ce ai bate,
Bate frunza de urzică,
Pe copilă cât îi de mică.
N-o lăsa să se facă mare,
Dacă noroc nu are.
Precum eu de n-am avut,
De când mama m-a născut.
N-am avut, nici n-oi avea,
Până-n groapă m-o băga.
Mamă, bine ți-a părut,
Pe mine când m-ai născut,
Nimica nu te-a durut.
Doar un deget la picior,
De-ai crezut că sunt fecior.
Da' când ai văzut că-s fată,
Toate te-au durut deodată.

**Bate vântul vârfurile
(II/30, Bogdana-Vaslui)**

Verde murile
Bate vântu' vârfurile
Și pe mine gândurile.
Și iar verde și-o lalea
Sărmana inima mea
Nu mai este cum era.
I-am dat vin, i-am dat rachiu,
Nu mai este cum o știu.
I-am dat mâncare de post
Nu mai este cum o fost.
Mi-arde cămășuța-n spate
De-atâta străinătate.
M-am înnegrit pe obraz

De străinel ce-am rămas.
Străinel ca mine nu-i
Numai puiul cucului,
Când îl lasă mama lui
Chiar în mijlocul codrului.
Nici acela nu-i străin,
Că scoate ouă, scoate pui,
Și-i face vecinii lui.

**Măi loane, brașovene
(II/32, Fântânele-Puiești-Vaslui)**

Măi loane, brașovene,
Leagă calul de zăbrele,
De zăbrele cu curăle,
De stâlpul porțiței mele.
Intră-n casă nu te teme,
Că de cine te-ai temut,
Aseară l-am omorât
Cu otravă de cuțit.
Și-așa moarte n-am văzut,
Cum am dat a murit.
Pământ negru ruginos,
Mi-ai mâncat omul frumos.
Pământ negru ca rugina,
Mi-ai mâncat ochii ca mura.
N-am știut în vremea mea
C-ai muncit și n-oi avea.
C-am muncit în tinerețe,
Ca să am la bătrânețe.

**Și iar verde rozmălin
(II/33, Ruși-Puiești-Vaslui)**

Și iar verde rozmălin
Și-a plecat cucul hain,
Și-a lăsat puii de chin.
I-o lăsat pe-o turturea
Să-i mai crească și ea.
Și iar verde rozmălin,
Și-o plecat cucul hain
Și-o lăsat puii de chin.
În mijlocul codrului,
Fără aripi, fără pene,
Și-ar zbura, n-are putere.

I-o lăsat pe-o turturea
 Să-i mai crească și ea.
 Vine cucul la vreme,
 Găsi puișori cu pene.
 Cucul de părere bună
 Cântă-n codru de răsună.
 Străinel ca mine nu-i
 Numai puiul cucului,
 Când îl lasă mama lui.
 Ce-ar avea lumea cu mine,
 Dacă beau și trăiesc bine!
 Doar paharul nu le-l beu
 Nici cămașa nu le-o-mbrac.
 Mă mir, Doamne, ce le fac!
 Străin sânt, străin îmi zice
 Și-s străin pe un' m-oi duce.
 Străinel ca pasărea,
 Milă de la niminea.

**Foaie verde sălcioară
 (II/38, Ruși-Puiești-Vaslui)**

Foaie verde sălcioară,
 Inimă și inimioară,
 De ce ești tristă și-amară!
 Tristă sunt de felul meu
 Amară de dorul tău.
 Inimă și inimioară,
 Rabdă pân' la primăvară,
 Să te scot din piept afară.
 Inimioară, stai pe loc
 Să-ți pun lacăt la mijloc.
 Poți să-mi pui lacăte o sută,
 Inimioara nu m-ascultă.
 Poți să-mi pui lacăte o mie
 Inima face ce știe.

**Foaie verde de-alioru
 (II/45, Bărtăluși Răzeși-Puiești-
 Vaslui)**

Foaie verde de-alioru,
 Nu mai bate, Doamne, omu'
 Că-l bate gândul și doru'.
 Bate, Doamne, ce zic eu

Ața leagănelui meu,
 Că la altu' stai cu anu'
 De mine fugi ca dușmanu'.
 Frunzuliță de iasomie,
 Nu știi, Doamne, ce mi-i mie,
 De mă usc' ca frunza-n vie
 Și ca iarba pe câmpie.
 Iarba se usucă-n vânt,
 Eu mă usuc pe pământ.
 Iarba se usucă la soare,
 Eu mă usuc pe picioare.
 Frunzuliță bob de mei,
 Doamne, la dușmanii mei
 Dă-le car cu patru boi,
 Și ie-le ochii amândoi
 Și mâinile pân' la coate
 Să nu mă mai poată bate.
 Hai noroc și iar noroc,
 De te-aș prinde la un loc
 Cu chibritu' ți-aș da foc.
 Cu chibritu' și cu gaz,
 Ca să nu mai am năcaz,
 Că la altu' stai cu anu',
 De mine fugi ca dușmanu'.

**Foaie verde de-avrămeasă
 (II/46, Bărtăluși Răzeși-Puiești-
 Vaslui)**

Foaie verde de-avrămeasă,
 Într-o joi de dimineață
 Mi-a intrat moartea în casă
 Tocmai când stăteam la masă,
 Cu fripturica cea grasă
 Cu ocaua de vin rasă.
 Întind paharul s-o cinstesc
 Ea-mi spune să mă gătesc.
 Mă rog, moarte, mă mai lasă,
 Că mi-i bărbatul acasă,
 C-am avere ș-am copii
 Și-o mie de datorii.
 De s-ar plăti moartea-n bani,
 Aș trăi și mii de ani.
 Dar moartea nu vrea parale

Și te ia din drumul mare,
Fără pic de supărare.

**Foaie verde de-un măr dulce
(II/47, Bărtăluși Răzeși-Puiești-
Vaslui)**

Foaie verde de-un măr dulce,
Când oi pleca și m-oi duce,
Nimenea nu mă m-ajunge.
Nici cu tren, nici cu barca,
Numai măicuța, săraca!
Nici cu tren, nici cu vaporu',
Numai măicuța cu doru'!
De-ai ști, maică, traiul meu,
N-ai mai dormi noaptea greu.
Te-ai scula la miezul nopții
Și mi-i ruga ceasul morții.
Foaie verde solz de pește,
Spune-mi, mândro, și-mi ghicește,
Omul de ce-mbătrânește,
Codrul ce-ngălbinește!
Omul de inimă rea,
Codrul de zăpadă grea.
Omul de mare nevoi,
Codrul de vânturi și ploi.
Cînd oi pleca și m-oi duce,
Nimenea nu mă m-ajunge,
Nici cu tren, nici cu vaporul,
Numai măicuța cu dorul.

**Cucule cu pene suri
(II/51, Hălărești-Iana-Vaslui)**

Cucule cu pene suri,
la mai cântă prin păduri,
C-ăi fi și eu necăjit.
Vara vii, vara te duci,
Mă mir iarna ce mănânci.
Mănânc putregai de fag
Și pământ dacă mănânc
Tot vin vara să vă cânt.

**Ghiță Cătănuță
(III/47, Păulești-Vrancea)**

Cine se plimbă pe uliță?
[Săvai] Ghiță Cătănuță
Și cu a lui dalbă mândruță,
Cu doi bani în punguliță
Și cu doi în buzunar.
Zice că are și el bani.
Cu vo câțva catârași
Încărcați de gălbenași.
Că-i sunt lui Ghiță drăgălași.
Cu doisprezece lăutari.
Iar Ghiță când se plimba
Mândruța așa zicea:
Aleii, mândrulița mea,
Noi de când ne-am luat
Pe la socri n-am mai dat.
Pun'te mândră de-mpletește
La colaci de dăsagi,
Și-o păpușă dintr-o mirtă
Și covrig dintr-un mertic.
Mândra când îl auzea
Tare bine că-i părea.
Mâneci albe sumețea
Ș-apoi pâne plămădea
Și colaci mari-mpletea.
În dăsagi că mi-i punea
Și pe cai încălecau
Și pin codri apucau.
Pe potice și pin codri
Tot la drăgălași de socri.
Iar pin codri când mergea
Ghiță-n loc că se oprea
Și din gură povestea:
Mândro, mândrulița mea,
Noi de când că ne-am luat
Pe la socri n-am mai dat.
Mândro, mândrulița mea,
Noi de când că ne-am luat
Un cântec n-ai cântat.
Cântă-ți, mândră, cântecu'
Că ni-i drag ca sufletu'.
Mândra-n loc că se opri

Și la Ghiță se uita
Și din gură-i cuvânta:
Alei, Ghiță Cătănuță,
Eu am chipul fimeiesc
Da' am glasul haiducesc.
Când oi începe a cânta
Frunza-n codru s-o mișca,
Văile or răsuna
Și Pântea ne-o auzi
Și-nainte ne-o ieși.
Lasă, mândră, să n-ai teamă,
Cântă-ți, mândră, cântecu'
Că mi-i drag ca sufletu'.
Mândra-ncepe a cânta
Frunza-n codru se mișca
Și Pântea o auzea
Și-nainte că-i ieșea.
Ghiță, futu-ți crucea ta,
Ce cați pe moșia mea?
Lasă, Pântea, că n-ai teamă,
Că n-am venit cu calul
Să-ți fac stricăciune mare,
Ci-am venit numai călare
Nicio stricăciune n-are.
Iar dacă ai poftă să-ți plătesc
Îți plătesc ce ți-am stricat.
Să-mi dai paloșul de vamă
Că te fac acum păstramă.
Paloșul nu ți l-oi da,
Odată cu viața mea.
Că ni l-a dat socru-meu
Să-mi apăr capul cu el
Și la bine și la rău
Cum o vrea Dumnezeu.
Să-mi dai mândra ta de vamă
Că te fac acum păstramă.
Mândra de vamă nu ți-o dau,
Că ni-a dat-o soacră-meu
Ca să-mi mângâie zilele
Și tinerețele.
Ei la luptă se luară
Zi de vară până-n sară.
Ghiță când s-opre

Și la mândra iar striga:
Vino, mândră, de taie bârnețu'
Că mă răpune lotrețu'.
Iar mândra în loc se oprea
La Ghiță se uita
Și din gură că zicea:
Oricare vor dovedi
Tot un bărbățel vor fi.
Și la Ghiță se ducea
Și brăcinaru-i tăia.
Ghiță din picioare azvârlea
Șălvarii îi lepăda
Și mai ușor se făcea
Și pe Pântea că-l trântea
Și capu' i-l reteza.
Și pe cai-ncăleca
Și prin codri apuca.
Prin codri și pe potici
Tot la drăgălași de socri.
În poiană când mergea
Căchiți multe că era.
Iar Ghiță că se oprea
Și din gură că zicea:
Mândră, căchița pe care-o vezi
De-o vrea bunul Dumnezeu
Îi fac vârf cu capu' tău.
La căchiță ajungea
Capul mândrei i-l tăia
Și cu el vârf căchiței făcea.
Iară Ghiță ce-mi făcea
Țățele mândrei tăia
În dăsagi și le punea
Și la socri tot mergea.
La socri când ajungea
Socrii frumos l-o întreat:
Ghiță, un'e ți-i mândra?
Iară Ghiță țățele arăta.
Socrii nu se supăra
Și pe Ghiță îl cinstea.
Iară soacră-sa le lua
Mâncare lui Ghiță făcea
Otravă într-înșă punea.
Iar Ghiță când o videa

Și din gură o striga:
Soacră, soacră,
Vin' de-ți gustă mâncarea!
Soacră-sa se rușina
Din mâncare că gusta
Jos la pământ că cădea.

**Nevasta vândută
(III/64, Berchișești-Suceava)**

Foaie verde doi bujori,
Mi-i bărbatul băutori,
Mi-a băut două comori
Și doi boi ca două flori,
Și-ncă o mai rămas dator
La un hoț de negustor.
Negustoru' mi-l întreba:
Măi omule, dumneata
Ce faci cu datoria?
Omul sta și se gândea,
Și-nspre casă c-o lua.
Acasă când ajungea,
Nevasta mi-l aștepta.
Punea masa să mănânc.
Strânge masa, nu mănânc,
Hai la târg, ca să te vând.
Și-i punea curmeiu-n gât
Și-o ducea miercuri la târg.
Și pleca pe-un drum mai mare.
La o jumăta' de cale,
Se-ntâlni cu-un turc călare.
Bună ziua, turc călare!
Iar turcul mi-l întreba:
De vânzare-i nevasta?
De vânzare, turc călare.
Și cât îi cere pe ea?
Numai mia și suta.
Lasă suta și ia mia,
Și-mi dă mia pe Maria.
Turcul sta și se-npăca,
Iar femeia lăcrăma.
Taci, femeio, nu mai plânge,
Căci la bune curți te-oi duce!
Ardă-ți curțile pe tine

Cum arde inima-n mine!
Acasă se întorcea,
Iar copilașii îl întreba:
Unde-i mama, tătucăi?
Maică-ta-i în deal la cruce,
Să v-aducă pâine dulce.
Copilașul cel mai mare
Își lua la el mâncare
Și plecă prin mahalale.
Într-un colț de mahala
Iacă și mămica mea.
Haide acasă, mămucăi!
Nu pot merge, dragul meu,
Căci tătai-tău e rău.

**Cântecul lui Peneș
(III/74, Murgeni-Vaslui)**

Bate vântul sus, la soare,
La lași, la grosul cel mare,
Șade Peneș la-nchisoare.
Și nu șade de mulți ani,
De cinci ani și nouă luni
Și cinsprece săptămâni.
Maică-sa, când auzea,
La-nchisoare se ducea,
Pe Peneș poate-l scăpa.
Peneș, când el mi-o vedea,
Din gură așa-i zicea:
Na-ți, măicuță, maica mea,
Na-ți cheia de la lăcată
Și descuie-n grajd de piatră!
Sunt trei cai, de la trei crai!
Unu-i negru ca corbul,
El mă scapă, sărmanul;
Altu-i roșu ca focul;
Altu-i albu ca omătul,
El nu vine, sărmanul!
Albul că mi-l aducea,
Albul din picior bătea
Și din nări că sforăia,
Temnița nu se clintea.
Pe roșul mi-l aducea,
Roșul din picior bătea

Și din nări că sforăia,
 Temnița se legăna.
 Pe negru mi-l aducea,
 Negru din picior bătea
 Și din nări că sforăia,
 Temnița se despica,
 Peneș afară ieșea,
 Picioru-n scară punea,
 Pe maică-sa c-o lua
 Și din gur-așa zicea:
 Mărie, Sfinția Ta,
 Futu-ți cruce mâni-ta,
 C-ai promis să mă cununi
 Cu nănașul paloșul
 Și nănașa sabia.
 Fi-ți-ar toate-a dumneta,
 Căci eu de-acum tot mă duc,
 Mă duc, mă duc ca corbul
 Și nu mă mai vezi, sărmanul!

**Gruia și crâșmărița
 (III/114, Ruși-Puiști-Vaslui)**

Răsărit de sfântu' soare
 Stărlucit-a sărbătoare.
 Sub umbra unui fag
 Ședea Gruia cu Novac.
 Cu cinzeci de nepoței
 Și Novac îi pintre ei.
 Toți galbeni și toți mâncau
 La Dumnezeu se rugau.
 Numai Gruia lui Novac
 Nici nu bea, nici nu mânca,
 Față dalbă se strica.
 Dar Novac mi-l pricepea:
 O, tu, Gruio, fătul meu,
 Foarte rău năravul tău
 Și-i voia de însurat
 Ori ți-i dor de Țarigrad.
 Nu mi-i voia de însurat,
 Ci mi-i dor de Țarigrad.
 Ia sama, taică, de mi-i duce,
 Pe tine turcii te-or prinde,
 Te-or prinde, te-or lega,

Cu gârbaciul te-or bătea
 Pe fața obrazului
 Peste zgârziul nasului.
 Foarte rău năravul tău,
 Cu bețivi te însoțești,
 Cu tâlhari te sfătuiești,
 Ți-e voia de însurat
 Ori ți-e dor de Țarigrad.
 Nu mi-i voia de însurat,
 Ci mi-e dor de Țarigrad.
 Ia sama, taică, te vei duce,
 Pe tine turcii te-or prinde.
 Și te-or prinde, te-or lega,
 Cu gârbace te-or bătea
 Pe fața obrazului
 Peste zgârziul nasului.
 În grajd nemăturat
 Scoate pe murgu-nșăuat,
 Două paloșă i-a dat
 Și-n Țarigrad s-a lăsat.
 [...]La birtu-mpăratului.
 El în crâșmă c-a intrat
 Către Aniță așa-mi zicea:
 O, Aniță crâșmăriță,
 Dă-mi tu mia vin cu vadra
 Să-ți dau banii cu grămada.
 De bani să nu-mi pomenești
 Dacă vrei să mai trăiești.
 Vadra-n mână lua
 Și-n piviniță se băga.
 Scoate-o vadră, scoate două,
 Și scoate și până-n nouă
 Gruia zicea că-s două.
 Ia Gruia că s-a-mbătat
 Cu Anița c-a vorbit:
 O, Aniță crâșmăriță!
 A dracu' ce-o lucra
 Și de bani-i pomenea,
 Palma-n bici o prefăcea
 Și peste obraz îi da.
 Și așa de mereu a dat,
 Curgea sângele-nchegat
 Cu măsele amestecat.

În poalele mâne-și luară
 Și la-mpărat fuga dară.
 Împărate, împărate,
 Să trăiești cu sănătate
 Ce-a sosit la birtul tău
 Este vai de capul meu.
 Un tânăr scurt și gros
 Cum îi stă lui mai frumos.
 Du-te, Aniță, înapoi,
 Ala-i Gruia lui Novac,
 Dă-i vin de ăl răvărsat
 Ce de l-ai putea-mbăta
 Mare leafă-i căpăta.
 Ea-napoi că se-ntorcea
 Dar Gruia când o vedea:
 Unde-ai fost, mătă bătrână?
 La vecini după lumină!
 De legea mea,
 Numai o palmă ți-aș mai da
 De pe lume te-aș lua.

Gruia și zâna (III/130, Ivești-Vaslui)

Fuge ca nebunul
 Și pe soare și pe lună,
 Și pe vale și pe șes
 Până dau de codru des.
 Prin cest codru tănuit
 La moș Novac e urât.
 Stă, se uită la fecior:
 Gruia tatii, Gruisor,
 Ia să-mi cânti un cânticel,
 Codru să răzbat cu el.
 Gruia spune: Nu pot, tată,
 Iertător fii astă dată.
 De cântat, eu de m-oi pune,
 Codrul verde să răsune.
 Paltinii s-or legăna
 Frunzele pe jos cădea.
 De pe-un pat de lăcrămioare
 Sare zâna în picioare.
 Of, un glas, oare ale cui,
 Of, tu ești, măi Gruii!

Aici ai fost, de ce-ai plecat,
 Și amărâtă m-ai lăsat!
 Când dorești necazul meu
 Lasă că ți-oi face-o eu.
 Zâna oarbă de mânie,
 Trage arcul cu săgeata.
 Trage și mi-l nimereste
 Drept în spate mi-l păleşte.
 Cântă Gruio, ce-i urma
 Eu toate le-oi discurma.
 Măicuța lui să-l vadă,
 Gruisor îi mort și pace.
 Cântă Gruio, nu te face,
 Gruisor îi mort și pace.
 Moș Novac i-așa de rău
 Bagă mâna-n buzunar,
 Amânar ci el c-a scos
 Și foc pădurii i-a dat.
 Pintre flăcări, pintre fum,
 Iaca și zâna pin zbor,
 La doi pași de Gruisor
 Cade și zâna din zbor.
 Moș Novac la el se duce:
 Uite-l, vezi ce tinerel,
 Milă nu ți-a fost de el.
 Uite, fato, să-l învii
 Dacă nu, mori și tu, s-o știi!
 Eu, moșule, l-aș învia,
 Mi-e teamă că m-a tăia!
 Mă jur pe paloșul din teacă
 Că nimica n-ar să-ți facă.
 Zâna oarba de mânie,
 Ea se duce la Gruisor,
 S-ableacă la el ușor,
 Trage arcul din spinare.
 Cântecul ce-ai făurit
 A rămas neisprăvit.
 Mai dormeai tu mult și bine
 Dacă nu eram cu tine.
 Fă-i tu singur judecata
 Că eu nu-i poci da răsplata.
 Ea a începe a se sfădi,
 Dar cu Gruia nu o ști.

Gruia mi-o ia de mână,
Pleacă, zâno, ești iertată.

Dragoș

(III/127, Ivești-Vaslui)

Pe ist deal, pe ceea vale,
Se plimbă Dragoș călare,
C-o cămeșă albă-i floare,
Spălată de-o fată mare.
Și spălată-i și călcată,
La țâțâșoare uscată.
Lui Dragoș nici nu-i pasă
Că-i potera ici, colea.
Eu de poteră nu-mi pasă,
Că am fost ca să-i fac plasă
Și trec la nevastă acasă.
De dorul de la nevastă,
Eu lăs calu' să mai pască,
Dar dorul de la copii
Eu pui șaua ș-am să mâi.

Foja verde dragoro

(III/132, Răducăneni-Iași)

Veșoreja, veșbaro
Phraloreja, phraloro.
Sostar san tu zeleno, phrala?
Sostar san tu zeleno
Zeleno haj ligulo!
Aj, mukhljan man korkoro, Devla,
Aj, thajdukhal man o šero,
Aj, kāmuklja man nasfalo.
Phenmanqeanθ-o suno
Aj, but majbešav nasfalo
Aj, 'haj thabjolmoilorro
Aj, skapijen man tetrajav, Devla
Tebarjav amen čhaven
Haj, tebarārav me čhaven.
Aj, amakatartebukiu, Devla,
Aj, de man pajanda-l bragi,
Aj, jambilavaastardi.
Aj, kāsī mi rromniteljardi, phrala,
Aj, 'haj dukhal man murogi,
Aj, 'haj dukhal man murogi.

*Foaie verde pătrunjel,
Pădure, pădure mare,
Frățioare, frățioare.
De ce ești tu verde, frate?
De ce ești tu verde,
Verde și gol?
Și m-ai lăsat singurel, Doamne,
Și mă doare capul,
Că m-ai lăsat bolnav.
Spune-mi în vis
Mult mai stau bolnav,
Că îmi arde inimioara.
Scapă-mă ca să trăiesc, Doamne,
Ca să-mi cresc copiii mei,
Ca să-mi cresc copiii.
N-am unde să muncesc, Doamne,
Dă-mi apă din găleată,
Că speranța-mi este aprinsă.
Că-i femeia mea plecată, frate,
Și mă doare sufletul,
Și mă doare sufletul.
(Trad. lb. romani: prof. Daniel Cercel
†, Băcești-Vaslui)*

Cântecul lui Bahnă

(III/155, Prahuda-Paltin-Vrancea)

Și iar verde foi de nuc,
Bahnă când a fost haiduc,
El pin Vrancea haiducea.
Căpitan de hoți era,
El din Vrancea cobora
Și la boieri se ducea
La boieri și chiaburi,
C-acolo-s bănuții buni.
Lua bani că trebuia
Și la Vrancea se-ntorcea.
El în codru că intra
Pe saraci mi-i ajuta.
El prin Paltin că videa
Și la beci că se ducea,
Acolo se hodinea.
Un pahar de vin cinstea

Și la mândră se gândea.
El de la beci când pleca
Armele și le lua,
Sus în creastă se urca
Și de jandarmi se uita.
Jandarmii prin sat era,
El din creastă cobora
Din creasta Cojanului,
Pe ulița plaiului.
El din gură fluiera
Și spre Paltin cobora
Și mândra că l-auzea,
Sămn cu batista-i făcea.
Și Bahnă când se oprea
Și jandarmii mi-l întreba:
De Bahnă nu știi ceva?
Ci chiar acum am auzit
Că la Chiosa c-a trecut,
Pe jandarmi-i minciunea
Și la Chiosa trimitea.
Bahnă-n urmă că venea
Și-n casă că mi-l poftea,
Sus în pod că mi-l suia
Ș-acolo că petrecea.
Ci, Mărioară, dute-n casă
Ș-adă găina grasă
Și păscuța cea frumoasă
Să stăm cu Bahnă la masă.
Și-a petrecut cât a petrecut
Jandarmii iar a venit.
Și bătea mereu în poartă
Și loana iese-ndată.
Jandarmii când întreba
Ea nimic nu răspundea,
Pe ficior că și-l striga
Pe Bahnă-l înștiința.
Și Bahnă când auzea
Armele-și le lua
Și din pod că cobora
Și cobora pe din dos
Și intra-n codru' cel des.
El jandarm când se-mbrăca,
Posturile le inspecta

Și-n registru așa scria:
Bahnă pe aicea trecea.
El în codru că intra.
Pe Zvârnă-l înștiința
Și la haiduci pleca.
Și Bahnă că povestea
C-are o mândră și-i drag
loana lui Chiriac,
Are o mândră și-l iubește
Și de jandarmi mi-l păzește.
A haiducit cât a haiducit
Și-napoi că a venit.
Bahnă-n Paltin c-a dat,
Zvârnă-n casă c-a plecat.
Și mă-sa mi l-a-ntrebat,
Bahnă ce mai povestea
El mă-sa tot îi spunea:
Are o mândră ca o floare
Și-l iubește așa de tare.
Are o mândră și-i drag
loana lui Chiriac.
Iar Anița când auzea
Că nimic nu mai vorbea
De ficior că se ruga:
Fă tu, mamă, tot ce-i face,
Și vino cu Bahnă-ncoace.
Iar Zvârnă cel priceput
A făcut cum a putut
Și cu Bahnă c-a venit.
În casă mi l-a poftit,
Era foarte obosit,
Și pe pat sta tolănit
Și-ndată a adormit.
Iar Anița că-i cânta:
Zece ani ai haiducit
Dar acuma s-a-implinit,
Mă cobor la vale-n sat
C-altă mândră ți-ai catat!
La vale-n sat a coborât
La jandarmi l-a pârât.
Jandarmii când auza,
Cu toții s-aduna,
Armele și le lua

Pe plai ei că urca.
 Atunci Bahnă cobora,
 El din gură fluiera,
 De jandarmi habar n-avea.
 Comandantul cel mai mare
 Că strigă din gură tare:
 Dă-te tu, Bahnă, legat
 Ca să nu fii împuşcat.
 El văzură că nu-i glumă
 Şi luară arma-n mână,
 El singur că lupta,
 Jandarmi patruzeci era.
 Patru ceasuri s-a luptat,
 Niciun jandarm n-a-mpuşcat.
 Iar jandarmii l-a-mpuşcat
 De mână şi pin picior,
 Făr' un pic de ajutor.
 Măi jandarmilor, măi frate,
 Opriţi focurile toate
 Să-mi scriu un cântec de moarte.
 Iar jandarmii n-a-nceat,
 El de viu că nu s-a dat,
 Cu pistolul s-a-mpuşcat
 Şi jandarmii s-au trădat,
 Uite mort mi l-a legat.
 Toată Vrancea s-a-ntristat,
 Nici cucul n-a cântat
 Şi codrul că s-a uscat.

Petrişor [Vălenaş]

(III/174, Puieşti-Vaslui)

N-apucăi să sui pe şură
 Şapte mândre că-mi ieşiră.
 Două poarta-mi deschidea,
 Două calul mi-l lua,
 Două-n casă mă băga.
 Mândra mea frigea un pui,
 Pe deasupra-i rumenit,
 La mijloc îi otrăvit.
 Ia Petrişor de mănâncă,
 Găini fripte, rumenite!
 Petrişor cum a gustat
 Lacrimile că i-au dat.

Strângeţi masa, nu mănânc,
 Daţi-mi calul să mă duc,
 Să mă duc la maică-mea
 Să-mi stingă durerea mea.
 Maică-sa când l-a văzut
 Imediat s-a priceput,
 Ori că calul l-a trântit,
 Ori mândra l-a otrăvit.
 Nici calul nu m-a trântit,
 Ci mândra m-a otrăvit.
 Cântă cucul sus în moară,
 Petrişor trage să moară.
 Cântă cucul sus în grindă,
 Pe Petrişor mi-l scaldă-n tindă.
 Cântă cucul pe gunoi,
 Petrea pleacă de la noi.
 Şapte fete mi-l bocesc,
 Şapte pochi mi-l prohodesc.
 Plângeţi fete şi-l bociţi
 Căci voi mi l-aţi otrăvit.

La Siret, la Nămolosa (IV/55, Doina-Girov-Neamţ)

La Siret, la Nămolosa,
 Unde s-a înecat mireasa,
 Sărmănica, vai de ea!
 Nu s-a-necat numai ea,
 S-a-necat cu nunii alături.
 Mirele când o văzut
 La soacră s-o repezit.
 Soacră, socruliţa mea,
 Mi s-o înecat mireasa!
 Soacră-sa când auzi
 La Siret se repezi.
 Didino, peteala ta,
 Rugineşte, vai de ea!
 Didino, paltonul tău,
 Se ouă broaştele-n el!
 Didino, pantofii tăi,
 Se ouă broaştele-n ei!
 Didino, cerceii tăi,
 Se joacă peştii cu ei.

Mereoarele [DE PRIVEGHI]**(IV/3, Gherghești-Vaslui)**

Foaie și-o gherghină,

Lino, Lino, Lino!

Dați mereoarelor, surioarelor!

Căci la voi mai mulți

Și la noi puțini!

Dați mereoarelor, surioarelor!

Dacă vă par mai mulți

Poftim și v-alegeți!

Dați mereoarelor, surioarelor!

Nouă așa ne place,

Treci, Mario, încoace!

Dați mereoarelor, surioarelor!

DE DRAGOSTE ȘI JOC**Toată noapte-am tremurat****(III/12, Poiana-Nicorești-Galați)**

Toată noapte-am tremurat

Lâng-un colțisor de gard

Pentr-un pui de sărutat

C-așa-i omul blăstămat. [...]

Ție, mamă, ți-am mâncat

C-ai avut părul rotat.

Făcea părul pale, pale

Și rochița retrocoale,

Când o vede neica moare.

Hai, dor, și iar, dor,

la-mă-n brațe, pușor,

la-mă-n brațe, prinde-mă,

Și pe pat aruncă-mă,

Pe obraz sărută-mă.

Cum mi-a lăsat Dumnezeu

Ce-oi iubi să fie al meu

Și să mor când oi vrea eu.

Să mă-ngroape unde oi zice

La sânul cu două țâțe.

În ușa bisericii,

În calea ibovnicii.

Când o trece să se-nchine

Să dea cu ochii de mine

C-amândoi am trăit bine.

Hai, dor, și iar, dor,

la-mă-n brațe, pușor,

la-mă-n brațe, prinde-mă,

Și pe pat aruncă-mă,

Pe obraz sărută-mă.

Foaie verde iarbă crudă**(III/18, Bucium-****Valea Ursului-Neamț)**

Foaie verde iarbă crudă

Mulți mai au pe mine ciudă.

Lasă ciudă să le fie,

Eu îmi văz de gospodărie.

Dă-le, Doamne, la dușmani,

Dă-le car cu patru boi,

le-le ochii de-amândoi.

Dă-le car cu patru roate,

le-le mânilor din coate.

Foaie verde trei granate,

Cine poate, tot mai poate,

Cine nu, stă deoparte.

Foaie verde grâu mărunț,

Da-o Dumnezeu un vânt

Să de gardul la pământ,

Să rămână numai parii

Să se spânzure dușmanii.

Foaie verde fir săcară**(III/26, Grivița-Vaslui)**

Foaie verde fir săcară

Aseară și alaltăseară, Leano,

M-o pus bărbățelul-n fiară.

De m-ar pune mâne noapte,

De iubit nu mă las moartă.

Săracul, săracul bărbatul meu,

Ologi-l-ar Dumnezău!

Săracul bărbatul meu
 El muncește și eu beu.
 El muncește cu ciocanul
 Și eu beu cu kilogramul.
 Săracul, săracul bărbatul meu
 El muncește și eu beu.
 El muncește cu barda
 Și eu beu cu vadra.
 Săracul, săracul bărbatul meu,
 Ologi-l-ar Dumnezeu!
 Decât să mi-l ologească,
 Ochii din cap să-i plesnească,
 Căci în loc să fii la foc
 Și prin casă vede tot.
 Hai, bărbate, de mănâncă
 Usturoi cu mămăligă,
 Lapte acru-ntr-o liulea
 Mămăligă pe-o surcea.

**Și iar verde matostat
 (III/29, Drujești-Băcani-Vaslui)**

Și iar verde matostat
 M-a cerut băiet din sat,
 Și părinții nu m-au dat.
 M-a cerut băiet din lume,
 La părinți le-o părut bine.
 Și la două luni de zile
 Vine maica pe la mine,
 Să vadă dac-o duc bine.
 Fată, dac-o duci bine,
 Un' ți-i carnea de pe tine?
 Am dat-o, maică, la vecine,
 C-așa-i viața prin străine.
 Carnea și ciolanele
 Le-au mâncat dușmancele.
 Că azi îi bine, mâne-i bine,
 Mi-au mâncat viața din mine.
 Pământ negru și-nchegat,
 Suvenir de la bărbat.

**Și iar verde și-o sipică
 (III/35, Bogdana-Vaslui)**

Și iar verde și-o sipică

Măi loane, Ionică,
 Dac-ai avut gând de ducă
 La ce m-ai prins ibovnică?
 Eu te-am prins când erai mică,
 Erai tare frumușică.
 Dar acum te-ai făcut mare
 Te iubește orișicare.
 Te iubește bun și rău
 Și nu știi care-i al tău.
 Te-a iubit băiat frumos
 N-ai avut, dragă, folos.
 Te-a iubit băiat cu carte
 N-ai avut, drăguțo, parte.
 Stăi, trenule, nu pleca
 Că mă-mbrac cu mantaua.
 Să mă-ncing cu centura,
 Să sărut ibovnica.
 Eu mă duc, dorul rămâne,
 Rămân dragă la tine.
 Să mi-l păstrezi, dragă, bine
 Să-l pui în odaia ta,
 Sub cap un' te-i culca.
 Să-l pui stânga căpătâi,
 Cu dreapta să mi-l mângâi.

**Cântă cucul în pădure
 (III/40, Tunsești-Bogdănița-Vaslui)**

Cântă cucul în pădure
 De-ar cânta, precum știu eu
 Și să mor când oi vrea eu
 Să mă-ngroape unde-oi zice.
 La pieptul cu două țâțe
 C-acolo-i dragostea dulce.
 Eu o fac și altu-o ia,
 Eu o fac cu vorbele
 Și-altu-o ia cu brațele.
 Ionel, când oi pleca,
 Să dai pe la poarta mea
 Să-ți dau flori și micșunele.
 Să nu-ți pai' armata grea,
 Să-ți pai' armata ușoară
 Ca pana de rândunică.
 Cine are ibovnică

Tare pare noapte mică
 Și plapuma ușurică.
 Cine n-are ibovnică
 Tare pare noaptea mare
 Și plapuma grea-n spinare
 Tocmai ca piatra de moară.

**Și iar verde flori de tei
 (III/52, Cristești-Puiești-Vaslui)**

Și iar verde flori de tei,
 Ce frumoși-s ochii tăi.
 Ci ochi negri la mândra
 Să-i vândă i-aș cumpăra.
 I-aș plăti cât ar costa
 Și să-i leg într-o basma
 Să-i sărut eu când oi vrea.
 Sara și dimineața
 Și peste zi când oi vrea.
 Ce frumoși sunt ochii mei,
 Ci ochii mei și cu-a matala
 Face-s-or colo pe vale
 Buchete de lăcrămioare
 Să le adune domnișoare.

**Șapte fete pe-un colac
 (III/60, Bărtăluș Mocani-
 Puiești-Vaslui)**

Șapte fete pe-un colac
 Și colacu-i de mohor.
 Șapte fete pe-un topor
 Și toporu-i de oțal.
 Șapte fete pe-un ghiță
 Și ghițalu' n-are mamă.
 Șapte fete pe-o cârlană
 Și cârlana n-are niță.
 Șapte fete pe-o căchiță
 Și căchița n-are vârș.
 Șapte fete pe-un sovârf
 Și sovârfu' s-o uscat
 Dar fetele s-o-necat, Gheorghe.

**Foaie verde de-o cucută
 (III/63, Berchișești-Suceava)**

Foaie verde de-o cucută
 M-aș duce și eu la nuntă,
 Dar mi-i nevasta urâtă!
 Cu ce drag să stau la masă
 Când văd alta mai frumoasă,
 Cu cine să chefuiesc,
 Cu cine să mă iubesc!
 Fir-ai tu să fii de naș,
 Cu cine mă cununași!
 Cu propeaua gardului,
 Cu urâta satului.
 Ah, nașă, ce urâcioasă,
 N-ar da cu mătura-n casă.
 Nici prin casă, nici prin tindă,
 Îi numai cu ochii-n oglindă.
 Dimineața când se scoală
 Nici pe față nu se spală,
 Și-ncepe a cata prin oale
 De n-a rămas ceva de-aseară.
 De vede că n-a rămas
 Începe-a fornăi pe nas
 Și s-așază lângă vatră,
 Doamne, hâdă-i, nespălată!
 Dar s-o vezi în capul gol
 Fug și boii din ocol,
 Și-un ghiță închiederat
 O fugit pân' ce-o crăpat!

**Blestemul mândrei
 (III/87, Cristești-Puiești-Vaslui)**

Și-am iubit în vremea mea
 Doi ochi negri la mândra.
 De-aș avea i-aș cumpăra,
 Când mi-i dor, i-aș săruta.
 Puiule, să te însori
 Și să faci nouă feciori
 Și la urm-o copiliță
 Să te ducă de mânuță.
 Să vii și la poarta mea
 Ca să-ți dau și eu ceva.
 Să-ți dau o mână de țărăță,

Că ți-am fost a ta drăguță.
 Și-o mână de grâu uscat
 Că mi-ai fost al meu amant.
 Puiule, să te însori
 Și să faci nouă feciori.
 Căci și eu m-oi mărita
 De la deal de casa ta,
 Și ți-oi rupe inima
 Ția și lui maică-ta.
 Mai cu seamă soră-ta,
 Ea ne-a stricat dragostea.
 Dragoste de-un an și-o vară
 Ne-o stricat-o într-o seară

**Ioane, măi ioane
 (III/107, Cetățuia-Puiești-Vaslui)**

Ioane, măi ioane,
 Ți-a mâncat fetele banii!
 Lasă, maică, să mănânce
 Că le-a fost gurița dulce.
 Când te iau la sărutat
 Nu te mai vezi săturat.
 Cade birul și toamna
 Și de s-o-mprimăvara.
 Cântă cucul și mierla
 Din vale și pupăza.
 Ionel, bătu-te-ar sfântul,
 Cum îți bate freza vântul.
 Las-o, maică, să mi-o bată.
 Verde spic sacară,
 Inimioară, inimioară!
 Inimioară, stai pe loc,
 Să-ți pun lacăt la mijloc.
 Lacăte de-ai pune o mie,
 Inimioara nu mi-o știe.
 Ionel, bătu-te-ar sfântul,
 Cum îți bate freza vântul.
 Lasă, Doamne, să mi-o bată,
 Iarna-i ici, vara-i departe.

Cântă cucu-n deal la vie,
 Eu credeam că-mi cântă mie
 Și el cântă la voinici,
 Care pleacă de pe-aici.
 Cântă cucul și mierla
 Din vale și pupăza.

**Patru boi cu lanțu-n coarne
 (III/116, Ruși-Puiești-Vaslui)**

Patru boi cu lanțu-n coarne
 Adă-mi pe mândruța, Doamne!
 Patru boi am înjugat,
 Să-mi văd grăul sămănat.
 Nicio brazdă n-am brăzdat,
 Patru boi am sângerat.
 Mai pe deal, mai pe coastă,
 Scosăi naiba o nevastă,
 Ruminică, frumușică.
 Eu cu ochii după dânsa,
 Rupsăi cormuna și bârsa.
 Eu cu ochii după două,
 Mi s-o rupt grindeiu-n două.
 Acasă când am plecat
 Mi-i rușine să intru-n sat
 Că-s fecior de om bogat.
 Acasă când am ajuns,
 Nu știu boii să-i dejug
 Sau la preot să mă duc.
 Părinte, Sfinția Ta,
 Hai că-mi moare nevasta.
 Dă, părinte, un pas mai tare,
 C-o scăp fără lumânare.
 Măi, nepoate, nu fi prost,
 Nevasta la crâșm-o fost.
 Și-o pus furca pe tejghe
 Și s-o pus la răfine, nepoate.
 Niciun fir pe fus n-o pus,
 Cinci oacă de vin s-o dus, nepoate.

DE NUNTĂ

Strigături**(V/8, Bucium-****Valea Ursului-Neamț)**

Bini te-am găsit, soacrî mari,
 Uiu-iu și ghini-mi pari,
 C-am agiuns o soacrî mari.
 Bucură-ti, soacrî mari,
 Că Ț-aduc cheptănători.
 Nu știu, zău, te-a cheptăna
 Ori mai rău, te-a scărmăna.
 Uiu-iu și ghini-mi pari,
 C-am văzut o mândrî floari,
 Floricică liliașii
 La Gheorghii-n pălării.
 Soacrî, soacrî, poamă acrî,
 Di te-i coaci un an ș-o varî
 Tot ești acrî ș-amarî.
 Uiu-iu și ghini-mi pari,
 Că ni-i șina ca o floari
 Și șinul ca un păun
 O turnat pe șina-n drum.
 Uiu-iu c-așa-i la nuntî
 Cari chiui sî sărutî.

Orație**(V/10, Darabani-Botoșani)**

Bună seara, bună seara,
 Horă mândră și frumoasă,
 Stolnicei de masă,
 Gospodari de casă!
 Bună seara și la
 dumneavoastră,
 Domnilor nuni mari, socri mari,
 Și dumneavoastră, cinstiți gospodari.
 Deci noi ce umblăm, ce căutăm,
 Seamă la nimeni nu le dăm
 Căci sântem trimiși cu bine

Și nu avem teamă de nime.
 Deci al nostru tânăr împărat
 De dimineață s-a sculat
 Trâmbița din cui a luat.
 Și odată a trâmbițat
 Multă oaste a adunat.
 Două sute grăniceri
 O sută cinzeci ficiori de boieri,
 Cei mai mari nepoți de generali.
 Toți de-un stat
 Buni de-un sfat.
 Toți de-o statură
 Buni de gură.
 Și la răsărit de soare
 Au pornit la vânătoare.
 Și au umblat țara din sus
 Spre apus
 Până ce caii au stătut.
 Potcoavele au căzut.
 Și-au mers mai gios
 Pe un deal frumos
 Și-au alergat de au vânat
 Munții cu brazii
 Cerul cu stele
 Vâlcele cu vioarele
 Satele cu fetele.
 Și când deteră de seară
 Leșiră la drumul mare
 Și deteră peste o urmă de fiară.
 De stă oastea și se miară
 Ce să fii această urmișoară!
 Unii spun că-i urmă de zână
 Să-i fie domnului mire
 Domnișoara mireasă
 De-o bună cunună.
 Alții spun că-i urmă de crai
 Să-i fie domnului mire

Domnișoara mireasă
De-un bun trai.
S-a găsit un vânător
Mai recunoscător
Care a spus
Că aceasta-i urmă de căprioară
Să fie domnului mire
Domnișoara mireasă
De-o bună soțioară.
Iar nunul cel mare
Cu grija-n spinare
Călare pe-un cal
Ca un Decebal [Ducipal]
Urcă-n scări
Cu două lumânări
Și privește roată
Peste oștirea lui toată.
Deodată privește aici
Și zărește o floricică
Frumoasă și drăgăstoasă.
Și văzând că nu-nflorește
Nu rodește
Locul nu-i priște.
Numai de veștejit
Se veștejește
Ne-a trimis pe noi
Șase crai
Călare pe șase cai,
Coarnele zugrăvite,
Cozile împletite,
La curțile dumneavoastră
Florica s-o luăm
Și la împăratul nostru
S-o ducem.
Ne-am pornit,
Am venit de v-am găsit.
Acum, domnii socri mari,
Florica ne dați
Ori de noi nu scăpați.
Căci noi am venit
Cu târnăcoape de argint
Să scoatem florica din pământ
Cu tot cu rădăcină

S-o răsădim la împăratul nostru
În grădină
Acolo să crească,
Să-nflorească,
Să rodească,
Locul să-i priască
Și de veștejit
Să nu se mai veștejească.
Iar, domnilor socri mari,
Să nu credeți că suntem tâlhari
Avem fermă [firman] de pecete
De la împăratul nostru Verde.
Cine știe carte latinească
Poftim, dragă, să citească,
Cine nu știe să nu vie.
Nouă să ne aduceți un popă
Cu barba deasă
Să ne citească carte aleasă.
Să nu fie vreun popă
Cu barba rară
Să ne citească până diseară.
Să nu fie vreun popă
cu barba cănită
Să rămâi carte necită.
Să ne-aduceți un popă
cu barba ca fusul
Să ne dea în curând răspunsul.
Deci răspunsul nostru:
Sunt șase pahare cu vin,
Șase prosoape de in,
Cusute cu fluturi mici
Cum e moda pe-aici.
Fie și cu zdrențătură
Numai să fie cu voie bună.
Fie chiar și de mătasă
Numai să fie de aici din casă.
De la cinstita noastră mireasă
Să nu fie de la vreo vecină
Să pățim rușine.
Că-i necinstea noastră
Și ocara dumneavoastră.
Iar dumnealor socri mari
Să ne-ascultați

Când va da soarele de seară
Oaste mare vă-nconjoară.
Păziți casa, întindeți masa,
Căci vine împăratul
cu oastea toată.
O sută cinzeci și cinci
Din cei mai voinici.
Noi vom descăleca,
Dar jos n-avem pe cine da.
Căci nu sântem cazaci,
Negustori de vaci,
Nici ciocoi,
Negustori de boi.
Sântem stolnici de
la stolnicie
De la cinstita împărăție,
De peste mare
De unde soarele răsare.
Nouă să ne-aduceți
un scaun de argint
Să coborâm pe pământ,
Iar la caii noștri să le dați
Fân verde
Cosit în noapte de
Sfântul Gheorghe
Cu roua neluată,
Floarea nescuturată,
Adunat între sărbători
De două fete surori.
Caii noștri să mănânce,
Din copite să nu miște.
Caii noștri să beie,
Din copite să nu deie.
Căci nu-i începutul de noi
Nici de la fiiiăștia doi.
Ci începutul de la moș-
strămoșul nostru Adam
Care se trage din viță și neam.
Că Dumnezeu când a făcut
Pe strămoșul nostru Adam
Cu trupul din lut
Cu oase din piatră
Cu sânge din mare

Făță din soare
După chip și asemănare.
Și văzând că omul nu-i bine
Să trăiască singur pe pământ
A adormit pe strămoșul nostru Adam
I-a rupt o coastă din stânga
Și-a făcut-o pe strămoșa noastră
Eva.
Și-a blagoslovit ca ei să trăiască
Să se înmulțească
Ca nisipul mării,
Ca iarba pământului,
Ca frunza-n codri.
Ei au trăit de s-au înmulțit
Ca nisipul mării,
Ca iarba pământului,
Ca frunza-n codri
Și-au așteptat
Pân ce-au ajuns timpul
Și la aceste două tinere mlădițe.
Și-au crescut nalți și luminați
Și stau cu brațele plecate
Cu fețele rușinate,
Stau de-o oră și mai bine
Și așteaptă iertăciune.
De la părinți, frați, surori
De la toate neamurile lor.
Acum domnii socri mari
Stați, stați, seama bine vă luați
În călcâi vă rezemați,
Inimile vă calmați
Și pe acești doi tineri
Pentru întâia oară
Vă rugăm foarte frumos
ca să-i iertați.
- Dumnezeu să-i ierte!
Pe-a cei brațul vi l-au rupt,
Pieptul vi l-au supt,
Somnul vi l-o dișteptat,
Lingura de la gură v-au luat.
Iar dumnevoastră,
Domnilor socri mari,
De blestemat i-ați blestemat,

Dar de iertat i-ați iertat.
Acum stați, stați
Seama bună să luați,
În călcâi vă răzemați
Inima vi calmați,
Pe acești doi tineri
Pentru a doua oară
Vă rugăm foarte frumos
Ca să-i iertați.

- Dumnezeu să-i ierte!
- Dumnezeu să-i ierte!
I-ați, mireasă, ziua bună
De la tată, de la mamă,
De la neamurile tale,
De la iarba din cărare.
De-au fost bune,
De-au fost rele,
Te-ai petrecut cu ele.
Că de-acuma înainte
Cărările sânt închise.
Numai treburi sunt slobozite,
În grădină după ceapă,
La fântână după apă
Și la mama câteodată.
Numai frunza-n codru
Se-ngălbenește,
Cade jos și putrezește
Și pacate nu agonisește.
Iar nu noi care cu pasul pășim,
Cu gura vorbim
Și multe păcate agonisim.
Acum, părinți ca niște sfinți,
Frați ca niște brazi,
Surori ca niște flori,
Stați, stați, seama bine vă luați
În călcâi vă răzemați,
Inimile vi calmați
Și pe acești doi tineri
Pentru a treia oară
Vă roagă foarte frumos ca
să-i iertați.
- Dumnezeu să-i ierte!
- Dumnezeu să-i ierte!

- Dumnezeu să-i ierte!
De la domnul nun cel mare,
Un bacșiș foarte mare.
De la domnișoara mireasă
O batistă de mătasă.
De la domnul mire
Un pahar de vin
C-așa-i lăsat de la Domnul Isus.
Amin.

La închinatul găinii (V/18, Cristești-Puiești-Vaslui)

Uiu-iu-iu, iu-hu-hu,
Bună dimineață,
bună dimineață,
Cucoani nuni, cucoană nunî,
Noi ni-nchinăm cu
bună dimineață,
Iar singuri finii
dumneavoastră
Se-nchină cu această
ieruncă grasă
Să vă fie dumneavoastră
Pentru masă.
Poftiți și primiți
Și pe noi cu-un bacșiș frumos
Să ne dăruiți,
Fii și mai mărunț
Numa' să fii mult.

La închinatul Colacilor (V/20, Cristești-Puiești-Vaslui)

Bună dimineață, bună dimineață,
Cucoani nuni și cucoană nună,
Noi ni-nchinăm cu bună dimineața,
Iar finii dumneavoastră
Se-nchină cu această
corabie încărcată
Di la Țarigrad plecată.
Iar în corabie ce-avem:
Patru jemni di grâu aleasă
Să le aveți dumneavoastră
Pe masă,

Un batic cu flori
 Să-l aibă cu cucoana nună
 De sărbători,
 Săpun bun di spălat,
 Oglindă di căutat
 Și-o păpușă cu smochine,
 Și-o butelcuță cu rachiu dulci
 Di la Cruci,
 Cu mari greu să mai aduci.
 Să-ntorc la Cotnari
 Să băgați mâna d-voastră în buzunar
 Să scoateți galbeni di cii mari,
 Fii și mai mărunți
 Numai să fii mai mulți.
 Poftiți și primiți
 Și cu dragoste mulțumiți.

**La închinatul Paharelor
 (V/21, Cristești-Puiești-Vaslui)**

Bună dimineață, bună dimineață,
 Cucoani nuni, cucoană nună,
 Noi ni-nchinăm cu
 bună dimineață,
 Iar finii dumneavoastră
 Să-nchină cu aceste două păhărele
 Ca două floricele,
 Cu vin dulci de la Cruci
 Cu bani mulți mai aduci
 Băgați d-voastră mâna-n buzunar
 Să scoateți galbeni de cii mari
 Fii și mai mărunți
 Numai să fii mai mulți.
 Poftiți și primiți
 Și cu dragoste mulțumiți.

**Strigături
 (V/28, Berchișești-Suceava)**

Hai, mireas', în sat la noi,
 C-ți mai bini ca la voi,
 Cî imașu-i prunduit
 Și-ți mai bini di trait.
 Miresuică tătî-n flori,
 Ie-ți gândul di la ficiori

Și ți-l puni la barbat
 Că cu el ce-ai cununat.
 Huiu-iu-iu,
 Ie-ți, mireasă, zâua bună
 Di la soari, ghi la lună,
 Di la frați, ghi la surori,
 Ghi la gradina cu flori.
 Taci, mireasă, nu mai plânge,
 Las-să plângă mirili,
 C-o scurtat cărările
 Pi la tăti mândrile.
 Huiu-iu-iu,
 Hai afară, soacră mari,
 Ț-am adus o noră tari
 Și ti-agiuți la caldari,
 La caldari, la ciubăr,
 Și ti scarmini ghi păr.
 Soacră mari, șii voioasă
 Ț-am adus noră frumoasă
 Și ci scarmini prin casă,
 Uiu-iu-iu,
 Soacrî, soacrî, poamă acrî,
 Di ci-ai coaci, cât ci-ai coaci
 Tot dulci nu ce-ai mai faci.
 Ghi ce-ai coaci un an și-o varf
 Tot ești acrî și amarî.
 Floricicî di pi coastî,
 Frumoasă-i mireasa noastră
 Nu-i frumoasă, cum să șii,
 Parc-îi coală di hârtii.
 Frunzî verdi pitrinjâl,
 Și nirili-i frumișâl,
 Niresuica-i ca și el.
 Mai strîgați, fimei, șeava
 N-aveți gurî digeaba,
 Asta-i nuntă ghi strigat,
 Nu-i placintî ghi mâncat.
 Huiu-iu-iu,
 Doamne, nu mai da osândă,
 La om frumos fimei hâdă,
 Cel frumos la frumos tragi,
 Da' la hâdă-i ce-o mai faci!
 Huiu-iu-iu,

Săracu nunu cel mare
 Multă bucurie are,
 Săraca soacra ce mare
 Multă bucurie are.
 Las' să aibă saraca
 C-o mâncat-o și scârba.
 Nunule, ci te-aș ruga
 Răsuțește-ți mustața,
 Și o răsuțești bine
 Mă sărută și pi mine.
 Răsuțește-ți mustața
 Și săruta mireasa,
 Că mai bine sîmți așa.

**Strigături la iertăciune
 (V/29, Perieni-Vaslui)**

.....
 Iar dumneata,
 Cuconiță mireasă,
 Poți să plîngi și să suspini,
 C-ai intrat pe mâni străini.
 Că mila de la părinți
 Anevoia ai s-o uiți,
 Dar mila de bărbat
 E ca frunza de păr uscat.
 Când te pui să te umbrești
 Tot mai tare te pârlești.
 Ai o soacră ca o toacă,
 Geme și screme
 Și n-a să-ți aducă
 Niciun braț de lemne.
 Iar dumneata, domnule vornicele,
 Să te facă fetele buchețele,
 Să te bage-n sân la piele,
 Să-ți audă nume la răsărit
 Trup la asfințit
 Și sufletu-n fundu iadului.
 Anu ăsta ești vornic de gloată
 La anu să te văd jitar la poartă,
 Călare pe-o iapă albă
 C-o ghioagă de corn uscată
 Și să dai găștele afară pe poartă.
 Acuma m-aș închina la acest păhăruț

De vin roșior, gălgior.
 Și nu m-aș închina la acest păhăruț
 De vin roșior,
 Și m-aș închina la balta cu racii
 Să se-nsoare toți burlacii.
 Și m-aș închina la balta cu apele
 Să se mărite toate babele,
 Să nu mai rumege pe drum
 Ca caprele.
 Și m-aș închina la balta
 Cu peștele
 Să se mărite toate fetele
 Să nu le mai văd pe drum
 Sărind ca iedele.
 Și m-aș închina la ist păhăruț
 De vin roșior
 Dacă nu l-oi da de dușcă
 Să-mi fie moartea de pușcă!
 Dar ce fel de pușcă?
 Pușca de cucută,
 Gloanțele de mămăligă,
 Pulberea de brânză
 Și petița de slănină.
 Dar l-oi bea și eu jumătate
 Și-o mai da și la aștia la spate
 Care așteaptă vin cu gurile căscate.

**La plecatul miresei
 (V/45, Cetățuia-Puești-Vaslui)**

Foaie verde și-o alună,
 le-ți, mireasă, ziua bună
 De la stele, de la lună,
 De la mama ta cea bună,
 De la grădina cu flori,
 De la frați, de la surori.
 Trecui podul cel de piatră
 Eu m-am despărțit de tată.
 Trecui podul cel de alamă,
 Eu m-am despărțit de mamă.
 Trecui podul cel de flori,
 M-am despărțit de surori.
 Trecui podul cel de brazi,

M-am despărțit de frați.
Trecui podul cel de tei,
Mă apropii de străini.

Colocășie

(V/50, Bârsești-Vrancea)

Bună dimineața,
Bună dimineața, socri mari!
Mulțumim d-voastră, băieți militari!
Ce umblați, ce căutați?
Ce umblăm, ce căutăm,
La nimi seamă nu dăm!
Da' cine sânteți d-voastră
Să ne luați sama noastră?
Că noi multe sate și orașe am umblat,
Dar nouă nimi' sama nu ne-a luat!
Dar fiindcă întrebați,
Ne lăsați încetul cu încetul
Să ne dăm cuvântul cu adevărul.
Tânărul nostru împărat
De dimineață s-a sculat,
Fața albă și-a spălat,
Chică neagră a pieptănat,
Din trâmbiță a trâmbițat,
Mare oaste a adunat.
O sută de feciori de boieri
Din cei mai mari nepoți de generali.
Și-au plecat la vânătoare
În țara de sus despre apus.
Alergară și vânără
Munții cu brazii,
Cerulele stelele,
Câmpiile cu florile
Și satele cu fetele.
Până dădură de-o urmă de fiară
Unii ziseră că-i urmă de căprioară
Să-i fie împăratului soțioară.
Alți vânători mai cunosători
Ziseră că-i urmă de zână
Să-i fie împăratului cunună.
Iar nunul cel mare
Cu grija-n spinare
Calare pe un cal

Ca un Ducipal,
Se ridică-n scări,
Se umflă-n nări
Cu ochii roată
Peste oștirea lui toată.
Și când încoace privi,
Aci zări
O florică frumoasă
Și drăgăstoasă,
Cari nici nu-nflorește
Nici nu rodește,
Ci numai se ofilește.
Ne trimise pe noi
Șase lipani
Calare pe șasă armăsari
Cu coamele cănite,
Cu frâiele zugrăvite,
Cu copitele costurite.
Pornirăm și venirăm
Pe fața pământului,
Pe aburii vântului
Bând și chiuind,
Din pistoale trăznind.
Acum floarea ne-o dați
Ori de nu, de noi nu sânteți scăpați.
Căci noi am venit cu târnăcoape
de argint
Să scoatem floarea din pământ
S-o ducem la împărat în grădină
Să-nflorească, să rodească,
Locul să-i priască,
Să nu se mai ofilească.
Socri mari,
Poate ne credeți că sântem
niscaiva tâlhari
Noi avem și firmal [firman]
cu peceție
De la împărăție.
Socri mari,
Să ne aduceți oameni cărturari
Cine știe carte latinească
Să vie să ne-o citească,
Să nu ne-aduceți v-un popă

Iertăciune**(V/64, Iana-Vaslui)**

Stați, frați, și ascultați
 La mine să vă uitați.
 Vă uitați cu ochi bogheți
 Pe mine să nu mă deocheți,
 Că sânt om smolit
 De la Dumnezeu dărut.
 Dumnezeu a făcut cerul și pământul
 Numai cu cuvântul.
 Și-a împodobit văile cu izvoarele
 Cerul cu stelele
 Și cu luceafărul luminos
 Să privim noi acești păcătoși.
 Și cu luna
 Să privim întotdeauna.
 Dumnezeu a ieșit în poalele cerului
 Și s-a uitat,
 Toate i-a plăcut
 Numai una nu i-a plăcut.
 Și a stat pe loc și s-a gândit.
 Și-a luat trup din pământ,
 Os din piatră,
 Duh din Duhul Sfânt,
 Ochi din mare,
 Frumusețe din soare
 Și a zidit pe strămoșul nostru Adam.
 Adame, Adame!
 Adam s-a sculat,
 Mâna Domnului a sărutat.
 Adam umblând singur pe pământ
 S-a gândit să vorbească înaintea lui
 Dumnezeu un cuvânt.
 O, Doamne Dumnezeule,
 De ce m-ai făcut și m-ai zidit,
 De ce sânt singur pe pământ?
 Domnul iarăși l-a adormit.
 S-a gândit să-i iei din
 cap – dovedește,
 Din picioare – ologește,
 Din mâni – betegește.
 Și-a luat din coastă în coastă,
 Și-a luat mai mult din coasta stângă,

Ca să nu-i fii lui Adam nimic.
 Și a luat trup din pământ
 Os din piatră,
 Duh din Duhul Sfânt,
 Ochi din mare
 Și frumusețe din soare,
 Și a zidit pe strămoșa noastră Eva.
 Adame, Adame!
 Mâna Domnului a sărutat,
 Iar Domnul i-a binecuvântat.
 Așa, cinstiți părinți,
 Care sânteți de la Dumnezeu
 orânduți,
 Iertați acești doi fii
 Care stau cu multă plecăciune
 Și așteaptă cuvânt de iertăciune.
 Căci iertăciunea părinților
 Întărește casele fiilor,
 Iar blestemul părinților
 Risipesc casele fiilor.
 De-ar fi făcute din lut
 Se risipesc până la pământ.
 De-ar fi făcute din piatră
 Se risipesc pân-la temelii.
 Aceste două tinere mlădițe
 Care se trag din viță-n viță
 Pân la cea mai tânără mlădiță.
 Le-a venit vremea să se
 căsătorească,
 Să se despărtească de părinți,
 Cum se despărteau înainte
 Pământul cu 'naltul
 Unul cu altul.
 Iar, cucoana mireasă,
 Poți să plângi și să suspini
 C-ai intrat pe mâni străini.
 Căci mila de la părinți
 Anevoia să mai uiți.
 Căci mila de la bărbat
 Ca frunza de păr uscat.
 Când te pui să te umbrești
 Mai tare te dogorești.
 Amin, amin!

De la cuconul vornicel
Un pahar de vin.
De la cucoana mireasă
O batistă frumoasă,
Iar de la cuconul nun
Un bacșiș bun.

**le-ți, mireasî, zâua buni
(V/68, Straja-Suceava)**

Di la tatî, di la mamî,
Di la poamni din ogradi
Șî di la frați, di la surori-u.
Di la gradina cu flori-u
Și di la strat di zmeuricî.
Di la sora cea mai micî,
Di la floarea di mușcatî
Pi care-o lași în fereaștrî,
Da' în cap o tot pune-i-u
Și la horî ti duce-i-u.
Da' plângi, mireasî, șî suspinî
Cî mergi la casî streinî.
Floare-n cap nu m-ai purta
Cî mergi di la casa ta.
Da' șî ti duci la soacrî-ta
Pi cap îî purta basma.
Basmaua-i tari greri,
Tăti grijîli sî meri,
Da' grija barbatului-u
Șî a soacrilor
Dacă-s răi-u.
Rar în lumi gâsaști-u,
Rar nimerești-u
Pe amândoi buni sî gâsaști-u.

**Frunză verdi di molid
(V/69, Straja-Suceava)**

Nici n-ai tort, nici n-ai gîlilit,
Frumos dar ți s-o vinit.
Șî-i frumos împachetat
Di la cini ț-o fost drag.
Cameșuica-i cu trii firi
Să traiești cu nora bini.
Bate pui cu poami coapti

Să nu scoli nora di noapti.
Frânghiili-s di bumbac
Șî-ți șii di noră drag.
Pentru acei ce-ai leganat
Frumos dar ai capatat.
Nora-i voioasă
Că bota-i pe grind-acasă,
Îi cioplită-n patru dungi
Cât îi spatili di lungi.
Oi saracu mirili
Cum așteaptă miezu nopții
Să dei di fundi borții,
Macar dracu l-a lua
El di fund nu i-a mai da.

**Strigături la joc
(III/133, Oșești-Vaslui)**

Frunzuliță rug de mure,
Hora noastră merge aiure.
Las' să meargă mai departe
Că-s băieți din multe sate.

Foaie verde pădureț,
Hai la horă, măi băieți,
Care vreți, care puteți,
Care nu, mai rămâneți.

Horele, horele-mi plac,
Horele-n pământ mă bag.

Fata care joacă bine
Ado, Doamne, lângă mine.
Cine joacă lângă mine
Toată vara-i merge bine.

Asta-i hora horilor,
Hora oșeștenilor.
Unde joacă oșeștenii
Dedesubt pământul geme.

Mușamaua, mușamaua,
Am făcut toată dambalua.
Foaie verde, busuioc,
Om de frunte treci la loc.

**Strigături la joc
(III/134, Oșești-Vaslui)**

Frunzuliță busuioc,
Hai la hora cea cu foc.

Asta-i horă din străbuni,
Făcătoare de minuni!
Asta-i hora horelor,
Dragostea nevestelor!

Asta-i horă de plăcut,
Făcută la meșteșug,
Cu bătuta mă usuc.

Nu te uita, lele hăi,
Că mi-s pantalonii răi,
Din păcate, nu-s ai mei
Și plâng iară după ei.
Nu te uita la obiele,
Din păcate nu-s a mele.
Nu te uita că joc bine,
C-așa joc în sat la mine.
Nu te uita că joc rău,
C-așa joacă neamul meu.

Cine joacă și nu strigă
E-nfundat cu mămăligă.
Asta-i hora horelor,
Hora oșeștenilor.

Cine joacă mijlocelu'
Doamna cu ibovnicelu'.
Las' s-o joace, nu-i păcat,
Că i-o fost amurezat.
De băut și de mâncat.
Faceți nunta-n popușoi
Și ne chemați și pe noi.
După nuntă, cumătrie
Să formați gospodărie.

Fată mare jucăușă,
Du gunoiul după ușă.

Lasă, bade, că l-oi da
După ce m-oi mărita.

Nu te uita la opinci
Că doar n-o să le mănânci.
Nu te uita la obiele
Că sare dracu' din ele.

Foaie verde siminoc,
Pân' la nuntă trag un foc.
Cine joacă și nu strigă
Face-i-s-ar gura strâmbă.

Foaie verde de răchită,
Fii pereche potrivită,
Uite, uite, uite-așa
Cu gagica altuia.

Foaie verde foi ș-o iască,
Asta-i horă bătrânească.

**Strigături
(V/35, Tunsești-Bogdănița-Vaslui)**

De-ar da Dumnezeu pe lume
O ploaie cu spume
Să spargă iazul cu racii
Să se-nsoare toți burlacii,
Să nu mai umble noaptea prin sat
Ca toți dracii.
De-ar da Dumnezeu pe lume
O ploaie cu spume
Să spargă iazul cu lipitorile,
Să se mărite toate vădănilile,
Să nu mai umble noaptea prin sat
Prin toate corobănilile
Ca toate coțofenile.
De-ar Dumnezeu pe lume
O ploaie cu spume
Să crească florile,
Să se mărite toate fetele
Și toți cavalerii.
Să trăiască nunta!
Să se facă un vivat frumos!

Lemnul sacru din casa țăranului creștin ortodox

Dan HORGAN

*„Lucrurile cele mici și cei care nu le știu le știu.
Lucrurile cele mari nici cei care le știu nu le știu.”*
Grigore Ureche

De la 1 ianuarie 2007 de când România a aderat la Uniunea Europeană face eforturi continue pentru reafirmarea și păstrarea demnității și identității naționale într-o Românie europeană.

Identitatea și demnitatea românilor din țară sau de peste hotare sunt în grea suferință. S-a deteriorat și încă se mai deteriorează imaginea României în lume. De aceea, sunt necesare condiții efective pentru ca România să se poată afirma în mod egal alături de celelalte națiuni europene. Pentru a fi competitivi pe plan european, trebuie să promovăm brandurile naționale sau regionale pe care le avem. Există însă pericolul de a distruge orice formă de brand național prin globalizare. De aceea trebuie să ne promovăm continuu valorile.

Este absolut necesar să fie cunoscute și învățate de către tineri obiceiurile și tradițiile populare locale, această cunoaștere venind în sprijinul îndrăgirii de către ei a localității natale și a culturii noastre populare. Ei înșiși pot deveni purtătorii de mâine ai acestor obiceiuri și tradiții.

Din păcate, ne confruntăm cu o invazie de obiecte estetice de valoare îndoielnică, dar care dau aparența artei sau receptează într-un mod extrem de simplist ceea ce este încărcat cu semnificații mult mai bogate și complexe¹, lucruri contrafăcute importate de la popoarele cu mână de lucru ieftină și nu numai și care nu au habar de tradițiile noastre strămoșești, lucruri care fac parte din categoria kitsch-ului². O bună întrebare ar fi: De ce străinii primesc cu multă bucurie lucrurile noastre autentice confecționate de meșterii populari autohtoni, pe care le „plantează” la loc de cinste în casele lor, iar noi, românii neaoși, le ignorăm cu bună știință în favoarea kitsch-lui?

Arta populară tradițională își are rădăcinile într-un trecut îndepărtat și tumultuos al unui spațiu aflat mereu la intersecția marilor civilizații istorice: greacă, romană, bizantină, orientală și occidentală. Elemente ale acestor

civilizații au fost absorbite de locuitorii acestor locuri, toate acestea dând naștere unei viziuni originale care se regăsește în spiritul cel mai profund, tocmai în arta, meșteșugurile și arta populară. Într-o lume a satului, oamenii cu talent s-au specializat treptat de-a lungul timpului apărând ineluctabil o seamă de ocupații și chiar meserii, a căror practicanți au început să realizeze prin tot felul de procedee și tehnici bunuri de cultură materială și spirituală, satisfăcându-și astfel nevoile de trai cât și aspirația spre frumos. Astfel au apărut meșterii populari tradiționali³.

Tot ce ține de tradițiile populare reprezintă, cu adevărat, spiritul specific al locului, identitatea spiritului neamului. Într-un context european și mondial al interferențelor culturale, identitatea e un loc, a unui gest, a unui act pare, pe zi ce trece o realitate, dacă nu absolut necesară, cel puțin una de luat în considerație.

În cadrul procesului complex și îndelungat de formare a personalității adolescentului în formare, cunoașterea obiceiurilor și a tradițiilor populare locale are o importanță deosebită, datorită conținutului de idei și de sentimente, a faptelor care oglindesc trecutul bogat și plin de speranțe al poporului nostru.

Orice cetățean, iubind tradițiile țării sale, fiind pătruns de aspirațiile ei, se va gândi mereu la petecul de pământ sfințit de sângele părinților, al moșilor și strămoșilor lor.

„Poți să cutreieri lumea toată și să te minunezi de rezultatele civilizației, dar nimic nu-i mai fermecător decât călcâiul de pământ pe care te-ai născut.” (Vasile Alecsandri).

În zonele rurale, trecem cu indiferență pe lângă frumuseți care ne sunt la îndemână. În casele vechi a bunicilor, mai ales în bucătării, magazii și poduri, stau și se prăfuiesc, opere de artă meșteșugărească pe care le dăruim cu plăcere străinilor și pe care, străinii le primesc cu plăcere. Există păstrată la noi în câteva locuri o civilizație arhaică, ce poate fi continuată cu un minim efort.

În anul 2017 s-au împlinit 1230 de ani de când a avut loc la Niceea, lângă Constantinopol, Sinodul al VII-lea ecumenic sau universal (787), care a statornicit pentru totdeauna învățătura ortodoxă despre datoria creștinilor spre a cinsti sfintele icoane⁴.

Acest articol urmărește promovarea și sprijinirea meșteșugurilor arhaice, pentru ca acestea să-și recâștige un loc și un rost în existența noastră cotidiană. Meșteșugurile nu au apărut din neant și nu sunt o manifestare a artei de dragul artei, ci un răspuns la cerințele cotidiene. Meșterii populari au apărut și s-au dezvoltat în urma cererii și a ofertei de pe piață. Acum piața satului a dispărut, iar șansa păstrării tradiției vine în schimb de la oraș⁵. Astăzi satul, din păcate, nu mai are nevoie de aceste meșteșuguri, mazilite din gospodăriile de drept și au fost surghiunite în sufrageriile orașenilor, ca artă decorativă.

În fiecare casă de român neaoș ortodox, la creștinare prin taina Botezului, pruncul primește în dar icoana sfântului al cărui nume îl poartă. Și la căsătorie, părinții și nașii binecuvântează pe tinerii soți cu icoane, iar la înmormântare,

În fruntea cortegiului funerar pe lângă bradul frumos ornat este purtată icoana primită la botez sau la cununie pe lângă cea a Sfintei Fecioare cu Pruncul deoarece icoana este o „Teologie în imagini”⁶. Doar în unele locuri unde industrializarea nu și-a îndeplinit pe deplin lucrarea iconoclastă, icoana se oferă în toată splendoarea ei privirilor de îndată ce pășește pragul vreunei case.

Pentru a putea exista o relație autentică între Dumnezeu și om este obligatoriu o prezență reală a celor două persoane care compun termenii acestei relații. Urmând învățăturile Sfintei Scripturi, omul a fost creat să trăiască și să slujească pe Dumnezeu. Prezența acestuia îi oferă omului indiscutabila verticalitate spirituală. Momentul în care omul își va întoarce fața de la Dumnezeu va fi suficient ca el să cadă. Prezența Chipului lui Dumnezeu înaintea omului este indispensabil, chiar și celor mai desăvârșiți oameni⁷.

*Horn din gospodăria Cazacu
Todosia, comuna Epureni, județul
Vaslui. Foto Dan Horgan*

A-L vedea pe Dumnezeu neconținut înaintea ochilor este condiția menținerii urcușului duhovnicesc. Universul imaterial pe care ni-l dezvăluie icoana este acela în care domnește harul Divin și nicidecum morala umană ori categoriile raționale. Omul a fost creat întocmai după Chipul lui Dumnezeu și este chemat să aspire la asemănarea cu El. Acesta ar putea fi mesajul rezumativ al icoanei⁸.

Teologia, arta sau arta populară, luate în mod particular, nu ar izbândi vreodată materializarea unei icoane de vatră. Ea aparține întrutotul tradiției populare românești. Construită de către țărani pentru țărani, icoana de vatră este unicul gen al artei populare în care sculptura și pictura se manifestă ca factor independent, fără a fi subordonată vreunui scop ornamental. Pe când în mobilierul țărănesc sculptat și pictat, în ornamentarea ceramicii, picturii îi revin

doar un rol decorativ, în icoana de vatră așezată sub horn, pe horn sau în horn era lucrul cel mai de preț al casei și care se afirmă ca gen de sine stătător.⁹

Întâlnirea cu cioplitura țărănească a însemnat pentru mulți dintre artiștii moderni evenimentul hotărâtor, care a indicat căutărilor lor o direcție cu totul nouă¹⁰. Astfel s-au creat în conștiința omului de cultură contemporană circumstanțele pentru receptarea mesajului și valențelor moderne ale creației populare, care într-o epocă nu prea îndepărtată a fost privită de către neavizați cu zâmbetul clemenței, ca o manifestare juvenilă, stângace și lipsită de orice valoare estetică.

În acest larg context de interpretare a artei populare ca fenomen estetic de importanță majoră se înscrie interesul, ba chiar putem afirma preocuparea stărnită în ultimul veac, pentru cioplitura, pictura și sculptura țărănească din România.

Din cele mai vechi timpuri, vatra, este întruchiparea și sufletul casei, acel loc unic și sacru pus sub incidența divinităților feminine și a strămoșilor familiei, neamului, tribului.

La greci, sufletul vetrei era Hestia, patroana vestalelor și a tuturor femeilor, deoarece femeile erau cele ce se îngrijeau de menținerea focului viu în vatră.

Grecii credeau că Hestia, fiica lui Kronos și sora lui Zeus, este protectoarea și totodată patroana vestalelor și a tuturor femeilor, deoarece femeile erau cele ce se îngrijeau de menținerea focului viu în vetrele familiale¹¹. Vatra este legată eminamente de foc, de confort și de pregătirea hranei și ca atare, este un centru

Museo Nazionale Tarquiniese,
Tarquinia, Italia
http://www.romania-actualitati.ro/vatra_test_cuptor-68584#sthash.fubEc3f.dpuf

Hestia Giustiniani, o marmură celebră, copie romană după un bronz grecesc din 470-460 î. Hr.; Villa Albani, Museo Torlonia, Roma, Italia - http://www.romania-actualitati.ro/vatra_test_cuptor-68584#sthash.fubEc3f.dpuf

Vestale – fecioarele care slujeau în Templul Vestei și vegheau ca focul de pe altarul zeiței să nu se stingă niciodată. – http://www.romania-actualitati.ro/vatra_test_cuptor-68584#sthash.fubEc3f.dpuf

vital și un adevărat sanctuar, unde se cinsteau zeii, unde se aduceau jertfe închinat strămoșilor – imbatabilii și neobosiții păzitori ai casei¹².

Romanii aveau ca mare protectoare a vetrelor casnice și a focurilor publice care ardeau în centrul fiecărui sat pe zeița Vesta, fiica lui Saturn.

De la numele acestei zeițe provine denumirea de „vestală”. În timpul împăratului Numa Pompilius focul sacru era aprins direct de la soare și era păzit continuu de vestale. O vestală era aleasă pe o perioadă de 30 de ani din rândul familiilor patriciene.¹³

Divinitățile protectoare ale vetrei sacre și ale căminului erau la romani și Larii, doi zei de origine etruscă, fiii zeului Mercurius și ai nimfei Lara¹⁴. Larii protejau atât vatra familiei cât și întregul neam, moșiile acestuia, câmpiile, răscrucile, drumurile, satele.

Industrializarea impusă de comunism, migrația populației de la sat la oraș și, mai nou, consumerismul au făcut ca foarte multe dintre credințele și practicile societăților tradiționale să se piardă sau, dimpotrivă, să devină bunuri simbolice de vânzare în procesul de marketing al tradițiilor.

O vatră era partea activ-centrală nu numai la fiecare casă, ci și la fiecare așezare, sat sau oraș; aici se desfășura încă de pe timpul geto-dacilor viața religioasă, se făceau jertfe, se țineau adunări, judecăți, se primeau solii din altă parte etc.

Vatră cu candelă și pecetar din interiorul Muzeului „Ștefan cel Mare” Vaslui. Foto: Dan Horgan.

În toate culturile tradiționale, sediul strămoșilor este strâns legat de vatră, taman de aceea, ea va juca un rol important în obiceiurile de naștere, botez, nuntă sau de înmormântare. Mireasa, intrând în casa mirelui, trebuia să îmbuneze simbolic sufletele strămoșilor pentru a fi primită bine în casă prin atingere cu mâna ori strângând în brațe cuptorul sau trecea la aruncatul, ritualic în focul vetrei a unei bucăți de pâine unsă cu miere. Sacralitatea vetrei e reflectată în numeroase credințe ale poporului român vehiculând ideea din credința populară că vatra e ca mama noastră, ne hrănește și ne încălzește de aceea la primenitul casei, primăvara, vatra era primul lucru ce trebuia îngrijit.

Funcționalitatea ei era stabilită în stilul gândirii magice.

Avea rolul unui zăvor care interzicea spiritelor malefice (duhurilor rele) în gospodărie prin hornul vetrei deschise

tradiționale¹⁵. Dacă orice casă tradițională este un micromodel al cosmosului, hornul îndeplinește rolul axei lumii, acel Ax Mundi, calea de comunicație între lumea tectonică și cea chtonică.

El leagă vatra - sediul spiritelor strămoșilor, cu cerul, prin focul și fumul ce se ridică din vatră. Este totodată, unica poartă de pătrundere a spiritelor casei și a tuturor influențelor cerești. Hornul era singura cale de acces în locuință care nu putea fi ferecată ca altele, fereastră, ușă, poartă, prin zăvorâre. Probabil că anterior apariției creștinismului în aria românească a existat un mijloc similar cu aceeași funcționalitate presupusă.¹⁶

Icoana în viața cotidiană

Pe lângă atributul pe care-l știm despre vatră, locul în care se face și se menține focul viu, de-a lungul timpului, vatra a constituit și o sursă de inspirație pentru mulți creatori din domeniul literaturii și al artelor plastice.

Moștenit din limbajul autohton, vocabula vatră a pătruns în fondul principal lexical, sporind expresivitatea limbii române prin prezența în structura multor unități frazeologice precum: a cloci pe vatră, a îmbătrâni pe/vatră, a rămâne cu sluta-n vatră, a cădea cuiva în vatră, a nu avea nici cenușă-n vatră, a nu-i arde focu-n vatră, a-i lua/vinde cuiva și cenușa din vatră, a se prinde cu mâinile de vatră, trai cu vătrai, un trai și-un vătrai, a se muta de pe vatră pe cuptor etc.¹⁷

Omul vechilor noastre așezări considera casa nu doar un obiect material cu funcționalitate familială, ci și un spațiu spiritual de conservare și transmitere a unor valori tradiționale românești. O comunitate umană bazată pe istorie, norme de viață proprii, obiceiuri, are și un loc principal, mereu central, unde strămoșii s-au așezat, au întemeiat satul, au cultivat pământurile și au sporit membrii comunității. Fiecare casă era, și încă mai este, diferită de celelalte, având caracteristici și istorie proprii, unice, iar vatra era considerată un altar al familiei.¹⁸ Iar prima vatră construită este indubitabil vatra satului, locul unde s-a înălțat prima casă și unde pentru prima dată în sat, a ars în vatră primul foc sacru. Gândită ca un sanctuar al bunilor ocrotitori, vatra cu forme arcuite, rotunde, asemeni pâinii, colacului sau a horei tradiționale.

Rostul existențial al vetrei în viața de familie se confirmă prin ideea că de aici parvine puterea și sănătatea, cultul strămoșilor și rostul urmașilor. Renunțarea la vatra moștenită era considerată de omul vechilor așezări o mare greșală, deoarece cu fiecare mutare se creează o rupere de trecut, o pierdere a unui tezaur familial și de neam și o suferință de adaptare.

Vatra și hornul vetrei reprezentau un canal de comunicare între oameni și forțele supranaturale și nu este întâmplător faptul că în fața vetrei luminată de jocul fantastic al flăcărilor purificatoare și iluminatoare de spirit, se povestesc peripețiile străbunilor, se spun basme, legende, cimilituri, se lucrează sau se doinește, se cerea fata de nevastă iar în jarul vetrei babele meștere făceau farmece și vrăji sau se descânta de boală, de dragoste, de dorință. etc.¹⁹

În partea de nord a Moldovei era interzis ca focului să i se spună foc ci doar vatră, astfel cinstit de primă importanță era spațiul sacru a vetrei. Focul era stins și reaprins în ajunul marilor sărbători ca semn de înnoire și întreținut sub formă de căbuni aprinși înăbușiți în cenușă. Cenușa din vatră în credința populară păstrează nealterate puterile spirituale ale strămoșilor. După arderea focului în vatră, cenușa era folosită pentru fertilizarea ogorului sau era purtată în traistă în caz de strămutare a vetrei.²⁰

Se bolea pe vatră pentru însănătoșire grabnică iar cel ce trăgea să moară era așezat pe pământ lângă vatră spre a-i ușura trecerea în eternitate. Fumul este mesagerul pământeanului către zeitatea htonică, Zamolxis, a sufletului care se credea că iese pe horn pentru cei care mureau lângă vatră. În popor încă mai există vie credința că în locurile și în momentele de trecere se manifestă duhurile rele, nevăzute, care au influențe negative asupra noastră. Această credință populară a generat o nevoie acerbă protejării locurilor expuse forțelor negative.²¹

Tot aici se blestemau oamenii înrăiți ca să nu mai aibă parte de binefacerile vetrei, hrană, odihnă și liniște.

Icoana țărănească de vatră, ca orice piesă componentă a credințelor populare românești, însoțește pe creștinul ortodox de la naștere și până în mormânt. Pusă sub sechestrul într-un muzeu, sub un geam de sticlă, icoana încetează să mai trăiască, neavând energia să răspundă funcției ei primordiale, protecția. Redusă la nivelul unui banal obiect de artă populară, icoana de vatră, păstrează, cu grija unui arhivar, în lemnul, ei toate energiile agonisite de-a lungul secolelor prin generațiile de credincioși care s-au rugat în fața ei dar și amprenta timpului nemilos de pe suprafața ei.²²

Denumirea de icoană de vatră exprimă relația dintre obiceiul de cult și locul căruia îi este el destinat, vetrei. Icoana de vatră se așeza în / sub hornul liber al vetrei cele, cu mărimi relativ mici, sau pe hornul vetrei cu corlată din casa țărănească, numai cele cu fețe duble sau cu mărimi considerabile, horn ce avea un diametru de cca. 12- 15 cm cu deschidere directă spre lumea exterioară și avea o funcție apotropaică împotriva duhurilor rele, a zăului, a balaurului, care ar fi putut pătrunde în casă prin singurul loc deschis și neprotejat, hornul vetrei, ce făcea legătura dintre interior cu exteriorul.²³

În credința populară se vehiculează ideea că sunt anumite zile consacrate din an când cerurile se deschid, de Paște, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și de Sfântul Vasile dar acest lucru poate fi văzut doar de cei curați. Țăranul în simplitatea lui cunoaște pe lângă cele două lumi, Raiul și Iadul o a treia, lumea nevăzută. O lume aparte, cu dimensiuni și feluri de a fi proprii și mai ales cu un spirit propriu; e tot un fel de pământ, dar în alt loc și altcumva, fiind un loc deschis unui fel nesănătos de a se manifesta lumea. Ca localizare spațială, celălalt tărâm nu are o determinare precisă: uneori e sub pământ, alteori e în pământ, dar este imaginat și ca fiind undeva în spațiul atmosferic. Caracterele acestei lumi par să vină mai mult din legile morale și spirituale ce

Sanctuarul neolitic de la Parța, jud. Timiș, România: perechea divină a fertilității. Sursa: http://www.romania-actualitati.ro/vatra_test_cuptor-68584

Focuri din vatra gospodăriei Cazacu Todosia, comuna Epureni, jud. Vaslui

Horn din vatra gospodăriei Cazacu Todosia, comuna Epureni.
Foto: Dan Horgan.

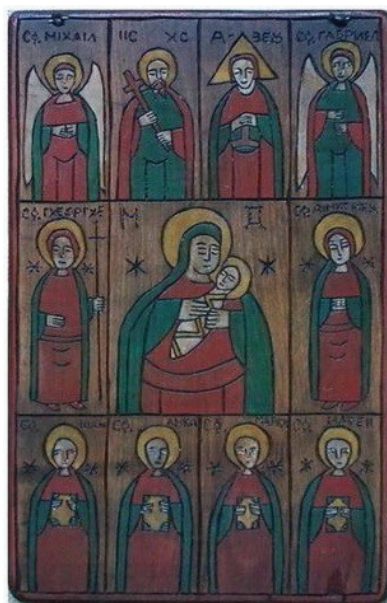

Altarul Wiener Neustadt cu cele două volesti deschise.

Sursa: <https://www.flickr.com/photos/ganimede1984/5070750115> accesat 01 iulie 2021 ora 20:16

Vatra de foc cu oale și candelă.
Muzeul „Ștefan cel Mare” Vaslui.
Foto: Dan Horgan.

Icoană de vatră tip prăznicar.
Dimensiuni: 37 x 22 x 2 cm.
Execuție și foto: Dan Horgan.

le antrenează. Spațiul lumii noastre este afectat de modul său de a exista.²⁴ Ființe supranaturale (zmei, balauri) sau naturale pot participa în sens activ la afectarea calității spațiului.²⁵

Ascunderea icoanei de vatră în hornul plin de funingine era făcută parcă dinadins, fiindu-i, pasămite, rușine cu desenul, cromatică sau forma sub care se înfățișează privirilor noastre.

Dar ea, icoana de vatră, acea bucată de lemn de formă incertă, plină de funingine deținea rolul principal de apărare al spațiului de locuit.

Cum ușa de acces ce făcea legătura între spațiul domestic și cel extern era prevăzută cu o clanță tip limbă metalică de închidere, poarta cu un drug de lemn sau de metal iar fereastra cu un foraiabăr sau cremonă, hornul casei deschis spre exterior rămânea fără o protecție. Astfel, icoana de vatră îndeplinea rolul de „zăvor”, stăpânii casei crezând în puterea ei de a închide, de a zăvori această cale, prin care ar fi putut pătrunde forțele malefice, afectându-le viața în chip catastrofal²⁶. În caz de incendiu, în credința poporului român icoana este primul obiect ce trebuie scos din casa aflată în flăcări și tot icoană se folosește ca pavază sau localizarea dezastrului piric prin interpunerea între casă și amenințarea focului a unei icoane, un drob de sare sau două pâini.²⁷

Dar icoana de vatră mai avea pe lângă rolul de apărător contra duhurilor malefice și rolul de detector de incendiu al casei țărănești. Odată ce icoana de vatră din horn sau din gura hornului începea să fumege era semn că focul din vatră este prea tare și mai trebuia demolit. Dar, din păcate, odată cu evoluția societății și tehnicii, sistemele de încălzire s-au schimbat, vatra rămânând undeva departe mai trăind doar în amintiri. Astfel, icoana de vatră este interesantă astăzi atât sub raport formal, permițând o adâncă analiză a creației populare, a aspectului temperamental care se dezvoltă în forma predilectă, distinctă în diferitele zone etnografice, cât și sub raportul conținutului, care permite o pătrundere profundă în spiritualitatea țăranilor români de veacuri.

Meșteșug întâlnit probabil frecvent în Evul Mediu românesc, confecționarea icoanei de vatră a cunoscut o înflorire deosebită în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea, supremația deținând-o nordul Olteniei, zona de ocupație romană.²⁸

Chiar dacă icoanele de vatră sunt creațiile individuale ale unor țărani, ele exprimă totuși gândirea activă și sensibilitatea satului românesc. Din vatra acestei colectivitate apar și se evidențiază iconarii și crucerii prin aptitudini deosebite în meșteșugul cioplirii și incizării. Imaginația, cunoștințele și gândirea lor, cu superstițiile și concepțiile asupra lumii a nevăzutului, reflectate în aceste icoane, nu s-au singularizat și fac încă parte integrantă din fondul spiritual omogen al colectivității, ai cărei reprezentanți artistici au devenit. Intellectul acestor meșteri încă nu a căpătat conștiință de sine, nu s-a individualizat întrucât acești iconari cruceri erau țărani ca și consătenii lor, cu care împărțeau aceleași condiții culturale, sociale și economice²⁹. Ei nu au făcut altceva decât să contureze, să exteriorizeze plastic fondul comun, ancestral al masei populare. Cu tulburătoare sinceritate care nu cunoaște altă modalitate de gândire, țăranul roman divulgă

În icoanele sale concepțiile de viață, concepțiile despre etică și dreptate socială, imaginea zugrăvită despre celălalt târâm, despre lumea nevăzută a raiului și a iadului, transpunând, cu fireasca-i spontaneitate, povestirile biblice în peisajul și veșmântul satului românesc, unica realitate cunoscută de el³⁰.

Astfel, icoanele de vatră de departe folosite ca obiecte de cult încărcate cu forțe magice, este, pe lângă icoana pe sticlă, singurul apărător spre care țăranul nevoiaș de altădată își îndreaptă speranțele și care întrupează astăzi, pentru conștiința contemporană, cel mai important document elocvent care reflectă lumea spirituală a țăranului român.

Construcțiile din perioada gotică prin multitudinea deschiderilor din zid au făcut imposibilă desfășurarea picturilor murale. În schimb vitraliile au luat locul picturii, dar pentru suplinirea picturii murale, s-a dezvoltat arta miniaturii, tapiseria cu figuri și altarele-policrome. La catedralele gotice, altarele mobile, mărginite la rolul de mobilier, a căpătat o mare amploare. Altarele acestea portative sunt totodată opere de sculptura și pictură.³¹

Ele sunt formate dintr-o scenă principală, pe un panou central, și alte scene pe panourile laterale (canaturi sau voleuri) care se închideau precum niște obloane. Erau pictate pe partea laterală și sculptate pe interior. Când altarul era închis, se vedeau numai picturile de pe una din fețele panourilor.³²

Cu timpul, în aceste picturi, plecând de la modele reale, pictorii sub aspectul personajelor religioase au redat oameni din mediul înconjurător.

Estetic, icoana de vatră, prin decorativismul său, se integrează astăzi sensibilității moderne, care constă în cromatica săracă și simplă de culori pure, în expresivitatea desenului simplificat la liniile esențiale, necesare formării imaginilor, născută din interminabila fantezie a meșterului popular.

Astfel se tălmăcește strămutarea icoanei de la țară la oraș, proces petrecut în ultimii 70 ani. Bineînțeles, la acest proces a contribuit în mare parte schimbarea esențială petrecută în mentalitatea poporului prin culturalizare și educare. Icoana, treptat, și-a pierdut funcția de protector împotriva spiritelor rele care amenințau viața și casa țăranului în trecut.

Icoana aparține epocii vetrei libere cu hornul din cahle smălțuite, epocii mobilierului pictat sau celui din lemn de fag înfrumusețat cu creștături frumos meșteșugite, a furcilor de tors ornate cu creștături perfect calculate, a decorului geometric scrijelat pe lăzile de zestre, în lungile luni de iarnă. Dar odată cu pătrunderea mobilierului modern de proveniența industrială, fabricat în întreprinderile de stat, în interiorul țărănesc, icoana de vatră, chiar ca obiect de zăvorâre, își întrevădea începutul declinului. Modesta bucată din lemn de esență tare nu era capabilă a suporta concurența acelor cromolitografii încărcate de o „beție” cromatică, cu rame late, poleite cu așa numitul aur, încât posesorii simplelor icoane de vatră s-au despărțit fără regret de aceste autentice valori ale artei populare românești.

În momentul în care vechile icoane nu mai satisfăceau gustul țăranului, orientat acum spre o cât mai mare acomodare la confortul și estetica interiorului

orășenesc, a apărut din fericire la mulți intelectuali, amatori de artă, conștiința și palpabila evaluare a acestor valori. Obiectele de artă populară strămutându-se de la țară, locul său natal, unde erau disprețuite, în colecțiile muzeelor etnografice și în nenumărate colecții particulare dintre care multe sunt, din păcate, în străinătate.

Dacă valoarea artistică și importanța icoanelor de vatră ca document etnografic sunt astăzi apreciate, în schimb, datele despre originea lor, despre creatorii lor și despre semnificația tematicii pe care o reprezintă, sunt încă foarte vag cunoscute, chiar și în rândul acelor care le țin astăzi la loc de cinste pe pereții locuinței lor.

Superioritatea artistică, excepționalele însușiri plastice, încărcătura lor sufletească, conferă icoanelor de vatră o poziție particulară în contextul icoanei din centrul Europei, din care face parte integrantă, atât prin situarea geografică a României, unde au fost lucrate, cât și prin momentul apariției și prin filiația tehnicii lor.

Importanța pe care o avea odinioară vatra casei este într-o strânsă legătură cu aceiași însemnătate pe care o avea focul în cadrul universului mental al țaranului român. Cu ocazia marilor sărbători, primăvară (de Măcinici, Sfântul Gheorghe, Lăsata Secului, în Joia Mare, în noaptea de Înviere), vara (de Sânziene), toamna (focul lui Sânmedru), iarna (focurile dintre Crăciun și Bobotează) țaranii făceau în ogradă, pe câmp, la răscruci, în curtea bisericilor câte un foc ritual.³³ Arderea focului ritual, o ceremonie magică menită să asigure căldura soarelui pentru oameni, animale și plante, alții consideră că focul are o funcție purificatoare care ține la distanță demonii, vrăjitoarele, puterile malefice mai mult sau mai puțin personificate. De multe ori copiii și tinerii sar peste foc pentru a fi iuți ca focul sau ca să se căsătorească mai repede. Pentru strămoșii noștri de la sat focul era divin. De aici obiceiul de a menține continuu focul în vatră. Pe vatră se dormea, se concepeau copii, se naștea fiind locul cel mai cald al casei, unde era și apa caldă. În cazul în care nașterea avea loc pe pământ, copilul lipsit de putere era așezat pe vatră și îmbăiat într-o copaie cu apă caldă în care se puneau diferite ierburi de leac astfel căldura apei și focul revigorant îi reda copilului puterile.³⁴ Exista credința că pruncii născuți pe vatră erau norocoși, feriți de rele și blesteme. Tot acolo tatăl își recunoștea pruncul proaspăt născut luându-l în brațe și atingându-l simbolic de vatră la nivelul ochilor. Neîndeplinirea acestui ritual însemna negarea paternității și implicit copil din flori, ceea, în lumea satului, era una dintre cele mai mari rușini.³⁵ După trei zile de la naștere se aștepta cu foc în vatră, sosirea Ursitoarelor³⁶. Vatra fiind sacră, era curățată de praf cu o mătură confecționată din ramuri de pelin și utilizată special numai acestui scop.

Industrializarea impusă de comunism, migrația populației de la sat la oraș și, mai nou, consumerismul au făcut ca foarte multe dintre credințele și practicile societăților tradiționale să se piardă sau, dimpotrivă, să devină bunuri simbolice de vânzare în procesul de marketing al tradițiilor.

La realizarea plăcii de lemn se lucra prin cioplire și tăiere. La decorare se lucra prin incizare (cele mai multe), prin traforare sau sculptare (foarte rare) și prin pictare după incizare, cu 2-3 culori de apă ca pată decorativă și care, după pictare, erau fixate sau nu cu un verniu sau cu ulei de in.³⁷ Decorația era de mai multe tipuri: portret, multi portret, scenă biblică sau mixtă. Multi portretul era realizat fie în mai multe registre, fie în unul singur. Forma icoanei de vatră era felurită dar majoritatea erau de formă patruleteră. Modelul decorației era copiat după altă icoană (tipărită, pictată sau de același tip), sau după o gravură de epocă. Destul de multe dintre piesele din colecții particulare sau muzee arată însă o certă compoziție personală a celui care lucra icoană. Uneori icoanele de vatră au pe față sau pe verso inscripții cu numele creatorului și/sau anul execuției. Inscripțiile sunt adeseori ilizibile deoarece meșterii erau neștiutori de carte și copiau literele ca pe orice alt detaliu de decor, aducându-și la fiecare exemplar nou executat „contribuția” lor plină de zel. Decorația era executată în general, prin incizie în modul în care se lucra și la unele pistornice. Sunt cunoscute icoane de vatră, extrem de rare de tip „altar portativ” tip triptic sau poliptic, utilizate îndeosebi în timpul călătoriile lungi și pline de neprevăzut de altă dată dar și la război³⁸ pentru efectuarea ritualurilor creștine din zilele de sărbătoare. Icoana era astfel așezată într-o încăpere pe masa rotundă și scundă, cu trei picioare, sau chiar în aer liber pe o rogojină cu spatele către răsărit precum în absida răsăriteană, din lăcașurile de cult gotice care rezultă din prelungirea navei centrale, și unde se găsea masa din altarul principal, situat în centrul acustic și optic al catedralei, ca slujba să poată fi urmărită din toate unghiurile.³⁹

Mediul în care erau folosite icoanele de vatră era extrem de agresiv, cu un climat cu temperatură și umiditate ridicată, acces direct și periodic al flăcării directe, gaze de descompunere, grăsimi animale în suspensie de carbon, etc.) Din această pricină dar și datorită faptului că au apărut anumite transformări în concepția despre lume și viață ca și în arhitectura satului românesc, icoanele de vatră originare sunt în inferioritate numerică în muzee și colecții, aproximativ 50 de piese, față de suratele lor, icoana pe sticlă sau pe lemn.⁴⁰ Este de presupus faptul că ele au fost lucrate și utilizate în întreaga arie românească, în alte regiuni nemaifiind folosite de mai mult timp și astfel pierzându-și identitatea de „icoană de vatră”.⁴¹

Parte integrantă a icoanei, lemnul împărtășește aceeași tensiune a sentimentului religios. Pentru poporul român, lemnul este cel care îl ajută pe om să intre în contact cu transcendentul, punându-i la dispoziție materialul pentru redarea imaginii sacre. Conform dogmei ortodoxe, închinarea se aduce nu lemnului icoanei, ci persoanei reprezentate în ea.⁴² Dar, în iconografie, ca și în celelalte domenii ale vieții bisericești, credincioșii au ales cele mai prețioase materiale pentru confecționarea obiectelor de cult. În consecință, pietatea populară a conferit semnificații sacre anumitor metale, minerale, arbori, plante, utilizate în ritualurile creștine⁴³.

În cultura tradițională românească icoană, ca reprezentare plastică a chipurilor sfinților, a devenit obiectul sacru al oricărei case, fiind considerată printre cele mai puternice forțe de apărare a oamenilor împotriva tuturor relelor din lume. Fiecare icoană din casă, mai cu seamă dacă a fost sfințită de preot sau este moștenită de la părinți și bunici⁴⁴, posedă măcar o parte din puterea icoanelor făcătoare de minuni, aflate la unele mănăstiri și biserici.

Prezența icoanei sacralizează casa și, totodată, organizează spațiul de locuit în conformitate cu opozițiile „sacru-profan”, „benefic-malefic”, „centru-periferie” etc. Icoanele se așează, de regulă, pe perețele de la răsărit și alcătuiesc, împreună cu vatra, două centre ce organizează actele rituale din familie. Puterea sacrală și apotropaică a icoanei poate fi întărită prin aprinderea, în perioade de mari pericole venind din afară, a candeliei. Tot lângă icoană se așează o seamă de obiecte sacre și apărătoare de rele, moștenite din perioadele precreștine: ștergarul cu ornamentele sale magico-apotropaice, salcia sfințită de Florii, frunzele de tei, sânziencele și alte flori și ierburi miraculoase, spice de grâu din ultimul lan de grâu („barba moșului”), cununa miresei etc.⁴⁵. Icoanei i se rezervă funcția centrală în anumite rituri de tip apotropaic. Icoana participă și la o seamă de rituri de purificare de magie medicală sau meteorologică, în acte de divinație. Viața, credința, trăirea, dar și tradiția creștină sunt marcate în primul rând la ortodocși de prezența icoanei. Denumirea, preluată din limba greacă (și nu din slavă!) definește „chipul” sau „imagea” sfinților sau a scenelor definite de credință. De-a lungul timpului, acestea au fost organizate în „Casa Domnului, eclesia”, în ample desfășurări care au cuprins interiorul și, de foarte multe ori, exteriorul. S-a realizat, astfel, o aleasă învățătură prin imagine, atât de necesară pentru cei care nu putea beneficia direct de cuvântul scris al „Cărții”. Aceasta s-a făcut concomitent, în dublă ipostază, prin alegerea peretelui ca suport al „sfințeniei” pictate, dar și a altor suporturi, mobile. Cele văzute prin „citirea” imaginilor reprezintă un complement absolut necesar al slujbelor și cuvântărilor făcute de slujitorii biserici. Credincioșii au adus aceste „chipuri” făcute în mod individual sau în scene (prăznicarele) pentru a li se putea închina și în casa lor. Cei cu venituri reduse au apelat la soluții mai ieftine, din care amintim: icoanele de vatră, atestate documentar, la noi, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, le întâlnim prima oară în Ardeal, Oltenia dar și în nordul Moldovei.

Țăranul român, neîntrecutul cioplitor al lemnului, a făcut, prin priceperea lui de mânător al uneltelor din arealul ogrăzii lui, respectiv a toporului, bardei, teslei, cuțitoaiei, cuiului înroșit și horjului sau gaifusului, minunata icoană de vatră.⁴⁶

Dintre țărani mai pricepuți și care s-au specializat au făcut bineînțeles după izvoade și xilogravuri. Cu ele, după pensularea cu negru de fum, sau mai târziu cu cerneluri, prin „tescuirea” pe hârtie, au făcut, mai exact, au tipărit și ei icoane pe care, de cele mai multe ori, le lăsau monocrome, dar unii dintre ei le-au înglobat policrom. Farmecul inaccesibil a altor genuri de icoane, care rezidă în însăși structura sa, a determinat supraviețuirea icoanei de vatră de-a

lungul a cel puțin două milenii. Tradiția artizanală statornică în aceste ținuturi caracterizează, în mod rațional, calitatea icoanei de vatră, produsă în serie. Alegerea și tratarea temelor se orientează după modă și gustul timpului, după preferințele amatorilor; îndemânarea și rutina șlefuiesc și rotunjesc într-atât formele până în a le lipsi de expresivitate.

Darul sculptării lemnului nu mai este așa de căutat în epoca tehnologiei IT. Pe cine mai interesează dacă lemnul are sau nu o față ascunsă care așteaptă să fie descoperită? Rar se mai întâlnește bucuria de a vedea o bucată de lemn mângâiată, împlânzită, pe care să urmărești liniile de contur date de oțelul ascuțit al dălții din mâna meșterului. Însă meșterii populari nu renunță, duc

mai departe și lasă moștenire urmașilor o pensulă, o daltă, un ciocan, dar și o mare iubire pentru tradiție și frumos.

În mâinile țaranului, bucată de lemn prinde contur, formă și unicitate. Unealta mușcă nesățioasă din lemnul uscat și inform, scoțând la lumină minunea ascunsă privirilor curioase. Fiind pudică, nu apare deodată, ci cu fiecare trecere a oțelului, lemnul se dezgolește de așternut și își dezvăluie forma. Numai el, meșterul, știe să îi intre pe sub piele, să dirija spre lumină spre a arăta tuturor comoara cea ascunsă. Dar lemnul nu se descoperă instinctiv tuturor, ci tocmai acelor care știu să îi citească sufletul, să-l înțelegă.

Numai sub mângâierile mâinilor bătătorite se înmoaie, le șoptește cât să taie sau când să se oprească. Dar atunci când meșterul izbândește să ridice din materia moartă icoana sau crucea cea de viață dătătoare, cu adevărat lemnul se

*Ușă glisantă pentru închiderea hornului. Gospodăria Cazacu Todosia, comuna Epureni.
Foto: Dan Horgan.*

înalță la sensul său dintâi. Dar noi, ca buni creștini, cinstind icoanele, cinstim persoanele reprezentate în icoane, și nicidecum materialul din care sunt făcute acestea. Așadar închinarea la icoane nu este o încălcare a poruncii a doua din Decalog: „Să nu-ți faci chip cioplit” (Ieșire20,4)

Această poruncă ne cere să nu adorăm creatura în locul Creatorului și nu se referă la icoane, ci la idolii care erau cinstiți în locul lui Dumnezeu.

Tehnica icoanei de vatră s-a restrâns treptat, iar preocuparea pentru acest meșteșug a început să scadă către sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX. Declinul icoanelor de vatră a fost determinat în principal de apariția cromolitografiilor de serie mare, care s-au răspândit în satul românesc, în a

două jumătate a secolului al XIX-lea. De altfel, acestea au afectat nefavorabil și evoluția fenomenului icoanelor pe sticlă.

O altă cauză a dispariției icoanelor de vatră s-ar putea afla în faptul că, de peste un secol, hornul de deasupra vetrei din casa tradițională românească, a fost înlocuit cu sobele cu coș, prevăzute întotdeauna cu o ușă culisantă, confecționată din tablă, care poate închide și deschide hornul.

Astfel, calea de acces a duhurilor rele a dispărut, iar o dată cu ea și rolul principal al icoanei de vatră. Se mai poate presupune că diminuarea interesului pentru aceste icoane s-a datorat și aspectului lor mai puțin estetic, în comparație cu acela al icoanelor pictate pe lemn și pe sticlă, sau al xilogravurilor populare.

Rolul icoanei nu este de a avea neapărat un rating comercial, ci mai degrabă este un act cultural, o recuperare a funcției inițiale a obiectului de cult. Vine pe un fond de contrabalans la suprasaturarea pieței cu obiecte de cult din zona elementelor kitsch, care nu au nici un fel de profunzime a substanței și a materiei care poate să rămână în timp.

Aici, mă refer la liniile trase cu rigla, la aureolele de la sfinți trasate cu compasul, la unghiurile drepte ca din echer și bineînțeles la încercarea de îmbătrânire a lemnului cu coloranți obținuți prin sinteză și indispensabilul ulei de transformator care nu numai că nu conservă lemnul dar îl face mai aderent la suspensiile de praf, suspensii aderente de particule de carbon și multe altele făcând din tradiționala icoană de vatră atât de prețuită de străbunii noștri un bun obiect de factură kitsch. Pe când la icoana de vatră țaranul nu folosea nici riglă, echer sau compas ci dimpotrivă doar mâna liberă pentru a confecționa aceste inegalabile frumuseți, aceste imagini ale dumnezeirii. Către acea imagine ne închinăm, ne rugăm și ne gândim la Dumnezeu și nu decorăm un simplu spațiu. Cert este că obiectele vechi sunt din nefericire, pe cale de dispariție. Dar ce

Icoane de vatră 3 x 25 x 10 cm de la diferite târguri de meșteșuguri populare.

Foto: Dan Horgan.

este mai grav, este apariția pe piață a obiectului făcut de mântuiala și care în termeni academici se numește Kitsch.⁴⁷

Kitsch-ul este un cuvânt german care desemnează atât producțiile artistice-surogat făcute manual sau industrial, cât și impostura estetică afișată de atitudinea celor care se înconjoară deliberat de respectivele forme și se complac în contemplarea lor. Ghidându-și comerțul cu sloganul: ceea ce place trebuie să fie și ieftin pentru a fi cumpărat, producătorul de kitsch refuză orice considerent de ordin moral, educațional sau filozofic. În dispute, deseori este auzit spunând: Dumnezeu pentru mine e banul! Localizat în prima fază în formele picturale și sculpturale ale artei de gang, întâlnită în România mai mult prin târguri și bâlciuri, kitsch-ul mai apare astăzi și în literatură, în teatru, în muzică și în cinematografie. Dar cel mai des se întâlnește, spre regretul auditoriului, un kitsch al oratorului⁴⁸.

Știindu-se că fenomenul kitsch nu poate fi promovat fără clientelă, studiile recente arată că acesta nu e prezentat în exclusivitate doar în rândul populației nevoiașe. Există o clientelă kitsch care, din păcate, nu mai poate fi compătimită că nu are acces la adevăratele valori artistice. Ea se află la orice nivel social dar nu și-a propus să vadă lucid exponatele din muzee, piramidele sau vechile temple, pentru că acestea nu intră în sfera interesului ei. Noua societate de consum permite fiecărui individ accesul la orice poziție socială, poziție probată doar prin nivelul situației materiale și urmând doar acest ideal, o mulțime de oameni își neglijează cultura. Posibilitățile de confort oferite de un statut superior consumă efortul unor straturi largi ale populației, dar toate generațiile acestor ajunși, indiferent la ce nivel s-ar afla, vor să aibă panoplia lor. Este un gest inutil de a acuza vulgaritatea publicului sau tactica insultătoare a industriașilor care doresc să-și strecoare marfa de proastă calitate. Deci, multiplicarea kitsch-ului e mult facilitată de variația socială. Precum un cariul de lemn săpând cu multă răbdare și perseverență nenumărate și întortocheate galerii, creându-și astfel drum liber către spiritele inculte și ingenuie, care nu sunt capabile încă de o selecționare matură în numele unor exigențe culturale adevărate. Kitsch-ul pătrunde, dacă vrei, în suflet precum infecția într-un organism cu imunitate scăzută. Economia modernă ar putea defini fenomenul în termenii realizării de noi necesități în rândul consumatorilor, pe baza presiunii constante pe care o exercită piața. Cu alte cuvinte, producătorii de kitsch își pun marfa în vânzare și ajung repede să-și asigure o clientelă la care nici nu se așteptau. Dar lipsa de educație nu e de ajuns pentru a explica destinul kitsch-ului.

Icoana de vatră își are locul ei aparte în istoria artei, situându-se la răscrucea drumurilor picturii bizantine, a influențelor artei central-europene, a desenului naiv al țăranului român, al pelerinului în căutarea liniștii singurătății, în zorii veacului al XVIII-lea, în plin secol XIX, între perisabilitatea lemnului incizat și refugiul într-o intimitate spirituală nemărginită⁴⁹.

Liniile naive din icoana de vatră ne dezvăluie puritatea din sufletul țăranului iconar. Nici când icoanele de vatră și pristornicele nu se făceau în serie, lemnul

se lucra manual și asta se resimte până astăzi în obiectele de cult în care se reflectă. Nu avem o icoană simplă ci deținem o icoană care cu fiecare coborâre și urcare a geografiei sale fizice te îndeamnă spre o altă geografie spirituală.

Țăranul român iconar a învățat să își facă singur icoane, iar în timp au apărut adevărați meșteri populari care cultivau acest stil al desenelor naive incizate cu multă sudoare și pricepere multora dintre ei fiindu-le la îndemână acest stil de icoane, iconarii nu furau niciodată izvoadele unii de la alții. Mergeau ca la târg cu ele, străbăteau ca colportori munții cu căruțele având cu ei și aceste minunății de relice de cult. Cultura teologică a acestor meșteri iconari nu era una de excepție, care să se transforme în element de dogmatică dar credeau cu tărie în ea⁵⁰.

„Fereastră spre absolut, icoana revelează ceea ce ochii noștri trupești suportă din lumina lumii nevăzute. Ea nu se deschide numai spre lumea de dincolo, ci lasă să pătrundă suflul vital care înviorează toată casa.⁵¹ Plămădită de o credință care caută teofania, icoana ne interpelează. Ea se descoperă în liniștea unei întâlniri față-n față. Trebuie s-o ascultăm ca să se arate în ea Cuvântul.⁵²

Discutată și în școală a fost și icoana din clase. Părerii pro și contra...

Sfinții_2 fete_2_26x14x2 cm

Cruce cu scene_2_23,5x9,5x2 cm

Sfinții_2 fete_1_26x14x2 cm

Fotografiile de icoanelor de vatră. Execuție și foto: Dan Horgan.

„Prezența unei icoane într-o sală de curs nu îi afectează negativ pe elevi, fie ei creștin-ortodocși, fie de alte religii. Pentru copiii care sunt de alte religii icoana nu are un efect negativ, pentru că ei receptează simbolistica ei. Acei copii nu îl văd pe Iisus sau pe Fecioara Maria, ci pe Dumnezeuul lor. O altă posibilitate este ca unii copii nici să nu remarce prezența icoanelor, pentru că provin din familii liber-cugetătoare. Dacă nu cred în existența divină, nu au cum să fie deranjați sau să aducă în discuție existența vreunei presiuni psihologice asupra lor. Pentru ei, o icoană este același lucru cu drapelul țării sau cu ceasul, puse pe perete.

În schimb copiii care provin din familii mai sărace și cu frică de cele sfinte resimt prezența unei icoane ca pe o protecție, ca pe un suport divin și simt că sunt ajutați de cineva, de acolo de sus, să depășească mai ușor toate obstacolele. Nu degeaba, înaintea unor lucrări importante și dificile, mulți dintre ei își scot iconița din ghiozdan, o țin strâns în mâini și se roagă să obțină o notă cât mai mare. Asupra copiilor care provin din familii mai înstărite icoana acționează ca un clopoțel, care îi atenționează să aibă un comportament moral. La vederea icoanei, copilul devine mai responsabil și mai motivat să respecte normele și valorile existente în societate. Icoana, practic, îi împiedică să comită lucruri rele pentru că le reamintește de învățăturile creștine și de ceea ce au fost învățați de către părinți sau bunici să facă. Ei au senzația că simt vegheați de cineva, mai ales în cazul copiilor din învățământul primar.⁵³”

Bibliografie:

- Achiței Gheorghe, *Frumosul dincolo de artă*, Ed. Meridiane, București, 1988.
- Ardanski A., *Lucrări de tâmplărie în gospodărie*, Editura Tehnică, București, 1960.
- Arthur Gorovei, *Credinți și superstiții ale poporului român*, Editura Grai și Suflet Cultura Națională, 1997.
- Bănățeanu Tancred, *Arta populară bucovineană*, Editura Centrului de îndrumare a creației populare a județului Suceava Arta populară bucovineană, Suceava, 1975.
- Berger René, *Descoperirea picturii*, vol. III, Ed. Meridiane, București, 1975.
- Bernea Ernest, *Cadre ale gândirii populare românești*, Editura Cartea Românească, București, 1985.
- Ciolacu Pompiliu, *Icoana de vatră în sudul Carpaților Meridionali*, Ed. CJCPCT Gorj, 2006.
- Cios Irina et al, *Dicționar de artă*, vol. I, Editura Meridiane, București, 1995; vol. II, Ed. Meridiane, București, 1998.
- Codreanu Lina, *Vatra - semn și simbol*, revista „Limba Română”, XII, 7-9, 2002.
- Coșbuc George, *Elementele literaturii populare*, Editura Dacia, 1986.
- Cândrea Ion Aurel, *Graiul. Datini. Credințe*, Editura „Universală” Alcalay&Co.
- Dancu Iuliana și Dumitru, *Pictura țărănească pe sticlă*, Ed. Meridiane, București, 1975.
- Elena Niculița Voronca, *Datinile și credințele poporului român*, Editura Polirom, Iași, 1998.
- Evdokimov Paul, *Arta icoanei o Teologie a Frumuseții*, Editura Meridiane, București, 1993.
- Evseev Ivan, *Dicționar de simboluri și arhetipuri culturale*, Editura Amarcord, Timișoara, 1994.
- Golban Florin, *Butucul de Crăciun, un obicei uitat*, BHAUT, XIII, 2011.
- Golfin Marin Nicolau, *Istoria Artei*, vol. I, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1972.
- Ghinoiu Ion, *Lumea de aici, Lumea de dincolo*, Ed. Fundației Cultural române, București, 1999.
- Ghinoiu Ion, *Mitologie română, Dicționar*, Ed. Enciclopedic Gold, București, 2013.
- Hirte Werner, *ABC-ul mobliei*, Editura Tehnică, București, 1970.

- Ilie Delia, *Simboluri sacre ale spațiului de locuit*, teză de doctorat, Universitatea „Babeș- Bolyai” – Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Cluj-Napoca, 2002.
- Quenot Michael, *Icoana - Fereastră spre Absolut*, Editura Enciclopedică, București, 1993.
- Marian Simion Florea, *Sărbătorile la români*, Editura Grai și Suflet - Cultură Națională, 2001.
- Mihalcu Mihail, *Forma nevăzută a formei și culorii*, Editura Tehnică, 1996.
- Monahia Iuliana, *Truda iconarului*, Editura Sophia, București, 2001.
- Olinescu Marcel, *Mitologie românească*, Ed. Saeculum I. O., București, 2001.
- Olteanu Antoaneta, *Calendarele Poporului Român*, Ed. Paideia, București, 2000.
- Pascadi Ion, *Arta de la A la Z*, Ed. Junimea, Iași, 1978.
- Pamfile Tudor, *Mitologia română*, Editura ALL, București, 1997.
- Popescu Ioan Apostol, *Arta icoanelor pe sticlă de la Nicula*, Ed. Tineretului, București, 1969.
- Sendler Egon, *Icoana, imaginea nevăzutului*, (trad. Caragiu Ioana, Caragiu Florin și monahia Ilie Doinița Teodosia), Ed. Sophia, București, 2005.
- Stoica Georgeta, Petrescu Paul, *Dicționar de artă populară*, Ed. Enciclopedică, București, 1997.
- Ștefănescu I. D., *Iconografia artei bizantine și a artei feudale românești*, Ed. Meridiane, București, 1973.
- Sfânta Scriptură*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Ed. IBMBOR, București, 1997, Facerea, 20:4.
- Taloș Ion, *Gândirea magico-religioasă la români*, Dicționar, Editura Enciclopedică, București, 2001.
- Vulcănescu Romulus, *Mitologie Română*, Editura Academiei R.S.R. București, 1985.

Surse web:

[http://www.dex.ro/Dicționarul explicativ al limbii române](http://www.dex.ro/Dicționarul_explicativ_al_limbii_române), ediția a II-a accesat 26 iunie 2021 ora 17: 33

https://www.didactic.ro/stiri/8468_sollicitare-de-retragere-a-simbolurilor-religioase-din-scoli 26 iunie 2021 ora 17: 33

Informatori:

prof. etnologul și etnograful Dan Ravaru de la CJCPCT Vaslui
 prof. și meșter popular Moldoveanu Vasile Moreni, Dâmbovița

Note:

1. Pascadi Ion, *Arta de la A la Z*, Ed. Junimea, 1978, pp. 104 -112
2. Achiței Gheorghe, *Frumosul dincolo de artă*, Ed. Meridiane, București, 1988, pp. 243-244.
3. Stoica Georgeta, Petrescu Paul, *Dicționar de artă populară*, Ed. Enciclopedică, București, 1997, p. 20.
4. Quenot Michel, *Icoana fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993, p. 21
5. Dancu Iuliana și Dumitru, *Pictura țărănească pe sticlă*, Ed. Meridiane, București, 1975, pp. 13-14.
6. Monahia Iuliana, *Truda iconarului*, Ed. Sophia, 2001, p. 154.
7. Sendler Egon, *Icoana, imaginea nevăzutului*, (trad. Caragiu Ioana, Caragiu Florin și monahia Ilie Doinița Teodosia), Ed. Sophia, București, 2005, p. 195.
8. Berger René, *Descoperirea picturii*, vol. III, Ed. Meridiane, București, 1975, vol. III, p. 32.
9. Dancu Iuliana și Dumitru, *Pictura țărănească pe sticlă*, Ed. Meridiane, București, 1975, p. 7.
10. Quenot Michel, *Icoana fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993, p. 25
11. Kernbach Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Științifică și Pedagogică, București, 1989, p. 224
12. *Ibidem*, p. 293
13. *Ibidem*, pp. 619-620
14. *Ibidem*, p. 293
15. Mihalcu M., *Fața nevăzută a formei și culorii. Enciclopedia îndeletnicirilor tehnico-artistice populare vechi românești de la A la Z*, Ed. Tehnică, 1996, pp. 141-142.

16. Ghinoiu Ion, *Mitologie română. Dicționar*, Ed. Enciclopedic Gold, București, 2013, p. 117.
17. [http://www.dex.ro/Dicționarul explicativ al limbii române](http://www.dex.ro/Dicționarul_explicativ_al_limbii_române), ediția a II-a accesat 26 iunie 2021 ora 17: 33
18. Ghinoiu Ion, *Lumea de aici, Lumea de dincolo*, Ed. Fundației Cultural române, București, 1999, p. 58.
19. Golban Florin, *Butucul de Crăciun, un obicei uitat*, BHAUT, XIII, 2011, p. 176.
20. *Ibidem*.
21. Delia Ilie, *Simboluri sacre ale spațiului de locuit*, teză de doctorat, Universitatea „Babeș-Bolyai” – Facultatea de Sociologie și Asistență Socială, Cluj-Napoca, 2002, p. 208.
22. Quenot Michel, *Icoana fereastra spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993, pp. 113-114.
23. Ciolacu Pompiliu, *Icoana de vatră în sudul Carpaților Meridionali*, Ed. CJCPCT Gorj, p. 27.
24. Olteanu Antoaneta, *Calendarele Poporului Român*, Ed. Paideia, București, 2000, p. 620.
25. *Ibidem*, p. 565.
26. Ciolacu Pompiliu, *Icoana de vatră în sudul Carpaților Meridionali*, Ed. CJCPCT Gorj, p. 30.
27. Mihalcu Mihail, *Fața nevăzută a formei și culorii*, Ed. Tehnică, București 1996, p. 142.
28. Ciolacu Pompiliu, *Icoana de vatră în sudul Carpaților Meridionali*, Ed. CJCPCT Gorj, p. 31.
29. Popescu Elena, *Icoana, simbol al ortodoxiei. Catalog*, Ed.: Astra Museum, Sibiu, 2009, p. 12.
30. Vișan Roberto Cristian, *Argumente pentru cinstirea sfințelor icoane: În Sfânta Scriptură și Sfânta Tradiție Ortodoxă*, Ed. IMBOR, București, 2018, p. 13.
31. Marin Nicolau Golfîn, *Istoria artei*, vol. I, Ed. Didactică și Pedagogică București, 1972, pp. 148-149.
32. *Ibidem*.
33. Olteanu Antoaneta, *Calendarele poporului român*, Ed. Paideia, 2001, p. 146.
34. Olinescu Marcel, *Mitologie românească*, Ed. Saeculum I. O., București, 2001, p. 223.
35. Cf. etnologului și etnografului Dan Ravaru de la CJCPCT Vaslui.
36. Kernbach Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Științifică și Pedagogică, București, 1989, pp. 608-609.
37. Mihalcu Mihail, *Fața nevăzută a formei și culorii*, Ed. Tehnică, București, 1996, p. 142
38. Ștefănescu I. D., *Iconografia artei bizantine și a artei feudale românești*, Ed. Meridiane, București, 1973, p. 35.
39. Cios Irinaet all, *Dicționar de artă*, vol. II, Ed. Meridiane, București, 1998, p. 177.
40. Mihalcu Mihail, *Fața nevăzută a formei și culorii*, Ed. Tehnică, București, 1996, p. 142.
41. Cf. prof. și meșter popular Moldoveanu Vasile Moreni, Dâmbovița.
42. *Sfânta Scriptură*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Ed. IBMBOR, București, 1997, Facerea, 20:4,
43. Kernbach Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Ed. Științifică și Pedagogică, București, 1989, pp. 518-520.
44. Quenot Michel, *Icoana fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993, p. 7.
45. Olteanu Antoaneta, *Calendarele poporului român*, Ed. Paideia, București, 2001, p. 656.
46. Ciolacu Pompiliu, *Icoana de vatră în sudul Carpaților Meridionali*, Ed. CJCPCT Gorj, pp. 33-34.
47. [http://www.dex.ro/Dicționarul explicativ al limbii române](http://www.dex.ro/Dicționarul_explicativ_al_limbii_române), ediția a II-a accesat 26 iunie 2021 ora 17: 33
48. Pascadi Ion, *Arta de la A la Z*, Ed. Junimea, 1978, pp. 104 -112.
49. Dancu Iuliana, *Pictura țărănească pe sticlă*, Ed. Meridiane, București, 1975, p. 14.
50. Popescu Ioan Apostol, *Arta icoanelor pe sticlă de la Nicula*, Ed. Tineretului, București, 1969, pp. 20-24.
51. Quenot Michel, *Icoana fereastră spre absolut*, Ed. Enciclopedică, București, 1993, p. 62
52. *Ibidem*, p. 47
53. https://www.didactic.ro/stiri/8468_solicitare-de-retragere-a-simbolurilor-religioase-din-scoli

„Fabule în versuri sau poezii alegorice” de Gheorghe Săulescu

Editura A.T.U., Sibiu, 2019, 95 p.

Mihaela OPORTOV

Apărută sub egida Consiliului Județean Vaslui, a Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, căruia îi mulțumim și pe această cale, într-o ediție inițiată de Ion Diaconu, adnotată și prefațată de Lucian-Valeriu Lefter, cartea lui Gheorghe Săulescu adună sub titlul „Fabule în versuri sau poezii alegorice” douăsprezece texte prin intermediul cărora autorul, așa cum aflăm din „Precuvântarea către binevoitorul cetitor”, își propune să ofere o cale de îndreptare a „metehnilor”, o modalitate de a deosebi răul de bine.

Născut la Roșiești, la 4 martie 1798, Gheorghe Săulescu se formează în spirit umanist făcându-și studiile, cu sprijinul mitropolitului Veniamin Costache, originar tot din Roșiești, la Școala Domnească din Iași și Academia din Chios. Învățător, profesor de limba română, istorie universală și logică, director de școală, redactor, inspector școlar, acesta manifestă un real interes pentru dezvoltarea învățământului românesc, lucrarea vizată înscriindu-se, prin caracterul pedagogic, în aceeași tendință.

Autorul mărturisește că, pentru a întocmi „acest manual, socotit ca un ecsemplar următoriu la prosodia românească”, tipărit în 1833, a urmat exemplul națiilor cultivate – greci, romani, italieni, francezi, germani –, dar și pe acela al unor învățați ai nației sale și a compus în limba română,

aflată la începutul formării ei, câteva fabule în versuri, o parte originale, o parte, împrumutate și prelucrate.

În deschiderea lucrării, autorul postează un sonet dedicat primăverii, conturat pe tema trecerii ireversibile a timpului. Luând ca model elementele naturii - filomela, care încântă cu glasul ei doar primăvara, rozele, de care te poți bucura doar în luna mai, poamele, care trebuie gustate la timpul lor - acesta atrage atenția asupra faptului că suntem tineri doar o dată (*Primăvara veștei noastre/ O dată-nflorește*) și că această etapă a vieții e trecătoare (*Fuge timpul, veața trece,/ Noi îmbătrânim.*) și îndeamnă ființa umană să valorifice cum se cuvine timpul: *Vino, dar pân' avem timpul/ Bune s-uneltim.*

În următoarele texte, este abordată masca animalieră autorul considerând că, sancționând defectele necuvântătoarelor, va reuși să „ne înveță pre noi cuvântătorii”, adică „bătându-să șeaoa să se priceapă calul”. Astfel, vedem cum *Un papagal mare,/ Negru mur la pene*, scăpat din cușcă, ajunge în pădure și, auzind cântecul păsărilor, începe să râdă și să le critice, dar când este rugat să își arate măiestria *Se scăpă din gur-a cărâi ca cioara*. Tot astfel, în „Păstorii, câinii și lupii” ne este prezentat Mârzac, câinele, care, prin bravura lui, atrage aprecierea stăpânilor, dar este dușmănit de lupii, care nu mai pot ataca turma și, mai ales, de confrății, care nu au parte de aceleași beneficii și se simt oropsiți. Întrezărind oportunitatea, lupii se aliază cu câinii și pun la cale un complot pentru a scăpa de Mârzac. Ei reușesc să-i convingă pe ciobani că Mârzac este vinovat de moartea oilor din turmă, că trebuie omorât și jură că vor „încongiura” turma. După ce îlucid pe Mârzac, lupii răpun toate oile, iar ciobanii *-nțelésă amăgirea lupilor ci schimbă părul/ Nu și firea*. Ca și în cazul textului precedent, morala este clar exprimată – înainte de a acuza, de a le reproșa celorlalți greșelile făcute, trebuie să ne recunoaștem propriile greșeli. Cerând socoteală lupilor pentru că nu și-au ținut jurământul, ciobanii sunt îndemnați să – și recunoască fapta: *Si ne bată cu cruzime /Ziceți înalta zeime,/ Cu ce cumplire pe voi /Înzecit decât pre noi /Nu s-ar căde si vă bată dreptul giude Dumnezeu/ Pre voi carii resplățiți, fără cuget osândiți/ Binefacerea, credința unui supus cu așe rău?*

Prin intermediul iepurelui fricos, care încercând să se salveze provoacă un adevărat dezastru, autorul aduce în discuție efectele devastatoare pe care le poate avea o vorbă chiar de nimică sau o singură părere. El îndeamnă ca: *Și pre cel mai mic atom/ Ca pi un întreg orizon,/ Spre a multora minune/ Cu pătrundere-l privește,/ Și pre cel mai mic cuvânt/ Bine-ntăiu de giudecând/ Dup-aceasta îl rostește. ... Că mici și neînsemnate/ Începuturile-s toate./ Și că după parimie/ Piatra mică ne-nsămnată/ De cărașul călcată/ Prăvăliră car-o mie.*(„Iepurele și piatra mică călcată”). Pășania mățelor, care nu reușesc să se înțeleagă asupra împărțirii prăzii furate și care, ocolind autoritatea legală, apelează la un fals judecător rămânând fără ea, este expusă în „Mățele și cașul”. Uitarea celor care ne-au fost utili la un moment dat în atingerea scopurilor, nerecunoașterea meritelor acelor, ca „metehne” adesea întâlnite, sunt redete

În „Hârtia și conțopistul”, iar în „Momița” este denunțată pretenția oamenilor de a fi ceea ce în realitate nu sunt.

În „Omul și mâții” ni se atrage atenția asupra faptului că atunci când provocăm chinuri pentru propria distracție profitând de slăbiciunile altora, ei se pot uni și întoarce împotriva noastră. Astfel, Suru și cu Rodiseu, doi „mâțeșori mititei”, în timp ce primeau mâncare, crezând că ... *s-ar călca în de ii,/ Morăind întâiu, apoi/ Se scărmăna amândoi.* Observând că, de fapt, cel care îi hrănea provoca asta, *Se-nturnără și-ncepu cu 'nghiile a zgărâi, Cu dinții lor a mușca și urât a morăi/ Mânule intrigătoare/ Cozilor lor piscătoare./ Uniți frații între sine,/ Diși slăbușori în vine,/ De cumplitul oaspe scapă/ Și'n pace mâțele-ndoapă.* Meteahna celui care duce un trai „ticălos și lipsit” având ca unic scop să adune cât mai mulți bani este sancționată în „Avanul seau zgârcitul și bețivul” pentru că la final toată averea sa ajunge pe mâinile unui bețiv care își satisface cu ea viciul.

Următoarele două texte aduc o schimbare de registru. În primul, „Porul”, este redat un episod din trecutul glorios al Greciei antice din timpul războiului de independență, oferit ca model vremurilor moderne, iar în al doilea, „O probă de traducere lui Omir în versuri românești exametre”, este evocat conflictul dintre Agamemnon și Ahile, încercarea lui Chryses, preotul lui Apollo, de a-și recupera fiica luată ca pradă de război și intervenția zeului, care înduioșat de tată îi pedepsește pe greci: *Pripic Apolon din culmele nalte cerești coborâră/ Plin de urgie și groază, pe umere arcu purtându-ș./ Cu curai îmbastupată era de săgeți încărcată,/ Ca în corul căroră zinu plecând mânios anonțeră/ Furia lui ci pâria că-i o noapte la fațe-nnegrită/ Fulger de iute, veind se propi deoparte de flotă./ Scoas' o săgeată și-n arcul întins încordând o îndriaptă,/ Vâșie, șuieră ținta svârlită din arcul cel luciu./ Mulii și câinii cii aprigi căzură întâia junghiere./ După aceasta pâliră cu a doua săgeată de-a dreptul/ Chiar în oșteni. Ni-ncetat fumega preste rug omorâții./ Nouî deplin zi, nopti-mi săgetările una ținură.*

În ultimul text, „Asinul”, autorul revine la masca animalieră și aduce în discuție cazul unui măgar care, după ce își slujise cu credință stăpânul, bolnav și neputincios fiind, este abandonat și cade pradă bestiiilor - o vulpe și un lup, deveniți aliați. Cei doi îi promet măgarului că îl eliberează de sub tirania stăpânului și, chiar dacă este conștient că va fi mâncat și încearcă să scape, măgarul nu are de ales și îi urmează. Pe drumul spre tărâmul făgăduinței, parcurs pe o barcă, vulpea și lupul au momente de sinceritate provocate de frică și își destăinuie viața plină de păcate, iar când măgarul, la rândul său, își povestește viața este acuzat de minciună, supus judecății și condamnat.

În încercarea disperată de a se salva, măgarul spune celor doi că are un dar special, că poate vedea și auzi de departe tot ceea ce dușmanii „vorovesc” și că tot ceea ce gândește i se împlinește. Auzind acestea, bestiiile promet iertarea păcatelor în schimbul darului, iar măgarul găsește o modalitate inedită de a li-I „împărtași” snopindu-i în bătaie cu copitele. Morala fabulei, expusă la final de cele două bestii, este că nevoia te învață. Ei constată că *asinul, văzându-*

se la atâta strâmtoare,/ În ghearăle a doă fiară ci-i amenița pieirea,/ Fără de învățătură, fără a ști să cetească,/ Numele să-ș iscălească, Să făcu un ritor mare, un politic adâncat,/ Încât din a noastre gheară cu minune s-au scăpat,/ Ba ceia ce covârșește și pe noi ni-o-nțăleptit,/ De răle, de sănătate minunat ni-o curățit.

Adusă în lumină „întru prețuirea înaintașilor săi din Vutcani” de cercetătorul și publicistul Ion Diaconu care a transcris textul chirilic, corectat și adnotat de Lucian-Valeriu Lefter, potrivit normelor uzitate pentru editarea documentelor medievale și moderne, lucrarea lui Georghe Săulescu se constituie într-un adevărat manual de conduită pe care cu toții ar trebui să găsim răgazul de a-l parcurge.

— 94 —

ШІ брлвѣрїлор мѣрїце,
 КѢ каре ꙗмвзтзлїе шї аїтзї дѣшманї аї ꙗнвїнс
 Шї авїтцїей, лїбертзцїей трофїе тѣцїей ꙗнвїнс.
 О асїне Кїр асїне асїн ззѣ маї мѣлат нѣ ешї
 Кз пентрѣ аше дїрес оз каде сѣте вїнствїя
 Д' ачкста ꙗн вїторїме мерїцї аклпзта нѣме
 Де вїктор тарнѣ де асїн ш' афї нѣвоскѣт
 ꙗн лѣме.

Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșcani, jud. Mehedinți

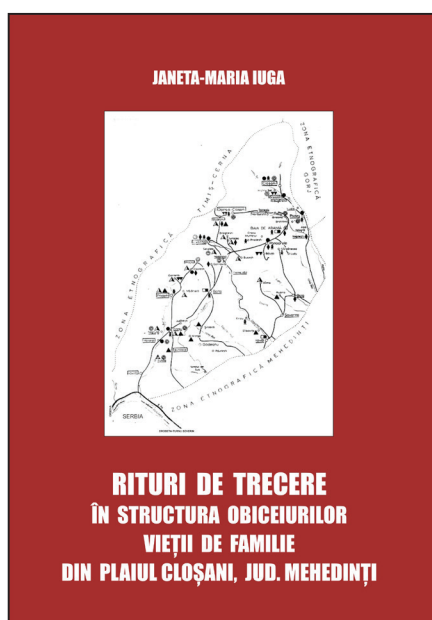
Editura Sfera, Bârlad, 2019, 266 p.

Dan HORGAN

Într-o lume în care tehnologia, consumerismul și industrializarea au intrat adânc în inimile și sufletele tuturor concitadinilor noștri, unde din cauze medicale copiii asistă la ore on-line de pe tabletă, laptop sau telefon nu putem să nu aducem în discuție și marea trecere parcursă de fiecare dintre noi, NAȘTEREA, NUNTA și inevitabila ÎNMORMÂNTARE.

Cercetătorul și publicistul Janeta-Maria Iuga aduce în fața cititorului o cercetare de lungă durată în care arată frumoasele obiceiuri din lumea satului românesc. Este pusă în valoare o lume străveche ce a luat naștere odată cu neamul românesc străbun și autohton. Obiceiuri care odată cu trecerea timpului tind să fie urcate în podul casei lângă lada de zestre a bunicii peste care se va așterne ca un voal ușor uitarea...

În cultura tradițională comunicarea între om și natură dar și de la individ la individ, se făcea la nivelul practicii primitive între om și reprezentările pe care și le-a făcut despre fenomenele naturii, la nivelul miturilor și riturilor¹. Suspendată undeva între naștere și moarte, acest ciclul familial face posibilă trecerea prin experiența întemeierii unei noi celule familiale prin taina nunții, viața omului, în cadrul societății tradiționale românești, exprimă o sacră și mitică devenire, o continuă curgere pe care fiecare membru al comunității este dator să și-o asumă pentru a dobândi o nouă condiție. Renunțarea la un anumit statut determină o situație existențială vulnerabilă, întrucât trecerea printr-o stare de prag sau de limită aduce cu sine un

anumit dezechilibru existențial. Acesta este motivul pentru care etapele esențiale ale existenței umane – nașterea, nunta și înmormântarea - implică, pentru omul societății tradiționale românești, anumite rituri sau forme exterioare de exprimare a unor credințe adânc sădite în mentalul colectiv, a căror menire unică este aceea de a facilita trecerea de la o stare la alta și de a asigura integrarea în noua condiție creată.

Publicația „Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșani, jud. Mehedinți” are o structură delicată, ce decurge în mod logic și ușor din succesiunea celor trei momente de trecere, dispusă în trei mari capitole (*Nașterea, Nunta și Înmormântarea*), precedate de o introducere în care s-a făcut referire la terminologia utilizată și semnificația riturilor de trecere și în care autoarea Janeta-Maria Luga a prezentat Plaiul Cloșanilor din punct de vedere geografic și istoric, al portului tradițional și al manifestărilor vieții cotidiene,

Chiar dacă studiile de licență au fost pe specializarea limba și literatura română, studiu de masterat a fost făcut pe managementul resurselor culturale, cercetătoarea Janeta-Maria Luga pe lângă meseria de cadru didactic unde învață pe copii tainele literaturii dar și una dintre cele mai prețioase materii care pot fi predate tinerilor adolescenți, tradițiile noastre populare care sunt pentru cei care le cunosc un adevărat pașaport în Uniunea Europeană dar și în întreaga lume. Dar profesorul și cercetătorul Janeta-Maria Luga a dorit să aprofundeze studiul credințelor noastre strămoșești printr-o lucrare de mai mare amploare și anume o teză de doctorat.

Despre importanța studierii riturilor de trecere s-a vorbit, se vorbește și încă se va mai vorbi mult, în folcloristica românească fără ca, din păcate, recunoașterile teoretice să determine acțiuni practice, lucrative în acest sens, decât într-o foarte mică măsură, în raport direct cu amploarea discuțiilor.

În cartea „Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșani, jud. Mehedinți” este prezentată sistematic și totodată științific modalitatea de expresie a celor trei mari rituri de trecere nelipsiți din satul tradițional românesc al Cloșanilor, într-un dialog profund unind tradițiile și miturile vechi, practicate de sute de ani cu tradițiile mai noi, binecunoscute tinerei generații, care este invitată acum de a reevalua și de a perpetua temele fundamentale ale riturilor de trecere și ale culturii naționale românești.

Umanitatea, în preajma misterului unei noi vieți a unirii a două ființe dar și în fața morții, își descoperă adevărata sa dimensiune: riturile mitologico-religioase. Aflați într-o permanentă căutare a răspunsurilor marilor întrebări existențiale, țărani nu pot concepe să pătrundă sau să părăsească lumea lui Dumnezeu fără să se raporteze, într-o formă mai mult sau mai puțin evidentă, la bunul Creator și la toate riturile prin care viața capătă sensul veșniciei așa cum se întâmplă și cu strămoșii lor geto-daci și care trebuiesc îndeplinite pentru ca totul să se petreacă cu un anumit rost în această lume în care pășim vremelnice.

Civilizația satească românească este unică, puternic diferită de viața rurală. Ceea ce o face unică în originea ei. Se spune că dacă dorești să studiezi ceva intens, ieși din laborator. Viața pe teren în comuniune cu oamenii satului cu

credințele, superstițiile și riturile moștenite de sute de ani arată toată splendoarea vieții de la țară. Civilizația sătească românească cu toate riturile și superstițiile aferente este experiența dobândită pe o perioadă foarte mare de timp prin analize, jocuri interpretări și o perpetuă reînnoire. Aceasta o dovedește și volumul de față, Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșani, jud. Mehedinți scris cu atâta trudă de prof. Janeta-Maria Iuga.

Atestate de cele mai vechi texte, de descoperirile arheologice, prezente la populațiile contemporane care se află încă în preistorie ca nivel de dezvoltare, riturile de trecere prin însăși modelul tradițiilor, au desigur vechimea celor mai timpurii manifestări folclorice.

Forța extraordinară a folclorului românesc, întemeiat pe o puternică, unitate culturală a poporului nostru, face ca și astăzi, în toate provinciile istorice ale României, să persiste tradiția specializării în diferite genuri folclorice, fapt ce nu exclude însă o mare varietate de forme regionale și zonale, fiecare zonă a țării, fiecare vale, aproape, având particularitățile sale specifice, modurile sale proprii de creație, de intonații sau interpretare.

Autoarea Janeta-Maria **IUGA**, scriitor, doctor în filologie dar și profesor de Limba și Literatura Română în orașul **Timișoara** vede lumina zilei în **judetul Timiș**. Profund impresionată de tradițiile sătești, de jocurile copilăriei, de poveștile, legendele, obiceiurile și lecurile tradiției populare și meșteșugurile practicate de sătenii și sătencele de aici, cu care și-a petrecut o mare parte a copilăriei. Și la cere revine ori de câte ori viața îi prilejuiește această întâlnire.

Acest lucru a constituit chiar cheia de boltă de a aduce un prinos de recunoștință pentru Plaiul Cloșani, pentru oamenii acestor locuri, care asemenea celorlalți săteni ai țării, care se ostenesc din zori și până în noapte pentru a smulge cât mai multe roade pământului, care, așa cum se știe, este darnic numai cu cei harnici.

Astfel a apărut cartea „Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșani, jud. Mehedinți”. observațiile notate cu prilejul cercetării prin participarea directă la obiceiurile din ciclul vieții în satele Cerna-Vârf, Isverna, Nadanova, Ponoarele și Husnicioara, interviurile, înregistrări audio și video, fotografiile efectuate prin prisma cercetării de teren cu personajele cu rol cheie în acest volum. O carte **document** în care printre filele ei autoarea, cu modestia-i cuvenită, a picurat, cu grijă ca un elixir, pe lângă tradiția riturilor de trecere trecere în revistă a tuturor obiceiurilor și stările prin care poate trece un țăran autentic din Plaiul Cloșani. Pentru a putea înțelege toate aceste trăiri este musai să te deplasezi din peisajul citadin aici la Cerna-Vârf, Isverna, Nadanova, Ponoarele și Husnicioara, un colt de rai autentic. Deplasare care pentru câteva zile rupte din concediul de odihnă vor avea darul de te remonta pentru o altă perioadă de 360 de zile până la viitorul concediu, când vrăjit parcă de aceste locuri vei reveni cu bucurie.

Janeta-Maria Iuga ca om de cultură și ca un destoinic etnolog a participat cu deosebită dragoste de cercetarea tradițiilor populare, alături de sătenii din Plaiul Cloșani la diferite munci prin care se putea practica diferitele obiceiuri, și

ritualuri legate de naștere, căsătorie, înmormântare. Janeta-Maria luga ca fiică a Cloșanilor a răspuns prezent și la invitația de a fi prezentă la aceste obiceiuri din lumea satului, aceste obiceiuri cu rădăcini mitice în gândirea țaranului român.

Participă împreună cu sătenii la diferite momente dintre cele mai importante din viața oamenilor, la diferite activități mitico-culturale unde a avut posibilitatea să discute și să cunoască în profunzime trăirile și simțămintele acestor oameni de la țară care își au viața lor interioară specifică și care au o anume poezie a lor scrisă în stihuri numai de ei știute dar care doresc să le facă cunoscute doar celor ce-și doresc cu ardoare acest lucru.

Precum vechii daci care se întorceau acasă la vatra strămoșească țăranul satelor noastre se întoarce la pragul casei, prag ce face separare între spațiul extern, și cel intern de unde își trage seva atât de vitală pentru el dar și pentru a duce mai departe, protejate cu mare grijă, în desaga sufletului tradițiile seculare ale moșilor și strămoșilor. Din acel prag țăranul din **Plaiul** Cloșanilor deschide ușa pentru a putea îndeplini cu sfială parcă aceste rituri moștenite de la moși strămoși la **naștere, nuntă, înmormântare** cu modificările și adăugirile de cadru aducând și adaptări uneori cu reflexe de ingeniozitate, care limitează procesul de destructurare a sistemului obiceiurilor în viața comunităților rurale din zona Plaiului Cloșani.

Cheie de altfel ce poate fi descoperită doar de către iubitorii de frumos arhaic, rural și cu viziuni ancestrale despre lume. De câte ori, noi cei de la oraș, nu am trecut pe lângă alaiuri de nuntă, înmormântări sau botez? Dar, cum se întâmplă de cele mai multe ori, trecem cu nepăsare pe lângă aceste adunări, sfioși sau poate chiar câteodată, ușor dezgustați, întoarcem capul în altă parte sau cei mai cu un pic de bun simț lasă capul în pământ, parcă fiindu-le rușine cu obârșia din care fac și ei parte. Dar obiceiurile populare, așa cum le stau lor bine, cu mult bun simț, dăinuie și vor dăinui zeci, sute sau îmi place să cred mii de ani grație destoinicilor oameni de cultură care au știut cum să facă publice pe tot întinsul lumii aceste bogății cultural-mitico-magice ale neamului nostru. Țăranul neștiutor de carte a interpretat cum a știut el mai bine viața laică și cea religioasă ajungând la un soi de sincretism transmis prin viu grai și prin însemnele lăsate peste toate lucrurile confecționate de el. Așa de pildă, pe prescură, se punea pecetea cu pistolnicul ce sfințește viitorul agneț, pe grinda cea mai mare taman la mijlocul ei, unde se prinde culmea, se bate semnul de meșter, pe uneltele metalice se aplică o ștanță rudimentară, un fel de iscălitură a unor meșteri analfabeți dar pricepuți la meșteșug, la distracție, la ajutor și nu în ultimul rând, pricepuți în a fi OM. Om care aici în țară sau peste hotarele țării a dus cu el lucrul, gândul, muzica jocul și tradițiile strămoșești să îi țină de urât și să îi mai aline dorul neostoit de casă, care parcă îi usucă pieptul.

Chiar dacă aceste ritualuri sacre cu iz magic sunt poate creațiile individuale ale unor țărânci, ele exprimă totuși gândirea activă și sensibilitatea satului românesc. Din sufletul acestei colectivitate cu imaginația, cunoștințele și gândirea lor, cu superstițiile, miturile și concepțiile asupra lumii a nevăzutului, reflectate în aceste obiceiuri ritualice, nu s-au izolat și fac încă parte integrantă

din fondul spiritual omogen al colectivității, ai cărei reprezentanți artistici au devenit. Judecata acestor săteni încă nu a căpătat o conștiință de sine, nu s-a individualizat întrucât acești țărani ca și consătenii lor, cu care împărțeau aceleași condiții culturale, sociale și economice erau asemenea lor. Ei nu au făcut altceva decât să contureze, să evidențieze plastic fondul comun, ancestral aparținând poporului român. Cu tulburătoare sinceritate care nu cunoaște altă modalitate de gândire, țăranul în simplitatea gândirii magico-religioasă destăinuie în modelele riturilor de trecere concepțiile de viață, concepțiile despre etică și dreptate socială, imaginea zugrăvită despre celălalt târâm, despre lumea nevăzută a raiului și a iadului, transpunând, cu fireasca-i spontaneitate, povestirile biblice în peisajul și veșmântul satului românesc, de fapt, unica realitate acceptată și cunoscută lui.

Cele mai însemnate momente din viața țăranului român unde s-au adunat cu veselie sau cu tristețe rude, cunoscuți, vecini, prieteni. Aici în aceste adunări se pot observa o multitudine de ritualuri și datini străvechi care sunt respectate de sute de ani în toată țara. Dar în volumul „Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșani, jud. Mehedinți”, autoarea, prof. Janeta-Maria Iuga prezintă aceste rituri doar pe o arie restrânsă dar plină de credințe magico-sacre.

Ritualul de trecere întotdeauna spune și va spune o poveste. Dar ca orice poveste are un tâlc, o cimilitură, prin care își dezvăluie bucuria de a fi. Legătura veșnică dintre cer și pământ, între lumea ceaștă și cea terestră, omniprezente în mitologia satului românesc, a generat mituri și tradiții respectate cu strășnicie.

De câte ori în călătoriile domniilor voastre nu ați bătut drumurile țării peste câmpurile cu verdeață unde țăranii muncesc veseli pe câmp, să fiți martor la servirea mesei pe pajiștea înflorită, la ruptul ritualic al pitei de casă învelită în ștergar de în curat, la blidele născute din același aluat cu Adam ca apoi trecând prin cuptorul lui Vulcan să apară pe fața de masă din pânza de în pe care țăranii oboșiți își ostioiesc foamea? Am fi ipocriți dacă nu ne-am dori să vedem măcar în clipele de concediu câteva zile acest sat dintre văi în care oșenii creează pentru posteritate opere de artă de care, de cele mai multe ori, nici ei nu sunt conștienți. Opere de artă care mai târziu vor deveni marturii ale unui popor și un neam care, cândva, a locuit aici. Toate aceste frumuseți și multe altele se pot descoperi în cartea *Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșani, jud. Mehedinți* a doamnei prof. Janeta-Maria Iuga

Dar să dăm Cezarului ce-i al Cezarului și să lăsam autoarea, doamna Janeta-Maria Iuga, să vă călăuzească prin intermediul filelor cărții dumneaei într-o lectură plăcută și interesantă, pe un târâm în care magia, superstițiile și tradițiile vechi de secole își dau mâna, spre delectarea cititorului, în cartea „Rituri de trecere în structura obiceiurilor vieții de familie din Plaiul Cloșani, jud. Mehedinți”.

Notă:

1. *Pop Mihai, Obiceiuri tradiționale românești*, Ed. Univers, București 1999, 230 p. ISBN: 973-34-0622-8, p. 16

GEORGETA POPOVICI STRAT

și fantasmemele poeziei sale de sub pleoapa sufletului ei

Editura Smart Publishing, București, 2021

Laurențiu CHIRIAC

Deși are adesea lumea în simțuri, ca dar divin, totuși în solemna încremenire a firii sale, încet și gânditoare, **GEORGETA POPOVICI STRAT** continuă să scrie poezie și își reculege, de fiecare dată, chipul sufletului ei tăiat în umbra iubirii aproapelui, pe fondul nostalgic al luminii venite din adâncul suspinelor mute. Astfel, în cadrul manifestărilor cultural-artistice a celei de a XXXV-a ediții a *Zilelor Culturale ale Bârladului*, cunoscuta poetă bârlădeană și-a lansat cel de al cincilea volum de poezii - intitulat sugestiv ***SUB PLEOAPA TRESĂRINDEI UNDE*** (Editura Smart Publishing, București, 2021). Lansarea cărții a avut loc în data de 5 iunie 2021, în Sala de lectură a Bibliotecii Municipale „Stroe S. Belloescu” din Bârlad, în prezența unui public numeros, invitați fiind criticul literar Teodor Pracsu - prefațatorul volumului, poetul Simion Bogdănescu și subsemnatul.

Cu acest nou cadou poetic oferit bârlădenilor, **GEORGETA POPOVICI STRAT** pare să fi intrat deja în timpul visării, răscolindu-și interiorul prin suavitatea și gingășia versurilor sale răscolitoare. Tocmai de aceea, noul ei volum de poezii e o aventură poetică pe cont propriu care adâncește mari teme poetice, într-un discurs pregnant, puternic, apt să emoționeze și să invite la meditație. ***SUB PLEOAPA TRESĂRINDEI UNDE*** sugerează o altă axă-cheie a poeziei sale, propensiunea către Cosmic, dar și către unda cea mai apropiată și totuși atât de departe de Pământ: **unda de sub pleoapa sufletului.**

În fond, ce este **sub pleoapa tresărindei unde** doar poeta **GEORGETA POPOVICI STRAT** știe! Spirit vizionar, ea e o ființă mereu neliniștită

de propriile-i trăiri sufletești, sensibilă la marile taine ale lumii și e însetată de nemărginirea cuvintelor în care se ascunde: **Imaginarul** și **Eul liric** al poetei constituie entități evanescente ce-și cântă prin vers simțirea în astă lume proteică, apelând la fantasme, dor, motive recurente, ca Viața, Moartea, Calea Lactee, secunda, tăcerea, Dumnezeu, Lumina, iubitul misterios și discret, abisul, clepsidra, tristețea ca simbol, Cerul, Luna, îngerii etc. Invocarea divinității este necesară pentru a-și desluși sensurile existenței sale în lumea de aici și, mai ales, de *dincolo*.

Așa cum deja ne-a obișnuit, nici în acest volum **GEORGETA POPOVICI STRAT** nu se lasă ușor decodificată în straturile profunde ale discursului ei liric - care pare să ermetizeze însăși ființa poetei. Poeta se străduiește să rămână încifrată liric, pentru a desfide a sa credință cu avântul ei măreț și cu zborul ei arzător către cerurile gândurilor sale.

Într-o **estetică postmodernistă**, poezia sa este așezată inefabil între iubirea de sine și iubirea față de Absolut, adică de tot ceea ce nu este ea, dar la care visează mereu. Aproape a devenit inutil ca ea să privească, să asculte, să plece ori să rămână aici, acolo, altundeva, devenind treapta pe care ea însăși nu o poate urca, nici coborî, unind întrebare cu întrebare pe fiecă lacrimă a sa și a celuilalt de aproape. Înjunghiate de stele cu săbii de foc, cuvintele ei își pleacă genunchii la masa tăcerii, în fața iubirii divine, tocmai ca să-i ceară Dumnezeirii iertarea pentru chipul sufletului ei din umbra fondului nostalgic al luminii, o lumină venită în poezia sa de acolo de unde clipa magică renaște clipei ființei sale, lăsându-și palma întinsă vederii, pentru a nu uita nimeni în câte cuie a chemărilor s-a rănit. Tocmai de aceea, cuvântul ei e mereu prins de nevăzuta plasă a iubirii poetei și îi mistuiește mereu sufletul! De altfel, **GEORGETA POPOVICI STRAT** își caută neliniștile interiorului atât de mult, încât nici boarea melancoliei încremenită pe creștetul înalt al sufletului ei nu-și mai ascultă murmurul etern al străveziilor suspine. Totodată, șoptele tainice ale vântului de pe obrazul ei se împletesc acum cu șuvoaiele plânsului ființei sale, într-o orchestrație angelică plină de aripile îndurării.

Fascinația universului fermecător al iubirii pe care **GEORGETA POPOVICI STRAT** ni-l oferă cu generozitate în acest volum de versuri nu numai că îi mângâie acesteia, dar îi și *sensibilizează hoinărelile de altădată ale inimii*, sub forma unor clipe de cristal trăite cândva și în care a avut senzația profundă a blocării eternității timpului. Comunicarea senzorială a poetei - prin intermediul acestor poeme - are darul de a ne sparge zidurile vizibilului și de a ne sugera îngemănările unei inimi melancolice care oglindesc veritabile paradigme ale armoniilor genuine, dar și un terifiant joc al memoriei plăcutelor suplicii la care ea s-a supus în actul zămislirii dragostei. Tocmai de aceea, în poezia sa, necuprinderea iubirii respiră doar cu buzele poetei!

Ne-am obișnuit deja ca poeta să se caute mereu pe sine într-un torent al neliniștilor sufletești. Tocmai de aceea, **GEORGETA POPOVICI STRAT** ne invită în acest volum de versuri să observăm lunga cale a urcării ei spre **Dumnezeu**,

dar nu oricum! Ci gustându-i cuvintelor sale miezul adânc, încât buzele noastre să-i simtă **Dorul** din care își înfruptă ea **Vrerea**! Ea ar dori să dezmință drumului către divinitate acel pas durut al suferinței din iubire, iar Ochiului Atotputernicului acea oglindă strâmtă a vieții omenești, în așa fel încât Palma Dumnezeirii să nu mai fie doar acea întindere oarbă spre oricine.

Demult durerea i-a îmbrăcat sufletul cu armuri, iar - drept răsplată - sufletul a aruncat-o nadă flămândului elixir al vieții. În fond, fantezmele lumilor nevăzute manipulează cu finețe din umbra dramelor vieții ei într-o nesfârșită piesă cosmică. Fiecare reprezentare pe scena lumii semnifică pentru poetă încă o viață consumată. Ea rămâne prizonierul inocent al unui singur rol și șansa salvării sale stă doar în speranța de a vedea ea însăși propria-i piesă, dar neaparat prin ochii **Marelui Regizor Ceresc**! De altfel, fascinația universului fermecător al poeziei **GEORGETEI POPOVICI STRAT** constă în acea iertare care a început să doară, picurându-și regretele în hornul amintirilor. Prin acest volum de poezii, umbra uitărilor redevine o nostalgică ființă, iar cerul gândurilor îi invadează poetei castelul inimii dinspre porțile neastâmpărului. Sub pașii versurilor ei încărunțesc melancolii și șoapte care o aruncă pe autoare între **candoare** și **păcat**, în timp ce izvodul sufletului său o fură din ridurile tumultului vieții.

Lirismul de mare sensibilitate al **GEORGETEI POPOVICI STRAT** a pătruns deja dincolo de limitele cunoașterii, descoperind că tainele nu se lasă învinse și nici nu își divulgă nucleul impenetrabil al purității sufletești, poezia fiind doar necesara cale de evadare a Sinelui către realități nedefinite de stări de veghe și exaltare. Poeta rămâne pentru noi un permanent admirator de esențe, de ceea ce exprimă sau ascunde fenomenalul. Astfel, poezia sa va fi veșnicul „*ochi al sufletului*” care plânge, dar și lacrima celui care trebuie să-și caute singur fericirea. Deși durerea sa e una a ruperii în două a propriului univers, părțile rupte rătăcind între Cer și Pământ, totuși poeta crede că orice om ar trebui să ajungă la „porțile de dincolo” cu o binemeritată înseninare sufletească. Acum, prin vers, ea deschide pentru noi geamul inimii ei deja brumate de steluțe argintii și vede printre crengile copacilor cum fulgii durerii sale interioare dansează grațios, feeric, alunecând din hăurile neantului până către blajinitatea propriei suferințe, ochii îndumnezeiți de durere zburdând agale în extazul amurgului.

Principala caracteristică a poeziei sale este *folosirea simbolului, cultivarea sugestiei*, dar și a *figurilor de stil*. Astfel, este cultivată muzicalitatea versurilor, obținută prin preocuparea pentru elemente inefabile. În poemele sale, raportul dintre simbol și realitatea ei sufletească nu ne este dezvăluit, ci doar sugerat prin „corespondențe spirituale”. Sunt cultivate, totodată, teme și motive lirice care au frământat și vor frământa omenirea: condiția Omului în lume, Natura ca stare sufletească, înălțarea prin iubire, neliniștile căutărilor și străluminarea *Eu-lui*, atracția teluricului, evadarea în Absolut, singurătatea, misterul, agonia etc. Așadar, vorbim despre un om care a avut curajul de a-și asculta muzica sferelor înalte ale poeziei sale în galopul fierbinte al înzvăpăiatei ei *interiorități*! Structură

eterogenă complexă, **GEORGETA POPOVICI STRAT** a simțit nevoia ca liniștii și durerii absurde din jurul ei să-i răspundă cu susurul domol, prelung și misterios al suferinței mute din poezia sa, ridicându-și sufletul peste abisuri și lumini de veghe. Asta în condițiile în care Tăcerea își întinsese adâncul tainei sale până la hotarele cele mai de pe urmă ale nesfârșitului, iar din înaltul cerurilor mâna îndurătoare a Atotputernicului a luat-o pe suferinda poetă de pe drumul fatal al veșnicei sale pribegii spre calea oarbă a Cerului. Iar peste tot și peste toate, s-a aprins la răsărit, ca o candelă de străjuire, prin rariștea sufletului rămas, întâile licăriri ale speranței piezișe. Doar ea, melancolia, mai rămăsese să-i fie allean inimii!

Ca un copil zbuciumat, poeta așteaptă *Iubirea* printre puzderii de întrebări, chiar dacă lumea îi împarte viața într-un șotron banal. În mintea sa, o lume întregă încapă, în care ea este încă o altă lume ce-aleargă zi și noapte să-i poarte peste umeri Hlamida nestinsului ei jar! Arareori, când se trezește în această realitate imberbă, suferința îi inundă iară și iară casa sufletului și umbrele tristeții înaintează și-i reamintesc mereu că ceea ce a traversat până acum nu-i încă viața deplină! Cu iluzii deșarte și cu înălțătoarea nebunie a spiritului ei, poeta își liniștește sufletul în nemărginitele dorințe de a-i reda vieții virtuțile sale nobiliare și, astfel, ea hălăduiește cu *lacrima rugii sale în versuri* între vuietele sinistre ale urgiilor de singurătate, visând să-și dea trăirea pentru o clipă de eternitate.

Așadar, ea e dispusă să-i lase *tresărândeii unde de sub pleoapa sufletului* trăirea orizontului insolit al dragostei, căutându-și umbra *desfătării inimii pe aleanul iubirii*. La cititul acestor sensibile poezii, viselor noastre li se vor picura dulceață dulce-amară în somnul liniștii și nectar în formă de șoapte poetice care să mângâie și lacrimile nespuse ale trăirilor noastre. Poeta își sacrifică, deci, existența, pierzându-se în delirul ei poetic, tocmai pentru ca - de dragul nostru - ea să fie bolnavă de iubirea aproapelui, nemărginindu-ne fericirea cu al lacrimilor ei dor, ci doar revărsând asupra sufletului nostru binefăcătoare izvoare de iubire creștină. De altfel, visul genuin al copilăriei sale de altădată și zborul ei către zenit denotă aspirația irepresibilă spre înalt, deși se observă că perspectiva ludică asupra lumii îi produce refracții sentimentale. Carele de cuvinte plimbate prin tristețea sa versificată fac din timp și spațiu o simbioză indestructibilă, permițând Cosmosului să își etaleze tainele la tot pasul.

Când peste fiecare verb al său dorul se va așterne, aerul ființei sale va fi sărutul cerului cu trupul din jurul spațiului gol al sufletului ei. Vom observa atunci că poeta ne-a chemat pe toți să participăm cu credință la frumusețea și miracolul vieții noastre. Ea a trebuit să își ascundă sieși propriul chip săpat de mâna ei în nopțile cele mai reci ale existenței sale, izbăvind prin poezie doar pentru ca noi să nu mai greșim și să ne înțelegem rostul și sensul vieții. Genunchiul gleznei l-a întins mereu a rugă, dorindu-și sieși armonie cu Universul și cu oamenii din jur.

Deși firea poetei i-a grăit mereu ca prin vers să strivească, deopotrivă, **iubirea și păcatul**, totuși teama de **Absolut** i-a fost întâiul glas trezind aripii sale zvâcnetul de zbor, ba chiar luând forma cratimei ce i-a legat ori dezlegat fiecă lacrimă de iris din ochiul ce s-a aruncat pe sine în abis. De atunci, pentru **GEORGETA POPOVICI STRAT** *Cutia Pandorei* s-a deschis, alergând bezmetică prin poezie și căutând a se ascunde după a sa vină, deși puzderii de lighioane au tăbărât atunci asupra fiecărui vis al ei de mântuire cu colții avizi de carne.

Ea a scormonit mereu *Spiritul* ca un biet pelerin rămas fără sabat, smulgându-și psalmii din catene și sperând să vadă cum a început prima Fărâma să răsară acolo unde a coborât doar veșnicia fără scară. Femeie din tălpi până la Dumnezeu, poeta, din străfundul sufletului ei, a început atunci a-și rosti cu teamă silabele gândului, deși a simțit cum cuvintele au ghiare. Mai mult, de dragul istoriei, ea a știut că clipa e o fire străbună, astfel încât a răzbătut agale prin poezie și și-a împletit cununa versului pentru a o purta cu fruntea la veacul ce va urma. În fond, pentru fiecare există un dincolo, acolo unde vom fi noi înșine gaj, fapt pentru care poeta uneori poate nu râde, căci gura și zâmbetul sunt doar actorii, deși întreaga piesă e Dumnezeu, ea fiind doar sufleurul. În atari condiții, nu i-a mai rămas decât să-și privească piciorul cu care aleargă, înconjurându-se cu sine însăși, precum un text ce vede că-l aude și aude că-l vede.

Robită de dor și patimi, lui **GEORGETA POPOVICI STRAT** *ne-graiul* i-a dezvăluit ale sale taine, împovorând-o cu haina grea a singurătății, în timp ce exploziile din stele la care s-a uitat mereu i-au ars văpaia inimii sale bune-bune, topindu-i angoasele efemerității sale, dar lăsându-i totuși umbra copacului său. Tocmai la această umbră a crescut frumos nevoia sa de poezie, prin voia noastră, a tuturor.

În fine, această carte de iubire, neuitare și eternizare a trăirilor profunde - prin care a avut loc eliberarea energiei sale interioare - reprezintă *sensibilul plâns al lăuntricității* convertit în cristalele propriilor trăiri. Această poetă parcă ființează ca iubire pentru tot ceea ce e dorință, durerea chinuitor de plăcută a ființei sale iubitoare fiind miracol al vindecării Sinelui regăsit. Poezia ei e o încercare de imprimare a freamătului său pe sufletele noastre, poate chiar un drum deschis înspre Nemurire. La urma urmei, suflet de om răsturnat „înlăuntrul” său, **GEORGETA POPOVICI STRAT** și-a ridicat, prin acest nou volum de poezie, inima până la ochii lui Dumnezeu, vrând să o atârne de licărul sfințit al luminii divine.

DAN RAVARU, un profesor, un om, un prieten

Dan HORGAN

Folcloristul Dan Ravaru a fost un om prea mic pentru un suflet atât de mare. Un soț și un tată iubitor. A respectat și iubit până în cel din urmă ceas al vieții pe acei care au făcut parte din familie, soția sa, Cleopatra Ravaru și pe cei doi fii, Andrei și Cosmin.

Profesorul Dan Ravaru, un nume cu răsunet printre intelectuali. Un om deosebit de inteligent și „pătimaș” când începea un lucru. Trebuia dus la bun sfârșit cu orice preț. Un om în care vorba era vorbă și cuvântul cuvânt. Dar ce este un intelectual? Un om politic a dat această definiție pe care cu voia domniilor voastre o voi împărtăși suportului de scris: „Intelectualul este acela care se ridică până la o concepție înaltă asupra lumii și a vieții și care caută să-și facă rost în viață, credincios acestei concepții, până la jertfă, până la uitarea de sine, până la hulă, până la prigonire, până la pușcărie și până la furci”.

Această definiție este de fapt o pură constatare. Pentru un intelectual, o spune etimologia cuvântului, ideile primează totul. Prometeu, divinul Sachia Muni, Giordano Bruno, domnul nostru Iisus Hristos și toți acei care au cucerit marile bunuri morale ale omenirii intră perfect în definiție

Familia, cultura, etnografia și folclorul au fost piatra de temelie a culturii vasluiene pentru regretatul Dan Ravaru. A venit pe lume într-o zi de 3 aprilie 1941 la Bârlad, în vremuri foarte tulburi pentru România. Războiul își urma cursul firesc iar în martie 1944 familia Ravaru a fost silită să se refugieze la București. Bombardamentul aviației americane a fost amintirea care s-a imprimat în memoria viitorului publicist Dan Ravaru. A urmat refugiarea în Teleorman ca apoi să se stabilească la Predeal. Predealul a fost poate factorul determinant în care profesorul Dan Ravaru a început studiul istoriei la modul conștient. Faptul că a învățat să scrie și să citească de la mama sa, Lucreția Ravaru, a fost poate declicul de a studia și a se documenta din orice îi pica în

mână. În special din operele lui Anton Pavlovici Cehov. Abia mai târziu au urmat cărțile de povești. Ajuns la vârsta adolescenței, are ceva probleme de sănătate ceea ce îl forțează să urmeze cursurile mai mult la fără frecvență oferindu-i posibilitatea unui timp mai îndelungat pentru lectură. „Pentru mine, biblioteca „Stroe Belloescu” din Bârlad (pendulam între acei ani între Bârlad și Predal), a fost o adevărată universitate. Mă simțeam în sala de lectură extraordinar de bine în special că aveam posibilitatea de a accesa cărți interesante din perioada interbelică” spunea cu umor prof. Dan Ravaru. Studiarea trupelor din armata rusă proaspăt reîntoarse din Germania, trenurile pline cu moldoveni înfometați ca urmare a cruntei secete din 1946-1947 care mergeau spre vest în speranța achiziționării de alimente. Mai târziu a fost martor la trenurile cu zeci de mii de țărani bănățeni mutați forțați în Bărăgan. „A fost una dintre atrocitățile regimului comunist pe care foarte mulți au dat-o uitării!” după cum spunea prof. Dan Ravaru cu regret. A fost martor tăcut la perioada sângeroasă a perioadei comuniste 1950-1960 în care erau razii și arestări pe motive politice. De multe ori se auzeau schimburi de focuri între miliție și grupările de partizani din apropierea Predealului pe Dealul Foi și Caraiman. A fost iarăși martor tăcut la arestarea miilor de țărani arestați din cauza colectivizării din anii '50, duși la muncă forțată la Canal Dunăre-Marea Neagră. „Intoxicația cu Ana Paucăr că ar fi mama noastră iar V.I. Stalin că ar fi tatăl nostru care are grijă de noi o socoteam o mare minciună. Au fost vremuri cumplite pe care unii dintre istoricii actuali se străduiesc să le acopere atribuind acele vremuri perioadei Ceaușescu.” spunea cu un zâmbet amar regretatul Dan Ravaru.

La vârsta de 17 ani, regretatul etnograf Dan Ravaru își începea activitatea publicistică la cenaclul din care făceau parte Octavian Stoica și Cezar Ivănescu în Bârlad.

La terminarea liceului s-a văzut la o răscruce de drumuri. Dorea să urmeze cursurile unei universități. De ales erau trei posibilități: filozofie, literatură, istorie. Filosofia nu a putut fi urmată deoarece erau oarece piedici de ordin politic așa că a urmat Filologia în perioada '60-'65. Astfel Dan Ravaru și-a păstrat afinitatea pentru carte. Mai mult chiar a avut o deschidere mai mare pentru cărțile scriitorilor europeni și americani alături de marile valori clasice. Aceasta s-a petrecut după eliberarea din '64 a tuturor deținuților politici. În perioada facultății este atras iremediabil de etnologie ceea ce cuprinde folclorul, etnografia și arta populară.

Acest fapt a fost elementul determinant în care etnograful Dan Ravaru își începe cercetările pe teren ce fa fi călăuză dumnealui întreaga viață. Pornește cu cercetări despre „Datini și obiceiuri de pe Valea Tutovei” (1980),. Au urmat apoi cronologic „Folclor, etnografie, istorie locală” (1998), „Cartea Puiștilor” (1999), „Comuna Alexandru Vlahuță” (2000), „Folclor literar de pe Valea Tutovei” (2001), „Cartea întâia a Racovei” (2002), „Repere etnofoclorice și de istorie locală” (2010), „Ștefan al II-lea și Vasluiul, capitală a Moldovei (1435-1442)” (2013), „Ștefan cel Mare și Vasluiul” (2013), „Elemente de identitate culturală comună în teritoriul Movila lui Burcel și Vaslui Nord” (2013), „Călători străini

despre județul Vaslui” (2014), “Memorial umoristic” (2014), „Portul popular vasluian. Istorie și actualitate” (2015), „Aspecte ale vălăretului din județul Vaslui” (2015), “Jocuri de ieri pentru copiii de azi din județul Vaslui” (2016) și “Umor și spirit critic la cronicarii moldoveni” (2016) și „Repere etnofolclorice și de istorie locală” (2018). Aproape de apusul unei vieți în care cercetarea a fost pusă pe prim plan să culmineze cu o frumoasă carte de istorie „nemăsluită” cum îi plăcea să spună, cântecul de lebedă al marelui om de cultură bărlădean, Dan Răvaru.

A făcut timp de mai multe decenii cercetări diverse. Aceste cercetări le-a așternut cu mîgală prin vorbe frumos meșteșugite pentru a ajunge ușor la sufletul oamenilor iubitori de cultură. Un căutător neobosit de tradiții și folclor, un om deosebit interesat de cultura noastră populară, un întemeietor de tradiții nemuritoare transpuse în paginile cărților sale. Căutător neobosit de tradiții culturale știute, mai puțin știute și de care, noi ca vasluieni neași, poate că nu aveam habar.

Cărțile care au văzut lumina tiparului și evenimentele care s-au derulat vor rămâne permanent în sufletele vasluiene alături de imaginea autorului, aducând tradițiile și folclorul în sufletul românilor nu numai din ținutul Vasluiului.

La prima vedere nu se remarcă cu nimic. Un om blând la care doreai să ajungi, cu principii și o educație aleasă, cu o voce lină, rostind cuvintele fără grabă, explicit, făcând ușor legătura între diverse subiecte potrivit discuției inițiale. Dispus întotdeauna la polemici, explicații și prelegeri pe varii subiecte, care putea porni aproape de la nimic, extrapolate mai apoi pe toate planurile științei, credinței, folclorului, istoriei sau tradițiilor populare

În aceste discuții se putea găsi oricând o vorbă bună, un sfat bun și chiar o lămurire unde nu puteam înțelege sau nu eram edificați întru totul. O adevărată enciclopedie a tradițiilor și folclorului românesc. Numeroasele creații legate de folclor și tradiții populare transpuse în zeci de cărți în care sunt dezvăluite fapte mitice petrecute în lumea satului românesc.

A profesat la liceele din Puiești și Negrești, iar mai apoi ca etnograf timp de aproape patruzeci de ani la Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui, până în 2018.

În acești ani etnograful Dan Răvaru până la pensionare (2018), a fost dedicat trup și suflet activității sale. Mare iubitor de oameni și bun culegător de folclor a bătut ulițele prăfuite umblate de tălpile țăranilor români ai satelor românești culegând și făcând cunoscut folclorul, etnografia, artei populare și tradițiile strămoșești îndrăgite și foarte prețuite de către țăranii români. Aceste descoperiri au fost făcute publice în numeroase volume și culegeri.

Munca de cercetător a continuat și după ieșirea la pensie prin participarea la activități culturale desfășurate în județul Vaslui. Activitatea de cercetare, „cântecul de lebedă” a fost cu publicarea volumului „O CARTE A MARII UNIRI” apărută în 2019 cu sprijinul Consiliului Județean Vaslui și al Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui și al soției Cleopatra Răvaru și al celor doi copii ai soților Răvaru, Andrei și Cosmin.

Este o capodoperă ce unește mai multe publicații începute cu „De Sântămăria Mare/S-a stârnit mobilizare”, care a văzut lumina tiparului la Iași în 2016. Au urmat “Urcă trenul spre Ardeal/Încărcat cu militari”, Iași, 2016, “Pe-aici nu se trece/Așa-i al nost’ consemn”, Iași, 2018, “Revenirea Basarabiei la vatră străbună”, Iași, 2018, “Revenirea Bucovinei la România”, Iași, 2018. Ultima publicație „Revenirea Bucovinei la România” în 2018 a fost unită cu „Alba Iulia, Budapesta, Trianon” în 2019 în ultima capodopera a publicistului Dan Ravaru.

Un lucru este cert: profesorul, publicistul, etnograful și folcloristul Dan Ravaru a fost și va rămâne un reper al activităților culturale ce s-au desfășurat în comunele județului Vaslui. Dan Ravaru s-a remarcat prin discursurile elevat susținute în calitate de moderator la numeroasele simpozioane desfășurate și dedicate personalităților locale și istoriei. S-a stins din viață într-o zi de luni, pe 28 septembrie 2020.

Acest articol nu se dorește un panegiric. Este doar o simplă constatare obiectivă de la un om simplu. Aceeași considerație o aveam pentru Dan Ravaru și pe timpul când trăia: respect! Poate pe timpul când trăia nu ași fi scris aceste cuvinte știind că s-ar fi simțit rușinat parcă de calitățile reale pe care le deținea. Despre un om în viață nu se pot scrie astfel de lucruri. Numai vâlul dureros al moșii le îngăduie.

Vom păstra vie imaginea în memoria noastră a acestui om de cultură, profesorul, etnologul și folcloristul, Dan Ravaru.

...CERTITUDINI CONTROVERSATE...

(Alecsandri, pretext de polemici false?)

Gruia NOVAC

Argument

Impresionat de entuziasmul nativ și frumos educat al universitarului dr. **Ioan Dănilă** din Bacău, am lăsat frâu liber îndemnului interior de a-mi exprima o opinie – subiectivă dar dreaptă – despre îndelunga și apăsata preocupare a domniei-sale: **Vasile Alecsandri și Bacăul**.

Vasile Alecsandri este numele care mi s-a imprimat în memorie încă din primară. Eram în clasa a III-a, la Școala din com. Cetatea (lângă Rădoiești), jud. Teleorman, iar **Domnul** Tănase Apostolescu, eu fiind deportat din Basarabia ocupată de ruși, mi-a dat, într-o zi, din dulăpiorul-biblioteca al școlii, o carte; s-o citesc și să-i spun ce cuvinte nu înțeleg: *Amintiri din copilărie*. Am înțeles, și atunci, că nu întâmplător! Nu numai că am citit-o repede, dar i-am și „tradus” toate regionalismele al căror sens literar **Domnul** doar le bănuia. Și, după Creangă, mi-a dat, spre lectură, un volumaș de *Poezii* de Vasile Alecsandri, care mi-a rămas „prieteni”, mai cu seamă că mama, arar, fredona un cântec pe versuri – am aflat cu surprindere – de Vasile Alecsandri: *Rodica*. Dar, abia în facultate, V. Alecsandri mi-a intrat definitiv în suflet, prin admirabilele cursuri, calme și intelectual precipitate, oficiate de un ilustru, al meu, profesor: **N. I. Popa**. Chiar în vremea aceea se găsea în Librăria „Cartea Rusă”, ediția tipărită la E.S.P.L.A., București, 1954, V. Alecsandri, *Poezii*, col. Clasici români, două volume, îngrijită de G. C. Nicolescu și cu o amplă *Introducere* de N. I. Popa.

Și acum, constat, fără surprindere (dar puțin mirat de supradimensionarea, repetată obsesiv, a argumentului demonstrativ care ar trebui, în împrejurări normale, se să impună fără... insistențe), efortul, remarcat de atâția, al d-lui Ioan Dănilă, în a înstăpâni un (alt...) adevăr biografic legat de V. Alecsandri. Meritos efort, indiferent de rezultate!...

M-am folosit, zelos și interesat, de câteva surse de referință, fiindcă opinia mea n-are dreptul să fie altceva decât o susținere a concluziei *Dicționarul(ui) Literaturii Române de la origini până la 1900* (Editura Academiei Române, București, 1979, pag.22): „*Literatura română modernă în afara prezenței, covârșitoare, a lui Alecsandri, nu e de conceput*”. Așadar, am avut în vedere: Ioan Dănilă, *Alecsandri, din nou acasă* (2017), Ioan Dănilă, *Casa din cuvinte...* (2018), Ioan Dănilă și Dumitru Brăneanu, *V. Alecsandri, polimorfismul vieții*

și opere, 2 volume (2019), precum și luări de poziție, pledoarii, controverse, precizări „necesare”, istorii „triste”, din reviste cunoscute: Vitraliu, Plumb, Convorbiri literare, Activitatea literară (Lugoj), Expres cultural, Ateneu, dar și *Introducere(a)* lui Eugen Simion la vol. *Poezii* de V. Alecsandri, vol. I, 2019. Și, nu mai puțin, amabilitatea **omului** și **cercetătorului** Ioan Dănilă, cu care am convorbit adesea...

Opinia mea, însă, abia acum începe...

*

Discuțiile, voit combative, în jurul locului sau datei nașterii unor scriitori români, mai tulbură, când și când, adesea spre hazul multora, și-așa puțin întinsa oglindă a lacului literar românesc, care, după ritmul inexplorat al unei maréi cu program ezoteric, potopește arar suprafețe ale unei istorii literare cu unele rădăcini plauzibile doar...

Obiceiul nostru, în starea veche levantină, în care dacă nu a vem o pricină pentru strămoșeasca trăncăneală o căutăm, o iscăm și în loc să fim autentici, dar conștient autentici, punem înaintea orgoliul, pentru ca apoi, întreagă, ne dăm străduința în a izbândi cumva... În atari împrejurări, aproape că nici nu mai interesează pe nimeni rezultatele, acestea fiind oricum imprevizibile, ci tevatura care sporește precum laptele pus la fiert, nesupravegheat. Cam asta ar fi și cazna unor băcăuani, care-și încrucișează „argumentele” pentru o cauză tranșată de ceva vreme, prin acceptarea tacită a unei soluții zglobii, „oferită” nouă, urmașilor, de petulanța adolescentin-tinerească a inubliabilului Alecsandri.

Cunoscută fiindu-i scrupulozitatea (vă rog, să nu-i zicem tipicarie), G. Călinescu – oricât de ofuscați s-ar arăta niște tineri moderni și foarte... aerisiți – nu poate să nu fie luat în serios, mai cu seamă că „e la curent” și cu datele „manipulate” azi, când de o tabără, când de cealaltă, istoria literară așezată nearătându-se deranjată de caracterul bengalic al confruntărilor. „*În privința datei nașterii lui V. Alecsandri (o „mărturie de mitrică” dă ca dată a nașterii 14 iunie 1818) a fost discuție aprinsă și nu ne mai rămâne decât să acceptăm una, mai probabilă, aleasă chiar de poet, aceea de 21 iulie 1821.*” Până aici, totul mi se pare a fi... în regulă. „*A fost discuție aprinsă...*” ne glăsuiește Călinescu, ceea ce înseamnă că „duelul” de acum nu e primul și... cine știe! Dar să mai punem însă paie pe... foc! „*Ivirea la viață a fost romantică. Fugind de răzmeriță înspre munții Bacăului, mama își împlini rostul în căruță, păzită de departe de patru slugi înarmate, sub vehicul fiind culcușul tatălui.*” (G. Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, ediția a II-a, rev. și adăug., pref. de Al. Piru, Editura Minerva, 1982, București, pag. 281, col. 2 sus.)

Istoricii literari serioși cunosc foarte bine chestiunea „în speță” și de aceea nici nu se angajează într-o dezbatere cu final sigur sterp. Nici un final nu poate fi radios atunci când zbaterile belicoase au drept punct de plecare orgoliul nesustenabil și a cărui armă e doar maledicțiunea, dirijind „bătaia” de la

Înălțimea acestui stindard... Și e cu atât mai lipsită de înțelepciune o asemenea dispută, cu cât, se pare, au fost depășite limitele admise de o amicală „trântă dreaptă” (cum ar fi, și nostim, și firesc s-o socotim!). Mulți alți scriitori notorii au fost în centrul unei asemenea controverse; iar dacă ecurile de demult ne mai încântă doar, locul lor în ierarhia dreaptă a istoriei literare – de la noi și de... aiurea – n-au fost clintite nici măcar în glumă. De ce s-ar întâmpla asta cu „Bardul din Mircești”? Cu „Regele Poeziei”? Dacă i-am afla, cu adevărat (dar nu se va întâmpla asta!), locul **real** al nașterii și data **netăgăduită** a venirii pe lume, credeți că s-ar schimba destinul celui care, la Paris, ascultând „lecțiile” de anatomie despre oasele parietale, citite de Ion Ghica, înainte de un examen, căsca de-i trosneau zgomotos fălcile? Nu șuguiesc. Cei doi distinși băcăuani, domnii **Ioan Dănilă** și **Liviu Schipor**, ar trebui să-și dea mâna, socotindu-se, deopotrivă, iubitori ai lui Alecsandri și admiratori ai masivei și încântătoarei lui opere, de care nu prea amintesc în „dispută”. Însuși Dom Bazil, de-ar fi de față și în cunoștință de sfadă, ar arunca, gâlgâind de râs, prosopul în mijlocul... ringului!

Mulți au uitat sau o fac pe-a uitucii că, mai cu deosebire în vremuri mult de demult, mitul, fără să știe țăranul ce e acela, întreținea legătura cu cei de ieri, păstrând astfel, ca pe o comoară scumpă, moștenirile de la cei duși... În Moldova, cel puțin, Ștefan cel Mare și Sfânt e etalonul vechimii. Stejarul **cela** e de pe vremea lui Ștefan! Pe movila **ceea** a poposit Domnul Ștefan! Mai știi podul **cela** de piatră de la Căntălărești? Peste el a trecut cu alai Domnul cel Mare! Ați auzit de Codrii Cosminului? Da' pe la Vadu Moldovei ați trecut? Acolo și-o adăpat Măria Sa calul lui năzdrăvan. Da' câte altele? Și-atunci, de ce n-ar fi și „Fântâna” din Valea Budului – Bacău de pe vremea lui Conu' Bazil? Că-i doar mai aproape, mai încoace, spre vremea noastră... Casa, din Bacău, în care a trăit V. Alecsandri (s-a și născut)? Biserica „Precista” în care, se spune, a fost botezat? Fântâna de la Valea Budului, în preajma căreia s-a petrecut miracolul unei nașteri excepționale? Cât timp va mai dura până când orgoliile „obiective” vor fi îngropate? Faptul cert e că V. Alecsandri... **trăiește**, în pofida tuturor „duelurilor” de operetă prezente ori, doamne ferește, venitoare!... Își închipuie cineva, vreodată, literatura română cu Alecsandri absent?! Ce abis! Dar dacă se năștea la Sadagura?!...

De ce n-am face un (mic) ocol și pe la cei „bătrâni”? **William Shakespeare**, de exemplu (oare câte din puținele date sumare din biografia sa sunt certe!), nu pregetă să ne sfătuiască și azi: „*Dă ascultare înțelepciunii, nu mâniei tale!*”, iar un adevărat posesor al Premiului Nobel (1925), **Bernard Shaw**, ne amintește clar: „*Natura nu suportă pustietatea; acolo unde oamenii nu știu adevărul, ei umplu golurile cu presupuneri*”.

„*Căci întreb, la ce-am începe să-ncercăm în luptă dreaptă...*” (M. Eminescu)
Dă, Doamne, bine!

Să sperăm chiar și atunci când nu mai e nimic de sperat !

Editura Sfera, Bârlad, 2021, 101 p.

Motto:

*„Și dacă vrei să umpli minuta trecătoare
Și să nu pierzi nicio clipă din al vieții ton,
Al tău va fi pământul cu bucuriile-i toate
Și mai presus de toate să știi: tu vei fi OM”.*

Rudyard Kipling

Gheorghe CLAPA

Puterea culturii vine din religie; chiar cuvântul cultură e un derivat de la cult. Cultura e o putere în sine care, dacă nu controlează lumea, cel puțin îi dă un sens mai profund. Precum arhetipul său, religia cultică, ceea ce desemnăm azi, prin cuvântul cultură presupune și chiar deține o structură piramidală la baza căreia se află unitatea dintre beneficiarii și producătorii actului de cultură. Pe treapta

ierarhiei sunt instituții care coordonează și controlează ceea ce un centru gândește ca strategie de implementare a actului cultural, fie el în varianta populară, numită cultură de masă, fie în cea elitistă căreia îi corespunde actul artistic de înaltă performanță, frecventat și consumat ca atare de un politician restrâns, însă cu grad ridicat de competență și empatie culturală. O lume fără cultură poate dăinui o vreme, însă implozia socială e inerentă și de aceea buna guvernare presupune și încurajarea, și susținerea, și promovarea culturii ca puterii în sine. Din varii motive, uneori cultura e nedreptățită, atunci când i se alocă sume modice dintr-un buget care trebuie împărțit la mulți, provocându-i suferințe sau chiar sincope. Numai că fiind ea însăși o putere, își găsește resurse de

supraviețuire în forme mai puțin eclatante, dar rezistente la modul ostentativ. Cultura e o putere ce trebuie susținută financiar aidoma celorlalte tradiționale, care nu-și produc propriile resurse decât în măsura nesemnificativă, ci susținute generos de stat. Între practicile culturale știute și recunoscute ar trebui inclusă și una de promovare a culturii ca putere de stat. Cultura e o putere veritabilă ce trebuie respectată și inclusă în sistemul separațiilor tranșante, nu lăsată în seama fluctuațiilor de moment. Doar în acest mod practicile culturale s-ar putea ameliora vizibil spre beneficiul tuturor, dar mai ales cu folos maxim pentru imaginea țării.

„Literatura, la fel ca pictura și muzica, este mijlocul prin care accedem la esențialul din om (...): visele, emoțiile, dragostea, ura, speranța, angoasa, sensul vieții” (Ernesto Sabato). Poezia este înainte de istorie, istorie e după poezie. Ea este partea cea mai vie a unei literaturi. Poezia este o componentă esențială a identității și spiritualității fiecărei națiuni. Este forma deplină de valorificare a spiritului. Asigură identitatea maternității lingvistice, fără de care un popor poate fi lesne asimilat de altul. Îndeletnicirea poetului este singurătatea scrisului. Poeții sunt condamnați pe viață la scris. Demonstrează că există o criză de orice altă natură, dar nu de talente.

Poezia e mai puțin căutată în uriașa stivă a tăcerilor care cimentează emoțiile noastre personale. Poezia este doar una din acele intensități care amplifică emoția. Iar pentru poezie, emoția e singura justificare a existenței sale. Emoția are nevoie de un mediu de candoare și de onestitate absolută, ca să își întemeieze prezența. Emoția poetică e senzorul cel mai sensibil, un senzor biospiritual, ai zice, care simte și vântul timpului și fiorul lui peste porii noștri umeziți de surpriza de a percepe trecerea timpului. Poezia rămâne și superba diversiune prin care ne acceptăm precaritatea. Poezia începe acolo unde emoția a atins maxima temperatură a intensității sale, condiție absolută ce trebuie îndeplinită dacă vrem să-i simțim prezența.

„Poezie, știi ce cred unii? Că ai fi un loc al răscumpărării păcatelor fără de vină, un tărâm al amăgirii unde șchiopul se vede prins în dans cu îngerii cerului, unde e iarăși fecioară sfoasă femeia pierdută, unde se crede poet cerșetorul spunând «miluiește», unde săracul găsește comorile vechi ale lumii, unde iubit de regine fierbinți este slutul și prostul. Dar tu, poezie, chiar dacă poți să pari și asta, nu ești compensația veșnic impură a tot ce pământul, viața nu dau, tu nu ești gazdă de lunatici, azil de betegi ai trecerii lumii. Pământul e viu și nu trăiește cu vise, ci-și împlinește ca tine una din împlinirile lui.” (Petru Creția, „111 cele mai frumoase poezii”, București, Editura „Nemira”, 2014, p.44)

Avem de-a face cu un poet al locuirii, unul pentru care locul obârșiei are o atât de mare însemnătate, încât dependența o poate mulcomi doar dorul de ducă întreținut anume. Este în poezia lui Neculai I. Onel un neastâmpăr dor de ducă, dar și o ancoră pe măsura care zădărnicește plecările. Este în poeziile sale o permanentă tensiune, un odgon care vibrează întins între aripă și rădăcină. Aș îndrăzni să spun că este surprinsă aci o trăsătură definitorie a sufletului

românesc, aceea de mirare/împăcare între „cu capu-n nori” și „cu picioarele pe pământ”. Autorul celui de al 16-lea volum de versuri, intitulat „Clipe de visare”, nu tânjește de-adevăratelea după depărtări. Cu fiecare opincă preschimbata în corabie, el vrea să spună, cu infinit orgoliu, că adevăratele călătorii sunt ale minții și, mai presus de toate ale meșteșugului punerii gândului în cuvânt potrivit. Dorul după minunile nevăzute ale lumii e contracarat discret de bucuria celui nicidecum dezrădăcinat. Când, demult, a început să vorbească în versuri despre dealurile sale, a descoperit și forța Poeziei de a purta gândul metaforic, spre orice zări. Poezia locuirii de la Frunțișeni „ascunde deasupra” ei o cupolă aproape trufașă în conștiința de sine, cupola tuturor depărtărilor cărora le e temelie.

„O, voi fântânilor din satul meu/
Unde umblam în fiecare seară/
Fără voi acuma-mi este greu/
Căci am plecat în altă țară.//
Simt durere și prăpăd/
Gândindu-mă la plaiurile mele/
Aș vrea acum să le revăd/
Și să doinesc pe ele.//
Stau fără mamă, fără frați/
Ce mă așteaptă azi la poartă/
Mi-e dor de codri și Carpați/
O, ce tristă soartă.//
Mi-e dor de satul părăsit de mult/
De fetele cu păr bălai/
O cât aș vrea o doină să ascult/
Plimbându-mă pe sfântul plai.//
Mi-e dor de tata ce privește-n zare/
Care își șterge câte-o lacrimă fierbinte/
Așteaptă ca să vin din depărtare/
Să-mi dea povață ca-nainte” („Fără voi”).

Volumul de versuri „Clipe de visare” scoate în relief o temă obsesivă și definitorie, înrădăcinarea cu tot ce înseamnă ea: așezare, stabilitate, echilibru, raportare permanentă la tradiție, situare în veșnicia naturii. Înfiorarea pe care o transmit poemele vine, cred, și din inter-translarea lumilor.

„I-auzi codrul cum răsună/
Frunza cântă imnul haiducesc/
La izvor îndrăgostiți se adună/
Păsările sus pe ramuri ciripesc.//
Soarele trimite raze pe pământ/
Holda peste câmpuri strălucește/
E splendoare, parcă este Raiul Sfânt/
În jur totul înverzește.//
Bindecuvântată fii iubită țară/
Cu păduri și cer albastru/
Veșnic să răsunе cântec de chitară/
Pentru brav poporul nostru.//
Ca poet te cânt în versuri/
În veci tu vei fi slăvită/
Iar când vom pleca spre alte universuri/
Tu de noi vei fi mereu iubită” („Frunza cântă”).

Lumea satului, cu toate elementele ei concrete și pipăibile, e din ce în ce mai puternic asimilată zonei imaginarului. Poemele lui Neculai I. Onel se rostesc printr-o voce care merită auzită. Ea s-a construit, poem după poem, ca semeț far între dealurile Frunțișenilor, gata să tălmăcească, dar și să răstălmăcească rosturi pentru tot ce poartă cu ele vânturile, valurile.

„În ciripit de păsări și zumzet de albine/
Mă întorc în locurile unde m-am născut/
Acolo-n satul așezat între coline/
Unde primii pași eu am făcut.//
O, voi caselor cu prispele de lut/
Și voi grădini înfloritoare/
Toate-mi amintiți de viața din trecut/
De tot ce-a fost frumos sub soare.//
În cimitir mă-ntorc cu nostalgie/
S-aprind câte o lumânare celor care au plecat/
Crucile din jur trezesc melancolie/
M-ați lăsat singur în oftat.//
Acolo unde ați plecat pe veci/
În vise să vă întâlniți/
Chiar dacă nopțile sunt reci/
De mine să vorbiți” („De mine să vorbiți”).

Autorul „Clipelor de visare” impresionează prin talentul său. Lirica sa a adus în cetate aromele unei căpițe de fân. Neculai I. Onel aduce prospețimea

unui suflet țărănesc, cu arome pure, vegetale, creând imagini surprinzătoare, memorabile. Poemele sale se rețin ușor pentru că ele corespund profunzimilor sufletului nostru colectiv: tristețe senină, accente subtil ironice, dor fără leac, contemplație romantică.

„Ai devenit un înger printre sfinți/ Dar eu te-aștept în fiecare seară/ Tu să mă scapi de chinuri și dorinți/ Când umblu singur în nopțile de vară./ Te-ai dus iubit-o prea departe/ Dorul a rămas la mine/ Astăzi de iubire nu am parte/ Mi-ai luat ce-a fost plăcut cu tine./ În corp simt melancolie/ Inima e veșnic tulburată/ Umblu singur pe câmpie/ Iar tu ai plecat nesărutată./ Astăzi jale mare mă apasă/ Când la tine mă gândesc/ Totul e pustiu acasă/ Geaba umblu, nu te mai zăresc./ Stau în plâns și în durere/ E târziu, simt c-am îmbătrânit/ Peste tot este tăcere./ Ai plecat spre infinit” („Eu te-aștept”).

Sufletul poetului s-a retras în carapace, comunicând tot mai rar, maldărul de fân fiind îngropat tot mai adânc în amintire. Moartea e resimțită eliberatoare numai în primă instanță, apoi legăturile cu pământul, în special cu familia căreia i s-a dedicat cu trupul și sufletul îl trag înapoi.

„Visez mereu cum maica mă tot cheamă/ Să mă întorc în satul meu/ Căci este singură și are teamă/ Iar sufletul de așteptare îi este tare greu// Visez satul strămoșesc/ Drumul care mă ducea la vie/ Visez sărutul părintesc/ Și florile de iasomie./ Din vis eu mă trezesc în zori/ În dor și în tristețe/ Simt răcoare și flori/ O, tu tinerețe./ Dar toate astea s-ar sfârși curând/ Când m-oi întoarce acasă/ Mă voi bucura șezând/ Cu toți cei dragi la masă” („Visez”).

În urma poetului Neculai I. Onel va rămâne un miros de liliac din vremuri romantice, mai pure.

„Înainte ca să mor/ Am o mare rugămintă/ Să mă duceți la izvor/ Ca să-l am când voi pleca, în minte./ Vreau să văd satul natal/ Chipul mamei luminos/ Vreau s-ascult un cântec matinal/ Stând sub un copac umbros./ Toți vom pleca în altă lume/ Unde vom dormi mereu/ Fără soare, fără nume/ Ocrotiți de Dumnezeu./ Acolo-n veșnică hodină/ Nu va fi iubire și nici șoapte/ Fără un licăr de lumină/ Voi adormi pe veci în lunga noapte” („Vreau”).

Nimeni nu știe ce este moartea, iar cei care au văzut-o n-o mai pot povesti. Știm despre ea că este veșnică. Ce se ascunde după veșnicia ei, cum este ea întocmită/structurată – nimeni nu știe. Poetul, doar, cu propria-i experiență și intuiție, o pipăie, dialoghează cu ea, când cu teamă, când în răspăr, numai că nici își propune, nici o poate îmblânzi. El o primește ca atare, încearcă s-o ia la trântă, dar când să o prindă mai cu meșteșug, îi scapă printre degete, atunci, poetului nu-i române decât să dialogheze imaginar cu necruțătoarea, așa cum dialoghezi cu cineva pe care nu știi de unde să-l apuci.

„Doamne, nu vreau ca să plec în Rai,/ Mai am treabă pe pământ./ Lasă-mă să mai rămân pe plai./ Să ascult al păsărilor cânt./ Vreau să mai privesc grădina o dată-n floare,/ Să iubesc feciorii și nepoții,/ Cu ei să mă plimb pe la izvoare/ Seara când apare astrul nopții./ Când tăcerea s-o așterne/ Eu voi sta în beznă și pustiu,/ Așteptările vor fi eterne/ Veșnic singur o să fiu./ Atunci când voi pleca pe

veci/ Nu voi avea pe nimeni lângă mine/ Vor fi doar unghere reci/ Fără mângâieri blajine” („Eu voi sta”).

Poemele adunate în volumul „Clipe de visare” sunt impregnate de versuri care au rolul de a transmite adevăruri general valabile. Neculai I. Onel are curajul de a se lua la trântă cu moartea, de a face o disecție sufletului; nu una formală, ca atunci când moartea bate din aripile-i negre deasupra firii sale, ci ca atunci când îți cutremură trupul celulă cu celulă.

„Ai plecat măicuță bună/ Nu mai coci pâine-n cuptor/ Geaba eu privesc spre lună/ Sufletul mi-e plin de dor.// Tata a plecat și el/ M-ați lăsat singur pe lume/ Nu aud un cântecel/ Astăzi nu mă strigă nimeni după nume.// Îmi pare rău de anii tinereții/ De dragostea ce mi-o zicea iubita-n șoapte/ Mă uit la chipu-m-bătrânit de valul vieții/ Tot așteptând să plec în lungă noapte.// Mă consolez căci voi veni la voi/ Unde vom sta sub lespezi și morminte/ Acolo fără cântec și zăvoi/ Noi vom vorbi de Dumnezeu și cele sfinte” („Unde voi sta?”).

Poetul o face fără grabă, căci vrerea poetului este vrerea poeziei în care acesta sa lasă ca într-un hamac alintător, în binecuvântata-i odihnă. Sufletul e parte intrinsecă a stării de moarte. Odată cu el, cu sufletul adică, moartea poate aduce atâta tăgadă încât prevestirile apocalipsei sunt atât de aproape.

„Atunci când ne vom stinge/ Și pe pământ nu vom mai fi/ Urmașii ne vor plânge/ Ei mult ne vor dori.// Când ne vom duce-n altă lume/ În locuri triste și în veșnicie/ Pe cruce vom avea un nume/ Uitați de toți și fără nicio bucurie.// Când ceasul de pe masă/ Va bate ultimul tic tac/ Pe rând noi vom pleca de-acasă/ Nu vom mai sta la umbră sub copac.// Așa e scrisă-a noastră soartă/ Ca să plecăm în altă viață./ Lacătul va rugini la poartă/ Nu-l va deschide nimeni dimineață.// Așa e scrisă viața noastră/ Pe rând noi vom pleca în altă lume/ Ne-om aminti de florile din glastră/ Pe cruce vom avea un nume” („În locuri triste”).

Asemeni elefantului, poetul se retrage să moară, împăcat cu sine asupra morții implacabile, dar revoltat împotriva-i. obsesia morții este cea care-l ține viu pe Neculai I. Onel. Pare oarecum paradoxal, dar e adevărat. E adevărat și-n poezie, e adevărat și-n viața de toate zilele a poetului. Bucuria de a trăi (chiar și dincolo de viață ori mai ales...) este mai aprigă ca oricând.

„Mamă, tată, vin la voi/ Căci așa e scris de soartă/ Las căsuță și zăvoi/ Va rămâne lacătul la poartă.// Acolo-n taină și tăcere/ Fără sat, fără copii/ Nu voi simți iubire, nici plăcere/ Voi tânji după izvoare și câmpii.// Știu că-mi va fi uimirea duioasă/ Voi sta singur neîncetat/ Simt că dorul mă apasă/ Căci am lăsat iubitul plai și am plecat.// Acolo lângă voi, iubiți părinți,/ În lumea tainică, eternă/ Voi fi înconjurat de îngeri și de sfinți/ M-oi bucura din nou de dragostea maternă” („Vin la voi”).

Neculai I. Onel readuce în albia de odinioară conștiința națională, dragostea de baștină și de neam. Lasă să se întrevadă nostalgia sa pentru lumea naturală a satului. O lume care-și derulează dramele în anonim. O lume de parte de a fi ideală. Satul Frunțișeni este un spațiu al traumei, aici a cunoscut dimensiunea thanatică.

„Un cioban o melodie îngână/ Pe imaș în prag de seară/ Stau tăcut lângă fântână/ Așteptând mândra s-apară.// Privesc luna cum răsare/ Stelele sclipsesc în jurul ei/ O văd cum încet apare/ Printre brazi și printre tei.// O voi săruta cu dor/ Îi voi zice vorbe-n șoapte/ Ne-om plimba pe la izvor/ În ore târzii din noapte.// Când ciobanul nu va mai doini/ Vom pleca îmbrățișați spre casă/ În pridvor ne vom opri/ Bucuroși să stăm la masă” („Ne-om plimba”).

Ce atrage altfel decât obișnuitele versuri de pe net, din anumite reviste, de aiurea, din ultimii ani, e o prospețime de fruct a versului care se completează, paradoxal, cu senzația controlului mereu în și prin marea poezie a lumii. Altfel spus, Neculai I. Onel e un cititor avizat de literatură, e un sensibil format, ce simte nevoia să se apere prin aparenta corvoadă a poeziei, pentru a demonstra lejeritatea cu care se mișcă printr-un teritoriu ce nu îi e deloc străin.

„Acuma pletele sunt ninse/ Bătrânețea mă apasă/ Dorurile sunt aprinse/ M-ai lăsat singur acasă.// S-au dus frați, surori, părinți/ E pustiu în jurul meu/ Sunt plecați în alte locuri printre sfinți/ Azi îmi este tare greu.// Astăzi nimeni nu mă cheamă/ Camera este pustie/ Nimeni nu mă strigă, nu mă-ndeamnă/ Este trist, melancolie.// O, voi clipe de visare/ De iubire și de dor/ Ați plecat în depărtare/ Eu suspin pe la izvor.// Stau tăcut și singurel/ Toamna este lungă și ploioasă/ Am ajuns un bătrânel/ Plâng singur la masă” („Eu suspin”).

Cu un simț al firescului ce îl detașează de orice afiliere poetică atât de specifică de vreo trei decenii încoace și care arată de ce e bine ca toți poeții să citească mai mult din marea literatură. Neculai I. Onel, însă, nu se lasă prins doar de dragostea primă, aceea pentru cuvinte, după cum spuneam, chiar și atunci când tristețea pare a fi mai mare decât orice altceva.

„E toamnă, frunze-ngălbenite pe alei/ Singurătate în jurul meu/ Nu mai există fericire azi sub tei/ O, cât îmi e de greu.// Fără șoapte, fără tine/ Nu îmi mai găsesc hodină/ Tu te-ai dus în alte locuri fără mine/ Dragostea acasă în veci n-o să mai vină.// Plecat-ai pentru totdeauna/ Vei sta sub lespede de piatră,/ Acolo nu va lumina nici stele și nici luna/ Îți va fi dor de sfânta vatră.// Mă voi gândi la tine ne-ncetat/ În supărare și tristețe/ Te-ai dus și singur m-ai lăsat/ Azi nu-mi mai dai binețe.// Stau trist, nu mai am nicio bucurie/ Inima e supărată/ Nu mai umblu pe câmpie/ O, ce tristă soartă” („Tristețe”).

Poemele sale sună sobru, iar metamorfoza-simbol trimite la adâncimile clipei și ale zilei, sub curgerea inexorabilă a timpului, dar și a vremurilor. Reflexiv și echilibrat liric Neculai I. Onel se mișcă discret și sensibil în imperiul cuvintelor, numind obiectele, stările și trecerile cu delicatețe și vibrație. Spațiul poetic este circumscris prin poeme închegate de reflecții fugare, imagistică spontană și un lirism discret, bine temperat. Motivele poetice se convertesc uneori în simboluri, sau generează metafore polisemantice ce rămân în plasticitate și sens. Ele sunt din imaginarul clasic al poeziei, ori țin de simbolistica romantică și au puterea conotativă de a sugera stări de spirit.

„Doamne, te rog dă poruncă/ Să nu fiu trimis în Rai/ Vreau să umblu pe câmpie și prin luncă/ Ca s-admir frumosul nostru plai.// Vreau ca să aud cuvinte

spuse-n șoapte/ Să simt parfumul florilor de mai/ Plimbându-mă în miez de noapte/ Cuprins de fericire când sărutul tu mi-l dai.// Nu vreau alei pustii/ Și lespezi de morminte/ Vreau glasuri de copii/ De tinerețe să-mi aduc aminte.// De-aceea înc-o dată al Tău supus/ În slavă și iubire azi te roagă/ Nu mă trimite acolo sus/ Căci viața pe pământ mi-e dragă.// Acolo unde voi pleca pe veci/ Nu voi zări grădini și cer albastru/ În jur vor fi priveliști reci/ Voi fi un biet sihastru” („Cuprins de fericire”).

Recurgând la canoanele prozodiei tradiționale, dar și la o mitologie și la o estetică clasicizantă, Neculai I. Onel se remarcă prin efortul, mereu reînnoit, de „re-scriere”, de refuncționalizare a locului comun, căruia îi conferă un contur nou, proaspăt, neîncetat sugestiv și evocator.

„Trimite-mi iubirea/ Pe razele de soare/ Să simt fericirea/ Dimineața pe răcoare.// Aș vrea să calc pe iarba udă/ Pe roua lacrimilor tale/ Dragostea ce freamătă în mine să s-audă/ Poate așa îmi vei apare-n cale.// O, cât mi-e dor umblând în noapte/ De-o mângâiere, de-un sărut/ Mi-e greu fără iubire, fără șoapte/ Căci toate azi au dispărut.// Geaba umblu azi pe câmpul înverzit/ Tu plecat-ai prea departe/ În jur tot-ui ofilit/ De iubire, nu am parte” („Trimite-mi iubirea”).

Versurile lui Neculai I. Onel reprezintă tot atâtea somații adresate adâncurilor firii, profunzimilor universului, unei sacralități abia întrezărite, unei lumini difuze ce nu se arată niciodată pe deplin. Peisajul moldav, istoria, tăcerea, absența, inserarea, modulările unui timp mitic, acestea sunt toposurile predilecte ale poetului, acele elemente ale figurației lirice care îi conturează un relief propriu, într-o rostire elegiacă, ce-și interzice tonalitatea retorică, amplitudinea timbrului, asumându-și, în schimb, modulația reținută, dicțiunea solemnă și o poetică a elipsei prin care nerostitul dobândește o pondere și o valoare semnificativă în raport cu ceea ce a spus sau scris.

„S-a dus tinerețea-n zbor/ La fel și iubirea/ Azi de ele-mi este dor/ Unde-i fericirea?// S-au dus anii cei frumoși/ Când umblam prin luncă/ Eram veseli, sănătoși/ Plini de viață, buni de muncă.// Azi mi-e dor de tine mamă/ Știu că ești acolo supărată/ O, cât aș dori să văd a ta năframă/ Ce-o purtai tu altădată.// Astăzi stau în depărtări/ Și mă gândesc la satul meu natal/ La plopii de pe margini de cărări/ Unde se află casa de la deal.// O, voi părinți, tu soră și tu frate/ Geaba umblu, nu vă întâlnesc.// Doamne tare-aș vrea să umblu prin grădină/ Să-mi amintesc de tot ce-a fost frumos/ Aici nimenea nu mă alină/ Nu mai aud al mamei glas duios” („Azi mi-e dor”).

Retranșat în propriile viziuni ca într-o geografie simbolică fabuloasă, angajat cu fervoare elegiacă în exigențele atoscopiei, poetul captează în versurile sale austere, melancolice, înfiorate de apropierea tainei, zvonurile esențelor spontaneitatea diurnului, a cotidianului concret. Toate acestea, redate în notații ce caută să surprindă, dincolo de conturul aparențelor, aromele metafizice ale lucrurilor, aureola nevăzutului de dincolo de prezențe.

„Îmbrățișările s-au frânt/ De când tu ai plecat/ N-aud chemare, n-aud cânt/ Zâmbetul s-a-ncătușat.// Privesc în fiecare seară/ Spre înălțimile cerești/

Dragostea s-a dus n-o să apară/ Mă uit mereu nu mă privești.// De ce te-ai dus așa devreme/ Și m-ai lăsat singur în viață?/ Ascult cântece solemne/ Fără zâmbete pe față.// Trece iarnă, trece vară/ Geaba te aștept în noapte/ Singurătatea mă doboară/ Așteptând a tale șoapte.// În jurul meu e doar tăcere/ Geaba eu ascult, nu-ți aud pasul/ E singurătate și durere/ Tu ai plecat, nu-ți aud glasul” („Geaba eu ascult!”).

Lipsite de emfază, dar și de inhibiții, viziunile lui Neculai I. Onel traduc, într-un vers mai degrabă destins, decât tensionat, refluxul unor trăiri condensate în labirintul memoriei sau metafora căutării obârșiilor în palimpsestul unei realități ce-și trădează mai mereu condiția, glisând înspre relieful fragil, inconstant, halucinant al imaginarului.

„De-acolo unde umbli printre aștri/ Trimite-mi dragostea pe razele de soare/ Așa îmi voi aduce aminte de ochii tăi albaștri/ De fața ta frumoasă ca o floare.// Privesc mereu în depărtare/ Și nu te mai zăresc/ Umblu dimineața pe cărare/ Când stelele sclipesc.// Tu ai plecat și nu mai vii/ În casă e tristețe fără tine/ E toamnă, frunzele sunt argintii/ Nu am pe nimeni lângă mine.// Stau tăcut, suspin în noapte/ Ochii tăi nu-i mai privesc/ E tăcere, n-aud șoapte/ Amintirile mă copleșesc.// O, cât aș vrea în brațe să te strâng/ De tot ce-a fost frumos să-mi amintesc/ Mereu eu voi umbla pe vale și prin crâng/ Sperând că am să te zăresc.// A sosit toamna vieții/ Privesc chipul meu îmbătrânit/ S-a dus iubirea, anii tinereții/ Mi-e dor de tot ce-n viață am iubit” („Ochii tăi nu-i mai zăresc”).

Este un noroc să te naști cu talent de scriitor. Dar un noroc poate și mai mare este să apară cineva care să aibă grijă de scrierile tale, cât timp trăiești. Neculai I. Onel face să se miște un carusel de euri derizorii și tragice, care își deplâng nefericirile ignorate de toată lumea.

„În adieri de vânt și zumzet de albine/ M-a fermecat un cântec din caval/ Totu-n jur a fost plăcut și bine/ Când tu mă sărutai pe vale și pe deal.// Acuma au rămas doar amintirile frumoase,/ Castanul a îmbătrânit și el,/ Simt melancolia clipelor duioase,/ Ascultând în noapte-un cântecel.// Nu mai simt miresmele de tei vindecătoare/ Și glasurile argintii/ Tu ai plecat în pustii/ Gândul meu este mereu la tine/ Te aștept pe vale și prin vii/ În veci tu ai plecat de lângă mine” („Simt melancolia”).

Poetul este interesat de relația cu o singurătate a memoriei. În sensul că singurătatea, privită ca un „sentiment de lux al celor care se pot bucura de libertate”, este altceva decât supraviețuirea – alături de care pare un simplu moft. Diferența dintre a trăi și a supraviețui este revelația mare. Dacă se poate sau nu supraviețui prin scris rămâne de... trăit.

„Astă noapte te-am visat/ Cum erai în tinerețe/ Dimineață însă am oftat/ Neavând la cine da binețe.// Plâng, oftez, dorul m-apasă/ M-ai lăsat, te-ai dus departe/ Astăzi sunt străin în casă/ Fără tine, fără șoapte.// La icoana din perete/ Mă închin mereu/ Dorul mă tot chinuiește/ O, cât e de greu.// Umblu rătăcind pe-aleea cunoscută/ Nu te mai zăresc venind pe drum/ Ești plecată, nevăzută/ Geaba plâng și te aștept acum” („Plâng”).

Poezia lui Neculai I. Onel dă de gol „zonele adânci” ale creației originale și datorită ei avem niște canoane (fie și relativizate). Poezia adevărată asigură „continuitatea sufletească” și în vremuri de criză de identitate la români. Poeții, „prizonieri ai instinctului și ai propriei lor sensibilități”, au simțul fatalității.

„Doamne, cât îmi e dor/ Ca s-o văd pe mama iară/ Luând apă din izvor/ În amurg de seară./ Azi mi-e dor de tatăl meu/ Cu privirea lui semeață/ Îl aștept, mi-e tare greu/ Plâng în fiecare dimineață./ Sora și cu al meu frate/ Au plecat și ei în altă lume/ Unde stau e prea departe/ Nu-i strigă nimeni după nume./ Am în corp și-n suflet chinul/ În jur totul e pustiu/ Asta-mi este azi destinul/ Nu mai am pe nimeni viu./ În tăcerea nopților târzii/ Mă gândesc la cei plecați pe veci/ Nu mai am plăcere, bucurii/ De plâns ochii îmi sunt seci” („Unde stau”).

Pentru a-și câștiga audiența de care s-a bucurat întotdeauna, poezia – de exemplu – va trebui să revină la dramatic și narativ.

„Nu am lacrimi să mai plâng/ Ochii astăzi mi-au secăt/ Singurătatea nu pot s-o alung/ De când tu ai plecat./ În jurul meu este pustiu/ Tu ești plecată în necunoscut/ Nu mai aud în noapte glasul tău zglobiu/ Veselie nu mai este, totul e tăcut./ În locuri triste în tăcere/ Stai sub piatră funerară/ Doar în vise tu mai simți plăcere/ Eu te plâng în fiecare seară./ Acolo unde ești, tu vei ajunge-o sfântă/ Chiar dacă nu ai nicio bucurie/ Dar acest lucru mă încântă/ Căci Domnul va aduce mântuire” („Tu ești plecată”).

Poezia se simte bine în cercuri strânse, ezoterice uneori, atunci când este înțeleasă și salvează suflete ce duc mai departe frumosul.

„De ziua mea de sărbătoare/ Mă bucur că voi ați venit/ Pe frunte am simțit raze de soare/ Căci tare mult eu v-am iubit./ Priviți la mama voastră cum zâmbeste/ De bucurie lacrimile-mi curg/ Este clipa ce îmi amintește/ Cum vă cântam pe prispă în amurg./ Astăzi mă simt fericit/ Căci e clipă de visare/ Azi pe toți eu v-am iubit/ Vă sărut pe fiecare” („Clipe de visare”).

Poezia, la noi, dă semne a zăbovi la răscruce: ezită să experimenteze, fiind foarte dependentă de tradiție; soluția revelării lumilor ascunse în dincolo-ul imaginar pare a reveni în atenție, cel puțin declarativ, ca sete de ideal, de identitate, într-o lume măcinată malign.

„Simt că voi pleca în veșnică hodină/ Căci aceasta este viața/ Fără soare și lumină/ Nu voi călca pe rouă dimineață./ Acolo eu voi sta pe veci/ Sub o lespede de piatră/ Fără iarbă și poteci/ Voi plânge după sfânta vatră./ Singur voi dormi în lunga noapte/ În pustiu, uitat de lume/ Fără vise, fără șoapte/ Sub o cruce și un nume./ Dar așa e scrisă soarta/ Să plecăm spre infinit/ După mine se va-nchide poarta/ Firul vieții s-a oprit./ Înainte de plecare/ Voi scrie ultimul poem/ Apoi cuprins de supărare/ Mă voi ruga la Domnul cel Suprem” („Ultimul poem”).

Poezia, poetul, la noi, s-au aflat mai tot timpul în criză. Sperăm ca și la noi criza să nască și pentru poezie o nouă perspectivă. Poezia a devenit o formă de rezistență în lumea de azi, o lume din ce în ce mai melancolică și mai paseistă, pe fondul unei sărăcii spirituale, difuzate cu viteza crizei.

Clipe de visare

Neculai I. ONEL

Clipe de visare

De ziua mea de sărbătoare
Mă bucur că voi ați venit,
Pe frunte am simțit raze de soare
Căci tare mult eu v-am iubit.

Priviți la mama voastră cum zâmbește,
De bucurie lacrimile-mi curg
Este clipa ce îmi amintește
Cum vă căutam pe prispă, în amurg.

Astăzi mă simt bucuroasă
Căci sunt clipe de visare,
Ați venit cu toți acasă,
Vă sărut pe fiecare.

Te-ai dus

*In memoriam soției mele,
Emilia Onel*

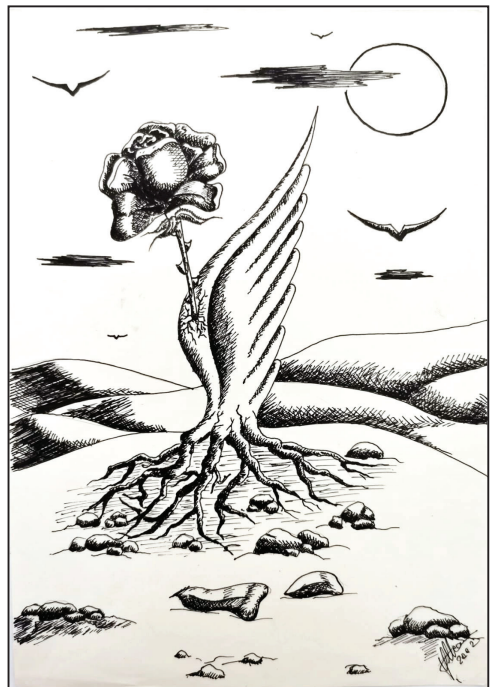
Într-o noapte fără stele
Ai plecat spre infinit
De-atunci lacrimile mele
Nu s-au mai oprit.

O, ce tristețe e în casă fără tine
În jur totul e pustiu
Plânge inima în mine,
E tăcere, e târziu.

O, tu odorul meu cel drag
Te-ai dus în altă lume
Lacrimile-mi curg șirag,
Acolo nu te strigă nimeni după nume.

Casa a rămas pustie
E tăcere-n jurul meu
N-are cine să mai vie
Fără tine-mi este greu.

Feciorii și nepoții
Te plâng neîncetat
Privesc spre astrul nopții
Acolo unde ai plecat.

Ai căpătat aripi de înger călător,
Te-ai dus spre infinit,
Ne-ai lăsat în chin și dor,
O, cât de mult noi te-am iubit!

De mine să vorbiți

În ciripit de păsări și zumzet de albine
Mă întorc în locurile unde m-am născut,
Acolo-n satul așezat între coline,
Unde primii pași eu i-am făcut.

O, voi caselor cu prispe de lut,
Și voi grădini înfloritoare,
Toate-mi amintiți de viața din trecut,
De tot ce-a fost frumos sub soare.

În cimitir mă-ntorc cu nostalgie
S-aprind câte o lumânare celor care
au plecat.
Crucile din jur trezesc melancolie,
M-ați lăsat singur în oftat.

Acolo unde ați plecat pe veci,
În vise să vă întâlniți,
Chiar dacă nopțile sunt reci,
De mine să vorbiți.

Unde stau

Doamne, cât îmi e dor
Ca s-o văd pe mama iar
Luând apă din izvor,
În amurg de seară.

Azi mi-e dor de tatăl meu
Cu privirea lui semeață,
Îl aștept, mi-e tare greu
Plâng în fiecare dimineață.

Sora și cu al meu frate
Au plecat și ei în altă lume
Unde stau e prea departe,
Nu-i strigă nimeni după nume.

Am în corp și-n suflet chinul,
În jur totul e pustiu.
Acesta-mi este azi destinul,
Nu mai am pe nimeni viu.

În tăcerea nopților târzii
Mă gândesc la cei plecați pe veci.
Nu mai am plăcere, bucurii,
De plâns ochii îmi sunt seci.

Frunza cântă

I-auzi codrul cum răsună,
Frunza cântă imnul haiducesc,
La izvor îndrăgostiții se adună,
Păsările sus pe ramuri ciripesc.

Soarele trimite raze pe pământ,
Holda peste câmpuri strălucește.
E splendoare, parcă este Raiul sfânt,
Înjur totul înverzește.

Binecuvântată fii, iubită țară,
Cu păduri și cer albastru,
Veșnic să răsunе cântec de chitară
Pentru brav poporul nostru.

Ca poet te cânt în versuri,
În veci tu să fii slăvită,
Iar când vom pleca spre alte universuri,
Tu de noi vei fi mereu iubită.

Delir după Rahmaninov

Simion BOGDĂNESCU

Preludiu la rece

Frig
de sunete,
frig
de flacără,
spicele ploii
covrig
de cîine
pe țărîină
melodioasă,
dincolo de rîpă
o cruce
în sfînta sa pază,
uterul mamei,
al lui mater,
al lui mutter,
pe lîngă-o altă
claviatură
de țepene cruci
în delăsare de ploaie
de nervi
de spice,
nesalvat,
uterul de țărîină
al mamei,
al lui mutter, –
o simt pe mater
cum îmi îngîină
cu ochi de cîine
bătut:
– Ți-i frig?

Suferi, băiete?
Suferi pe ploaie?
Eu n-am vrut
să te nasc,
dar, dacă tot
te-ai născut,
îmbracă iar
uterul meu
și treci
delăsător
în pămînt.

Iarbă infinită

Locuitor al somnului meu
de la etajul patru sub cer,
minus metru pe metru
la demisol subpămînt,
plus metru pe metru
de-nsingurare
și metru cub pe metru cub
de lemn, de somn, de criptă,
șaptezeci de ani-lumină
de metri cubi în cer,
nesomn chiar locuit,
chiar cine sunt,
drept cine sunt
de tot mă latră
cîini de insomnie
pe melodii
de iarbă infinită.

Ochi inverși

Mă roteam cu ochi inverși
La doi șerpi de lună perși

Colac să-mi aduc aminte
Cum sta clipa înainte

Mai uscată-n care-am plîns
Pui sărman cu straiul strîns

Printre ierburi, sub aripa
Lui însuși ce-i însăși clipa

Lui mereu șarpele greu
Ce-ncet orbea minereu,

Ce-ncet se tîra la deget
Cu uimire și cu preget

Chiar pe clapa cea tăcută
A sufletului meu cucută

Ochelari cu ochi inverși
Pe la șerpii cei perversi...

Copil de muzicuță

Într-un fel de primăvară albă
Mi-am pierdut uitatul meu șotron,
Mai gustam din frunzele de nalbă,
Mai sugream din muzicuță son.

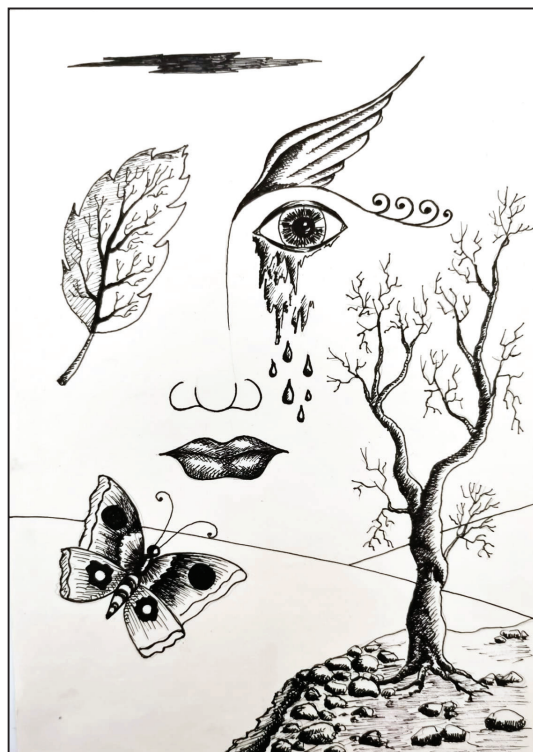
Nu erau prietenii mei dragii
De pe zarea unor muzici mari,
Ci doar solzii șerpilor prin fragii
Timpului creșteau printre lăstari

De lumină lutul și de zare
Doar ninsori de scoică lîngă pod
Mai ardea altar spre înserare
Flacăra de cîine voievod.

Oh, copil de muzică tîrzie,
Nu te-ntorci pe brazde la harbuji,
Nu mai vrei să prinzi lumina vie
Ce murea pe lîngă vechi scoruși?

Nu te-ascunzi cu milă prin unghere,
Muzicuța s-o respiri așa
Ca și cum din inimă te-ar cere
Clipa sortii albă undeva?

Nu mai vrei să cînți pe încercate
La gîngăanii, la scoruși, la zori?
Ritmul vieții pentru cine bate,
Dacă tu credeai că nu mai mori?

Metamorfozele eului

Maria-Janeta IUGA

Redefinire

Pe când speranța,
ea însăși a murit în lume,
apărut-ai tu, cel fără de nume –
Un deja-vu în postmodern,
din vremuri mult apuse.
Tu redesenat-ai lumea
și ai renăscut-o
ca dintr-o genune,
ai refăcut Bing-bangul
și ai oprit și timpul,
la naiba cu relativitatea,
hai să trăim superlativul!

Nostalgii

Pe asfalt se văd urme...
E roșul acela aprins al rănilor
bătrâne –
Mă trag pe brânci ca să mai prind
fărâme
din golul ce părea imens:
Apus - a tinerețe-mi.

Blasfemie 1

Iartă-mi, Doamne, trupul imperfect
că până și cerul are vergeturi.
Cu smoală e uns albastrul uneori,
și-n chin, și-n vaiet o să fiu
sub gheara Nefârtatului.

Firobuzul 18

În firobuzul 18 – un el.
Din spatele scaunului mă holbam
la ridul din colțul ochiului
care încerca să-mi șoptească
povestea a nu-știu-ce.

În firobuzul 18 – o ea
se-adâncea în oglinda reversului,
mușcând din geana lui ceva,
a tăcut muștrând Universul.

Blasfemie 2

Dumnezeu stă în cot,
privește resemnat cu obrazul în
palmă
cum păcătoșii se târăsc pe sub el
și-insistă să se facă scrum.

Un vânt tare mai bate...
Se face fum –
E larmă pe drum,
apoi liniște –
Câte-un drumeț rătăcit mai vezi
cu ochii sângerii de fum.

Stai chinuit, neclintit
și te - ntrebi:
„Cum?”.

Cu gura morbidă și mută
din ochi scrijelește-un răspuns
pribeagul
și afli că fumul nu-i fum –

A ars cu țărâna omul pe drum –

Dumnezeu n-a iertat,
Dumnezeu a suflat
un nou Început!

Așteptare

Mi-ai dăruit gânduri înflorite
care m-au gădilat în tălpi.
Eu ți-am născut aripi la suflet
să calci pe timp,
să te hrănești cu sori,
să scrii în culori,
mânat de setea cuibului tău,
unde visul te-așteaptă
să-l înveți sunetul zborului
spre tine, spre mine, spre noi.

Pisica de mare

Pisica de mare se-arată-n balcon
Doi ochi stângaci țintesc în străfund
Mă scald în cer și mă usuc pe
pământ.
Pisica de mare a înghițit oceanul
Și l-a vărsat pe dor.
Pisica de mare ești tu sau sunt eu,
Nimeni nu știe!
Suntem prea încălciți în visul de-a fi,
Trăim fără noimă și absentăm
firescul,
Când gândul se-ndreaptă spre-acel
împreună
Sau spre ziua cea mânăjită la gură
De urmele lui tu și eu
Atât de flămândă i-a fost așteptarea
Încât a înghițit dorul, chemarea,
Și-n ziua aceea născutu-ne-am noi.

Insomnii

Ca un Adonis îmi împlânzești infernul
și îmi întorci capul în spatele nopții
să deschid ochii spre zi.
Scâncete vechi se plimbă pe
timpanele oboseite,
mușc din zăbrelele chinului s-adorm,
înghit perseidele una câte una
până ce zorii pe cer se ivesc
și mă dor.

Limite

Cuvintele alergau îngrozite pe stradă,
purtau pe față expresia din Strigătul
lui Munch,
fuseseră martore la sinuciderea din
mine,
când Dumnezeu a urlat:
„Până aici!”.

Timp de o cafea

În pântecul unei lingurițe de cafea,
 țasnește din irisul meu îngândurat
 un clovn rânjind de ironia sorții
 a doi oameni ce par îndrăgostiți
 și mănăncă-n apusul experienței
 zaț de viață cu sufletul.
 Cuvintele lui, caractaite negre,
 se izbesc de pereții perversi,
 taie lumina ce atârână
 în etera gândurilor însetate de adevăr
 și rod înăuntrul meu odată cu faptele.
 O, tu, suflet, acum,
 Ești dimineață de fier!

Mărturisire

A existat o zi
 când am avut conștiința faptului
 ca sunt muritoare,
 mi-am scos ochii cu patimă,
 i-am întors,
 am lărgit cu mâna orbitele
 și am privit în hăul învelit de carne
 ce se numea trup.
 Din el ieșea o duhoare de mort.
 Se împuțise sufletul.

Efemer în contradicții

Răsun pe altarul dorinței,
 mă preambu pe fluturi
 Și-mi cade luceafăru-n palmă.
 Bacovia îmi stă pe umeri,
 se-ntoarce ce este și este ce nu-i,
 răsun pe altarul dorinței.
 O fracție

Bătrân mai ești tu călător!

Se vede cum timpul se scurge pe
 tine –
 Cu pasul greoi, cu ochiul vâlvoi
 și ars de litera stacojie.

Misiune

Ieri am avut consiliu.
 Dumnezeu m-a făcut responsabil
 cu fericirea celui de lângă mine.
 Azi am forat în adâncul omului,
 am găsit acolo câteva lacrimi
 pe care le-am dat în arendă.
 În genunea rămasă,
 am chemat Moirele
 să redefească ascunsul,
 din fântâna aproapelui
 să scot zâmbete cu găleata
 ca dimineață să-și spele ochii cu ele.

Revistă editată de
ASOCIAȚIA CULTURALĂ „ACADEMIA RURALĂ ELANUL“
DIN GIURCANI, COM. GĂGEȘTI, JUD. VASLUI

**Număr apărut cu sprijinul Centrului Județean pentru
Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Vaslui**

În atenția colaboratorilor:

Revista „Elanul” acceptă spre publicare studii, articole, recenzii și note bibliografice (maxim 30 pagini, format A5). În cazul studiilor ce depășesc 30 pagini, autorii sunt rugați să împartă textul astfel încât să poată fi publicat în numere consecutive ale revistei. Toate materialele vor fi prezentate pe suport electronic în Arial de 10, spațiere la un singur rând, notele la subsol în Arial de 9, introduse automat. Redacția își rezervă dreptul de a accepta publicarea materialului și de a planifica apariția acestuia. Redacția nu răspunde pentru opiniile exprimate de autorii studiilor sau articolelor, întreaga responsabilitate revenind acestora.

Președinte fondator: **Marin Rotaru**

Redactor-șef adjunct: **Cristian Onel**

Redactori corespondenți:

prof. univ. dr. Vlad Codrea, Univ. „Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca

prof. univ. dr. Ștefan Olteanu, București

Mircea Coloșenco, București

dr. Liviu Țăranu, București

dr. Arcadie M. Bodale, Iași

dr. Laurențiu Chiriac, Vaslui

prof. dr. Janeta Maria Iuga, Timișoara

prof. dr. Sorin Langu, Galați

E-mail: revistaelanul@gmail.com
Telefon: 0335.425.302 (Editura Sfera)

© Orice reproducere, chiar și fragmentară, fără acordul scris al autorilor va fi urmărită conform legilor în vigoare.

ISSN 1583-3593

9 771583 359304